LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Esslingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 103 (327)
Trešd., 1949. g. 26. oktobrī.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Čuiltis. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Ķiselis H. Mindenbergs, E. Raisters. L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Jūras un okeāni nedrīkst mūs šķirt

Latvijas ārkārtējais pilnvarotais braucienā pa Bavāriju

DRAUDZĪGO TAUTU PĀRSTĀVJU SVEICIENI SŪTNIM K. ZARIŅAM

Sava brauciena divpadsmitajā dienā sūtnis K. Zariņš no Berchtesgādenas ieradās Augsburgā, lai apciemotu Haunštenes un Hochfeldas nometnes un piedalītos LCK un LNP sēdēs, pārrunājot ar mūsu trimdas dzīves vadītājiem aktuālās trimdinieku problēmas. Visā līdzšinējā viesošanās laikā sūtnis nobraucis gandrīz 2500 kilometru, katru vakaru runājot tautiešu sanāksmēs. Zīmīgā kārtā tomēr sūtnis pēc ilgā ceļojuma jūtas noguris pat mazāk nekā viņa pavadoņi, un šai sakarā jāatceras viņa vārdi pirmajā ierašanās dienā Vācijā: Vislabāk jūtos tad, kad dodos ciemā pie saviem tautiešiem. Visās latviešu nometnēs vērojams, ka sūtnis ir mīļi gaidīts viesis, un arī IRO vadība saņem mūsu augstāko valsts pārstāvi ar dziļu cieņu un uzmanību.

Pēc atpūtas dienas Alpu kalnos Garmišas apkaimē sūtnis K. Zariņš ar mūsu centrālo iestāžu pārstāvjiem, dodoties tālāk uz Mincheni, apskatīja senatnīgo Bavārijas karaļa Ludviga II pili Linderhofā un iegriezās arī Oberamergavā, kur 1950. gadā notiks tradicionālās Kristus ciešanu spēles. Minchenē pie vecās Bavārijas latviešu komitejas mītnes Hercoga Rūdolfa ielā 49 sūtni ar ziediem sagaidīja un apsveica Minchenes privāti dzīvojošo latviešu komitejas priekšsēdis A. Avotiņš, latviešu studentu delegāti, INCOPORE prezidents Dr. Mors, igauņu komitejas priekšsēdis Dr. Küss, lietuviešu pārstāvji un DP preses apvienības jaunais prezidents Dr. Lipoči. Pēc neilgas uzkavēšanās latviešu biroja telpās sūtnis izbrauca apskatīt pilsētu, bet pēcpusdienā ieradās lielajā starptautiskajā DP nometnē Varnera kazarmās, kur 14 citu tautību vidū dzīvo arī apm. 700 latviešu.

Pie Varnera nometnes vārtiem viesus sveica latviešu komitejas priekšsēdis V. Dāle līdz ar citiem mūsu tautiešu pārstāvjiem. Svinīgā sanāksmē nometnes zālē sūtnis devās gar skautu un gaidu goda ierindu uz krāšņi dekorēto skatuvi, lai ieņemtu vietu sanāksmes prezidija vidū. Sasveicinoties ar tautiešiem, sūtnis atsevišķi spieda roku nometnē dzīvojošajam čaklajam kara invalidam J. Daņilēvičam un vecākajai nometnes iemītniecei Maijai Rozei, kas pārkāpusi jau 85 mūža gadu slieksni.

„Jūs esat mūsu ķīla nākotnei, un Jūsu vārds ir mums autoritāte," teica komitejas priekšsēdis V. Dāle, apsveikdams sūtni K. Zariņu nometnes latviešu vārdā. Rūdolfa Blaumaņa tautskolas audzēkņi pasniedza sūtnim atmiņai pašrocīgi sarakstītu žurnālu Domas un darbi dzimtenei. Vēl augsto viesi sveica skauti, mazpulki un lietuviešu un igauņu komitejas pārstāvji, kā arī IRO 7. apgabala vicedirektors E. Švarcs.

Atbildes runā sūtnis K. Zariņš uzsvēra. „Mūsu dzīve tagad norit emigrācijas zīmē, bet jūras un okeāni nedrīkst mūs šķirt. Visās pasaules malās mums jādibina savi nacionālie centri, ap kuriem mēs varētu pulcēties un apvienoties." Runas turpinājums bijā veltīts starptautiskā politiskā stāvokļa un mūsu nākotnes izredžu iztirzājumam, paužot nesalaužamu pārliecību Latvijas gaišākai rītdienai. Svinīgās sanāksmes nobeigumā sūtnis sastapās un brīdi aprunājās arī ar savu veco paziņu pulkv. G. Grīnbergu. Atstājot Varnera nometnes latviešu saimi, sūtni izvadīja sirsnīgi sumināj umi un saucieni: „Lai dzīvo Latvija un sūtnis Zariņš.

Tālākais sūtņa un pavadoņu ceļa mērķis bija mazā Alpu piekājes pilsētiņa Traunšteina, kas, viesiem ierodoties, bija grimusi jau rudens vakara krēslā. Traunšteinas latviešu komitejas priekšsēdis V. Bičolis, apsveicot viesus, novēlēja sūtnim: „Ministra kungs, jūtieties šeit kā lat-

(Turpinājums 4. lpp.).

Sūtnis K. Zariņš uzrunās vienmēr uzsvēris, ka mūsu nākotne ir jaunatnē, un katrā apmeklētā nometnē pirmais gājiens vienmēr bijis pie mazajiem. Attēlā sūtnis Haunštetenes nometnē kopā ar 3 g. v. Silviju Šteinhardi un 3 g. v. Līzi Balku.

Memingenā pie nometnes vārtiem viesus ar velti — tautisku segu — sagaida LCK pārstāvis Bavārijā A. Šteinhards; pa kreisi LCK labklājības nozares vad. ģen. J. Lavenieks, pa labi LCK priekšsēdis H. Klarks un aiz viņa — sūtņa kundze.

Komūnisms ir lielākas briesmas nekā padomju militārisms

Ņujorka (F). — Pirmdien visā pasaulē sākās Apvienoto nāciju nedēļa sakarā ar šīs organizācijas gada dienu. Impozantas svinības notika Ņujorkā jaunās UN mītnes būves laukumā zem klajām debesīm. Īsu uzrunu šais svinībās teica prezidents Trumens un ārlietu minstrs Dīns Ečesons. Prezidents pasvītroja Apvienoto nāciju lielo nozīmi un izteica cerību, ka ar UN palīdzību izdosies nodibināt pasaulē ilgstošu mieru, kaut arī šobrīd gar debess pamali atkal savelkas tumši mākoņi.

Apvienoto nāciju nedēļu ievadot, jau pag. sestdien un svētdien arī vairāki citi amerikāņu valstsvīri teica nozīmīgas runas. Senātors Fosters Dalless, kas ir republikāņu partijas ārpolitiskais padomdevējs, deklarēja, ka padomju komūnisms var sagādāt pasaulei daudz lielākas briesmas, nekā padomju militārisms. Komūnisma vienīgā vājā vieta ir tā, ka šī mācība nevar izplatīties tais valstīs, kur valda indivīda brīvība. Rietumu demokratijām tāpēc visiem līdzekļiem jāstiprina cilvēku personiskā brīvība, lai stātos pretī komūnisma sarkanajam pūķim. Kādā citā uzrunā senātors Smiss norādīja, ka arī Ķīnas komūnistus diriģē Maskava tāpat kā savus satelītus. Svētdien sanāksmē Bufalo runāja Apvienoto nāciju amerikāņu delegācijas vadītājs Vorens Ostins, izteikdams prieku, ka pasaule kļuvusi bagātāka par daudzām jaunām demokratiskām valstīm, ko apdzīvo apm. viena ceturtā daļa cilvēces. Runas turpinājumā Ostins asi kritizēja padomju atoma kontroles plānu, pasvītrodams, ka tas nedod nekādu drošību.

Bargi sodi ASV komūnistiem

Ņujorka (I). — Prāvā pret 11 amerikāņu komūnistiem, kas ilga 9 mēnešus, sestdien pasludināts spriedums. Visi apsūdzētie atzīti par vainīgiem sazvērestības gatavošanā pastāvošās valsts iekārtas gāšanai. Desmit apsūdzētie notiesāti uz 5 gadiem cietumā, bet vienpadsmitam, kas varonīgi cīnījies karā, cietuma sods samazināts uz trīs gadiem. Katram bez tam vēl jāmaksā 10.000 dolaru.

Notiesāto vidū ir komūnistu centrālorgana Daily Worker Ņujorkas redaktors, vairāki komūnistu teritoriālo organizāciju sekretāri, kāds Ņujorkas pilsētas domes loceklis un dažādu arodbiedrību sekretāri. Tiesa noraidīja piedāvātās drošības naudas un notiesātos tūliņ nogādāja cietumā piespriestā soda izciešanai. Tiesu pils priekšā sprieduma pasludināšanas laikā bija salasījies vairāk tūkstošu liels pūlis, kas saucieniem un plakātiem prasīja notiesāto atbrīvošanu pret drošības iemaksu.

Komūnistu prāvai visa amerikāņu sabiedrība sekoja ar lielu interesi. Tiesas spriedums faktiski nozīmē arī komūnistu partijas slēgšanu Savienotajās valstīs. Pret šādu uzskatu savā pēdējā vārdā vairāki apsūdzētie gan protestēja, apgalvojot, ka partija darbošoties arī tad, ja tai būtu jāpārvēršas nelegālā organizācijā.

To pašu dienu ASV augstākā tiesa Vašingtonā atzina, ka padomju tirdzniecības pārstāvība — Amtorgs — nav ievērojusi amerikāņu likuma nosacījumus par savas darbības un darbinieku reģistrēšanu. Tūliņ pēc šī lēmuma pasludināšanas Ņujorkā apcietināja piecus Amtorga vadītājus darbiniekus. Dažas stundas vēlāk ārlietu ministrijā ieradās padomju lietvedis Vlad. Bazikins, lai protestētu pret šādu amerikāņu iestāžu rīcību. Ārlietu ministrijas namā Bazikins sabija tikai 7 minūtes. Kad žurnālisti tam vaicāja, ko viņš tik īsā laikā nokārtojis, Bazikins atteicās vispār runāt par sava apmeklējuma iemesliem.

IRO ģeneralpadome ieteic liberālu pieeju DP apellācijām

IRO ģenerālpadome uzklausījusi DP tiesīguma pārbaudes apellāciju padomes priekšsēža ziņojumu un ieteikusi arī turpmāk ieturēt liberālu nostāju pret tiem, kas ar pārsūdzību cenšas atgūt vai paturēt savu DP statusu. Lēmums pieņemts sakarā ar norādījumu, ka 31. augustā izbeigtās pēdējās reģistrācijas rezultātā IRO joprojām jāizšķir daudzi lūgumi DP statusa piešķiršanai, pie kam noraidītajiem ir tiesības pārsūdzēt lēmumus apelācijas instancē. Nolemts, ka gadījumos, kur pēc kādas personas noraidīšanas tai izdevies piegādāt jaunus pierādījumu materiālus, nepieciešama liberāla pieeja, arī tad, ja lietu formālu iemeslu dēļ varētu noraidīt.

IRO EMIGRĀCIJAS DARBĪBA PAGARINĀTA PAR 9 MĒNEŠIEM

STEIDZAMI LŪDZ UN DIBINĀT PASTĀVĪGU ORGANIZĀCIJU BĒGĻU AIZSARDZĪBAI

Ženēva (F). — Pagājušās nedēļas beigās IRO ģenerālpadome pieņēma budžetu darbības pagarināšanai uz 9 mēnešiem pēc 1950. g. 1. jūlija, lai varētu nobeigt emigrāciju. Papildus budžets sabalansēts uz 55 milj. dolaru. 42.360.000 dolaru dos IRO dalībnieces valstis, bet pārējo summu ņems no ietaupījumiem, kas paredzēti šajā darbības gadā. Ar minētajiem līdzekļiem cerē izvietot vēl 100.000 DP. 12 milj. dolaru asignēti grūti izvietojamo pārvietoto personu aprūpei.

Ģenerāldirektors Donalds Kingslejs, pieprasot līdzekļus darbības pagarināšanai, paskaidroja, ka pēc 1950. g. 1. jūlija IRO aprūpē būs vēl apmēram 300.000 DP. Tā ka no šī skaita arī pēc 9 mēnešiem nav cerību izvietot vairāk nekā 100.000 DP, IRO ģenerālpadome nosūtīja Apvienoto Nāciju pilnsapulcei steidzamu lūgumu lemt par pastāvīgas organizācijas dibināšanu, kas pēc IRO darbības izbeigšanās dotu DP juridisku un politisku aizsardzību. Rezolūcijā prasīts, lai jaunā organizācija sāktu savu darbību 1950. g. 1. janvārī.

IRO mums paskaidro, ka papildus budžeta pieņemšana nekādā gadījumā nenozīmē nometņu un aprūpes paildzināšanu pēc 1950. g. 1. jūlija.

Kāpēc nepieciešama darbības paildzināšana

Aizstāvēdams ierosinājumu piešķirt IRO papildu līdzekļus vēl vienam budžeta gadam un 100.000 DP izvietošanai, organizācijas ģenerāldirektors Donalds Kingslejs sniedzis ģenerālpadomei plašu ziņojumu par grūtībām, kas saistās ar DP izvietošanu līdz nākošā gada 30. jūnijam.

Pēc direktora ziņām, uz šo laiku vēl neizvietoti būtu apmēram 250.000 IRO aprūpējamu DP, to vidū ap 150.000 tādu, kas ietilpst t. s. grūti izvietojamo grupā. Vēl arī turpinājas pēdējā laikā, t. i. līdz 31. augustam reģistrējušos pārbaudīšana; domājams, ka no tiem ap 135.000 būs tiesīgi uz IRO aprūpi. Pēc IRO vadības domām, būtu pilnīgi iespējams izvietot arī lielumlielo daļu no tā sauktajiem „grūti izvietojamiem", kuru vidū, kā spriež Kingslejs, tikai 20.000 esot tik slimi vai veci, ka tiem patiešām maz izredžu uz iekļūšanu citās zemēs. Šiem cilvēkiem savukārt esot ap 30.000 tuvu piederīgo, kas negribētu viņus izceļošanas gadījumā pamest.

Šī grupa tad arī, pēc ģenerāldirektora domām, ir tā, par ko IRO būtu jāuzņemas atbildība, lai nodrošinātu viņu nākotni. Lielākā daļa no šīs 20.000 personu lielās „īsti grūto gadījumu" grupas slimo ar tbc, 20 proc. sirgst ar citām chroniskām slimībām, 6,5 proc. ir garīgi slimi, 3 proc. neredzīgi, bet atlikušie 13,5 proc. ir veci cilvēki.

Donalds Kingslejs ļoti noteikti iestājies par to, ka šos cilvēkus, ja vien būtu iespējams cits atrisinājums, nedrīkstētu atstāt Vācijā, Austrijā, Šanghajā, Samarā vai Libanonā. IRO sākusi intensīvas sarunas ar daudzu valstu valdībām, lai rastu iespējas pie šīs grupas piederīgo DP izvietošanai. Ar Norvēģiju jau panākta vienošanās par zināma skaita neredzīgo novietošanu tur, notiek sarunas ar Franciju, iespējams, ka Anglija uzņem dažus simtus plaušu slimnieku un viņu piederīgo, tāpat var dot panākumus sarunas ar Holandes un Beļģijas valdībām par nedaudzu vecu cilvēku novietošanu tur.

Par spīti tam, tomēr jāsamierinoties ar reālo faktu, ka lielu daļu nebūs iespējams no Vācijas un Austrijas izvest. Tāpēc ģenerāldirektors ieteicis padomei apsvērt iespējas izmantot šo cilvēku turpmākai atbalstīšanai visus iespējamos līdzekļus, kas atrodas uz vietas. Vācijā viena tāda iespēja būtu nodrošināt vecos ļaudis ar līdzekļiem no tiem fondiem, kas iekrājušies no 70 DM algu atvilkumiem DP darbiniekiem.

Anglijas delegāts UN aicina gāzt Padomju savienības virskundzību Austrumeiropā

Atskaņas par Jugoslavijas ievēlēšanu

Ņujorka (B). — Lielbritānijas delegācijas vadītājs UN Hektors Meknīls pirmdien kanadiešu rīkotā sanāksmē Flušingā aicināja rietumu pasauli netaupīt pūles un līdzekļus, lai arī pārējās Padomju savienības satelītvalstīs Eiropā izraisītu tādu pat attīstību, kā pašreiz Jugoslavijā. „Tas, kas šodien notiek Belgradē," teica Meknīls, „risinātos arī Prāgā, Varšavā, Sofijā un Bukarestā, bet čechiem, poļiem, bulgariem un rumāņiem nav to iespēju, kādas pašreiz serbiem un kroātiem Jugoslavijā. Visi Maskavas satelīti, ja vien rastos izdevība, ar sajūsmu mēģinātu nomest Kremļa jūgu. Staļina diktatūra visām šīm tautām ir nepanesams slogs un tās to nokratīs, ja rietumu pasaule šajā cīņā tiem palīdzēs."

Meknīls, kas jau agrākajās UN sapulcēs pateicis daudz nepatīkamas patiesības par Padomju savienību, aicināja „visiem iespējamiem līdzekļiem" gādāt par to, lai viņpus dzelzs priekškaram tiktu piegādāta objektīva informācija". Tad arī policijas terrors nespēšot Staļina impēriju saturēt kopā.

Arī Višinska nepatika par Jugoslavijas ievēlēšanu UN drošības padomē devusi bagātīgu vielu presei. Padomju savienības ārlietu ministrs sapēc oficiālā protesta pilnsapulcē savu mīklaino izteicienu „mēs būsim spiesti ķerties pie citiem līdzekļiem" atkārtojis arī neoficiālās sanāksmēs UN delegācijām. NBC ziņoja, ka Trigves Lī rīkotajā pieņemšanā Višinskis teicis, ka amerikāņi tagad jutīšot „sāpīgas sekas". AP ziņo, ka Apvienoto Nāciju sekretāriātā visumā valdot bažīgs noskaņojums. Padomju savienība ar Jugoslavijas ievēlēšanu esot saņēmusi „smagāko triecienu savam prestižam kopš UN sākuma". Par Jugoslavijas ievēlēšanas aizkulisēm pie Apvienotajām nācijām akreditētie korespondenti ziņo, ka Anglijas balsošana par Čechoslovakiju bijusi norunāta spēle. Ečesons bijis cieši pārliecināts par to, ka Jugoslavijai vajadzīgās balsis sanāks arī bez Lielbritānijas. Tādēļ Anglijai izraudzīta vidūtāja loma nākotnei, jo angļiem būs vieglāk runāt rietumnieku vārdā ar Padomju savienību, ja tie nebūtu atklāti uzstājušies pret padomju kandidātu.

Pagājušo sestdienu kādā banketā ASV ārlietu ministrs teica runu, kurā apzīmēja Padomju savienību par „visagresīvāko imperiālistu valsti tagadnē". Ečesons teica, ka Padomju savienība visiem līdzekļiem „cenšas paplašināt savas dominijas", un starptautiskās sadarbības vietā sēj nesaticību un naidu visā pasaulē. „To ir smagi izrunāt, teica Ečesons, bet grēks būtu arī par to klusēt."

ETLIJA VALDĪBA PIETEIC JAUNUS IEROBEŽOJUMUS

Londona (B). — Anglijas premjers pirmdien teica savu ilgi gaidīto runu par valdības jauno saimniecisko programmu. Kā BBC pasvītro, par šo runu, kurā Etlijs pieteica tikai 280 milj. mārciņu ietaupījumus tekošajā budžeta gadā, visumā valda liela vilšanās. Angļi esot gaidījuši daudz drastiskāku un radikālāku izdevumu samazināšanu. Visumā Etlija runu un pieteikto programmu uzskata par bailīgu pussoli, kas Angliju no pašreizējām saimnieciskām grūtībām izvilkt nespēs. Zīmīgi, ka militārajos budžetos nekādi strīpojumi nav notikuši.

tānija un angļu
valstis gatavojas
sarkano Ķīnu

A). Arī Lielbritānija esot
vākā laikā atzīt komū-
u, ziņo BBC. Pēc Reu-
ācijas de jure atzīšana
pirms 27. oktobra, kad
anāks svarīga Anglijas,
ijas un Indijas pārstāvju
kurā diskutēs visu kom-
jumu par komūnisma iz-
zijā.
ūtonas ziņo, ka arī Ečo-
s aprindās šai nedēļā
ati par drīzu sarkanās
nu. Komentātori šo pēk-
os pieraksta par Indijas
ezidenta Nēru nopelnu.
npērijas valstis, to starpā
esot nolēmušas uzsākt
iku komūnistu ieņemtajā

n ziņoja, ka Pekingā
un komūnistu valdības
jau sāktas priekšsaru-
omākām attiecībām abu
ā. Londonā uzsver, ka
pagaidām tīri formāli
raksturs. Bevins domā
pretimnākšanu piespiest
ievērot starptautiskos
o starpā, pirmkārt, britu
ijas Honkongas statūta
u.

ēstnieks Kenons
āš Belgradi

a (B). — NBC raidītājs
oja, ka ASV ārlietu mi-
nolēmusi atsaukt no
avu līdzšinējo vēstnieku
Kenonu. Ziņojumā uz-
pārmaiņa notiek uz paša
ka vairākkārtīga lūgu-
brīvot no smagā darba
edragātās veselības dēļ.
Kevendišs Kenons bija
editētais amerikāņu dip-
slavijā kopš 1947. g. ap-
ēc atkārtotiem konflik-
o un vairāku amerikāņu
nogāšanas, abu valstu
dēja izraisīties bruņots
ivi gados Kevendišs Ke-
mīgi veica savu uzdevu-
ien, vismaz viss Maska-
bloks un Kremlis, Jugo-
ata par amerikāņu sa-

n UP ziņoja, ka Keven-
konferējis ar maršalu
46. g. notiesātā archibīs-
ja Stepinača atbrīvošanu
ājuma. Tito to arī esot
Kas nāks aizgājušā ASV
ietā, līdz šim vēl nav zi-
noskaidrosies tikai pēc
pā akreditēto ASV dip-
ferences Londonā, kas
amu pirmdien.

sīnu maraton-
ns ap pasauli

(Jj). — Kā ziņo Austrā-
ns savā nedēļas notiku-
Melburnas pilsētas gal-
erosinājis uzņemt nāko-
ūles sporta olimpiādes
starptautisku lidmašīnu
zemeslodi. Olimpiāde,
notiks 1956. gadā. Pēc
sinājuma lidmašīnu sa-
u pa maršrutu Melbur-
ija — Anglija — Kana-
otās valstis un pāri Klu-
am atkal atpakaļ uz
Atēnās katrs sacensības
tu olimpisko lāpu, un
kaitītos tas, kurš lāpu
ādātu līdz gala mēr-
urnai. b

ikas balss arī
māk cīnīsies
t Maskavu

a (F).—Savienoto valstu
I. Trumens parakstījis
paredz Amerikas balss
11,5 miljonus dolaru.
u amerikāņi paredzējuši
ākus jaunus raidītājus,
klausītāji varētu dzirdēt
rmāciju par notikumiem
aiz dzelzs priekškara.
ongress piešķīra arī 15
5 miljonus dolaru Savie-
aizsardzībai. Likumpro-
paraksta prezidentam, lai
ēkā.

UVIEŠI VĀCIJĀ
trimdinieku vadība no-
ka Vācijā palikuši vēl
tuviešu. No tiem angļu
11.000, amerikāņu 9.000,
oslā viņu pavisam maz.
tuviešu drīzumā izceļos,
un organizācijas rūpē-
dātu garantijas arī pā-
paredzams, Vācijā būs
i ap 5.000 lietuviešu, kas
vecuma dēļ emigrēt ne-
ārpus nometnēm dzīvo-
pēdas lietuviešiem no-
trūkst. (Lietuvis).

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 103 (327) 1949. g. 26. oktobrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

CĪŅĀ PRET KOMŪNISMU

Ir daudz runāts par mūsu trimdas misiju. Ir saprotams, un mēs paši no pieredzes zinām, ka dzimtenē palikušie apspiestie un bailēs dzīvojošie tautieši cer uz to brīdi, kad tos atpestīs no komūnisma žņaugiem. Viņi cer un gaida, ka iestāsies brīnums. Tie pārliecināti, ka mēs — ārzemēs un brīvībā esošie emigranti — palīdzēsim tuvināt atbrīvošanas brīdi. Gandrīz katram no mums pašam mājās palicis kāds tuvinieks, un tieši šis apstāklis vēl pastiprina mūsu trimdas misijas apziņu.

Bet vai mums, trimdā dzīvojošiem, vispār iespējams ko darīt, lai paātrinātu Latvijas atbrīvošanu? Tas ir svarīgs jautājums, un šķiet, ka katrs to reiz sev ir vaicājis.

Paviršī skatoties, tiešām varētu likties, ka atsevišķam cilvēkam pašreizējā pasauļu cīņā nav nekādas nozīmes. Vai atsevišķais trimdinieks vispār kaut ko var darīt cīņā pret komūnismu, kas aprijis pusi Eiropas un turpina tiekties pēc visas pasaules iekarošanas?

Bet mēs nedrīkstam piemirst, ka pasaules vēsturi veidojuši atsevišķi indivīdi. Jebkuras sabiedriskas vai politiskas kustības vēsture rāda, ka tās sākumi rodami idejā, kas radušies viena atsevišķa cilvēka galvā, un šīs idejas izplatījušās un īstenojušās tikai tāpēc, ka atsevišķi cilvēki tās atbalstījuši un izplatījuši. Bez atsevišķa cilvēka, bez indivīda nekas nav sasniedzams.

Tādēļ arī mēs esam vērtīgs ierocis cīņā pret komūnismu. To apliecina un apstiprina paši komūnisti. Staļina imperija mums trimdiniekiem veltī lielu uzmanību. Tā atzīst mūsu nozīmi pat tad, ja daudzi no mums pašiem to neatzīst. Kā gan citādi izskaidrojama lielā aktīvitāte, vēl tagad pastāvošie radio raidījumi un pārējā propaganda latviešu vilināšanai mājās? Šī lielā piepūle, kuras rezultāts gan ir tikai dažu atsevišķu cilvēku repatriācija, nav izskaidrojama vienīgi ar Staļina vēlēšanos iegūt dažus jaunus darba vergus. Tos komūnistiskā iekārta var iegūt vienkāršākā ceļā. Bet šī atsevišķo cilvēku vilināšana nozīmē, ka Staļins un viņa iekārta apzinās un izprot, ka atsevišķais trimdinieks, pat būdams neorganizēts un viens, ir tāds pretspēks komūnismam, ar ko visas pasaules komūnistu organizācijai tomēr jārēķinās, un ka pat atsevišķu cilvēku izslēgšana no pretkomūnistu cīņas frontes atmaksājas.

Kāpēc tad, apsverot šos apstākļus, mēs arvienu vēl vilcināmies atzīt savu, kā atsevišķu pretkomūnisma cīnītāju, vērtību? Ir skaidrs, ka pienācis beidzamais laiks atmosties un pašiem atzīt, ka mēs katrs varam darboties pretim komūnisma pasaules iekarošanas plāniem un katrs atsevišķi gūt šai cīņā panākumus.

Krievijā un komūnisma aizkara zemēs dzīvojošie zina, kāda ir komūnisma īstā seja. Tur komūnistu propaganda drīzāk atgādina farsu, un jāšaubās, ka tur ir cilvēki, kas tic komūnistu meliem. Bet vēl brīvā rietumu pasaulē komūnistu galvenais atbalsts ir ļaudis, kas skatās uz komūnistu patiesības slēpēju — izrotāto propagandas fasādi, un uzskata to par īstenību. Ja nebūtu šo lētticīgo cilvēku, tad komūnisms nekur pasaulē nevarētu gūt atbalstu.

Viens no mūsu uzdevumiem ir, lietojot pašu komūnistu iemīļoto terminoloģiju, „atmaskot komūnistiskās iekārtas melus". Mēs esam dzīvi liecinieki, pārstāvam visas „šķiras" un visus arodus, un mēs katrs no paša pieredzes spējam teikt pasaulei taisnību. Mēs tikai nedrīkstam klusēt. Ja mēs runājam, mūs uzklausa. To mēs varam darīt visās rietumu valstīs, un mūsu balss spēku pastiprina citu tautību trimdinieki.

Mēs spējam pasauli brīdināt. Mūsu brīdinājuma atbalss atrodama rietumvalstu presē, kur arvien biežās norāda uz latviešu, lietuviešu un igauņu tautas liktenjiem, min deportāciju viļņus Baltijas valstīs, norāda uz Baltijas valstu nelikumīgo okupāciju. Bet mums vēl jāaktīvizē šis darbs, jāver mute un atkal un atkal jārunā. Klusēšana nozīmē mūsu iespēju neizmantošanu un nodevību. Dzimtenē palikušie tautieši cer uz mūsu aktīvitāti un rēķinās ar to, ka mēs neklusēsim.

Mēs katrs ceram reiz atgriezties brīvā Latvijā. Bet tad mums jāapzinās arī, ka mēs esam latviešu tautas mazākums un ka dzimtenē palikušie reiz no mums prasīs norēķinus par mūsu darbiem. Tie, kas vēl klusē, lai apzinās, ka mūsu klusēšana ir tas, ko vēlas ienaidnieks. Tādēļ neturēsim savu sveci zem pūra. **I. R.**

Dānijā būs jāpaliek vairāk nekā 1000 bēgļiem

BOĻŠEVIKU AĢENTS AIZVILINA IEREIBUŠU NOMETNES IEMĪTNIEKU

Dāņu laikraksts „Kristeligt Dagblad", apskatot bēgļu nākotnes izredzes Dānijā, konstatē, ka no zemē pašreiz esošajiem 2000 bēgļiem lielākā daļa — 1000—1500 nevarēs izceļot. To vidū esot veci, slimi invalidi un bērni un arī 50—100 vīriešu, kas precējušies ar dānietēm un tādēļ negrib Dāniju atstāt. Ja arī IRO vietā pēc 1950. g. 1. jūlija stātos kāda cita organizācija, tai būtu tikai ierobežotas kompetences un līdzekļi, un tā spētu risināt tikai emigrācijas jautājumus. Tādēļ, laikraksts turpina, ir vietā jautājums, kā dāņu iestādes lai izturas pret tiem bēgļiem, kam jāpaliek Dānijā. Jautājums jau pārrunāts, starp citu arī valdībā, un arī IRO Kopenhagenas šefs izteicies, ka IRO misija šajā sakarā devusi konkretu ierosinājumu, bet IRO pārstāvis par to tuvāk nevēlējies stāstīt.

Laikraksts uzskata, ka būs jāatvieto ar citiem līdzšinējie noteikumi, kas pēc kaŗa izbeigšanās noteica bēgļu stāvokli Dānijā. Līdz šim bēgļiem bija ierobežotas darba tiesības, — viņi drīkstēja pieņemt tikai darba pārvalžu piedāvāto darbu un nedrīkstēja strādāt tādās nozarēs, kurās dāņiem bija bezdarbnieki. Bez tam bēgļiem ar retiem izņēmumiem, bija jādzīvo īpašās nometnēs. Kādā dienā šie noteikumi būs jāatceļ, lai bēgļi varētu dzīvot Dānijā kā parasti ārzemnieki, bet, jāuzsver, ka tieslietu ministrija tikai tad atļaus tādu bēgļu stāvokļa uzlabojumu, ja attiecīgajām personām nebūs bijis iespējams izceļot no Dānijas. Dāņu iestāžu principiāla vēlēšanās ir, lai līdz nākamā gada 1. jūlijam no Dānijas aizbrauktu tik daudz bēgļu, cik vien iespējams. Atklāts vēl ir jautājums, kāda būs nostāja pret tiem, kas precējušies ar dānietēm.

Vairāki Dānijas laikraksti atzīmē līdz šim lielākā bēgļu transporta — 568 personu — izbraukšanu uz Austrāliju; daļa no viņiem, to vidū ap 100 latviešu, devās ceļā 20. oktobrī. „Berlinske Tidende", kas intervējis arī vairākus aizbraucējus latviešus, beidz savu plašo rakstu vārdiem: „Piecsimts bēgļu, ko svešas varas aizrāvušas no viņu zemēm un pilsētām, tagad atkal ņem savu likteni paši savās rokās un dodas savā līdz šim garākajā ceļojumā. Pēc mēnešiem sāksies jauna nodaļa viņu trauksmainajā dzīvē zem gaišām debesīm, kuras viņi nekad nebija cerējuši. Vai šī nodaļa būs tumša vai gaiša?"

Dānijas latviešu informācijas biļetēns pastāsta kādu gadījumu, kas atkārtoti liecina par boļševiku aģentu aktivitāti turienes bēgļu nometnēs. Pragas bulvāra nometnē vasarā ieradies jauns iemītnieks, kas uzdevies par baltkrievu; viņš izrādījies visai naudīgs, tomēr dienas lielāko daļu pavadījis nometnē. Kādu dienu baltkrievs aizvilinājis uz Padomju savienības konsulātu kādu nometnes iemītnieku, kas bijis stipri iereibis; pēc neilga laika aizvilinātajam uzrādīta zīme ar paša parakstu, kurā viņš apsolās repatrīeties. Repatriācija jau bijusi ievadīta, bet nav izdevusies, jo bēglis kategoriski atteicies braukt. Gadījumu izmeklē, bet „baltkrievs" no nometnes pazudis.

Meklē speciālistus Holandei

Darbam Holandes rūpniecības uzņēmumos var pieteikties šādu nozaŗu speciālisti: 1 organiskās fabrikācijas speciālists, 1 galvanizācijas ķīmiķis, 1 tekstīlmašīnu inženieris, 2 tekstilspeciālisti arodapmācībai, 1 austuves techniķis, 1 modes zīmētājs, 2 ķīmijas vai mašīninženieri ar praksi mākslīgā zīda ražošanā, 1 bakteriologs ar praksi alkohola raudzēšanā, 1 medicīnas ķīmiķis, 3 organiskie un 3 neorganiskie ķīmiķi, 1 organiskais ķīmiķis ar praksi ēterisko eļļu ražošanā, 1 org. ķīmiķis—pārtikas vielu speciālists, 1 ķīmijas techniķis — margarīna un tauku ražošanas speciālists, 1 ķīmiķis ar praksi mākslīgo sveķu un termoplastisko vielu fabrikācijā un 1 ķīmiķis ar praksi cietes ražošanā.

Kandidātu lūgumi vācu vai angļu valodā, līdz ar attiecīgiem dokumentiem par izglītību un praksi, adresējami: Mr. Elemer T. Balogh, Special Officer, IRO Area 7, München, Ingolstädterstr. 193.

Ventorfā aiztur no izceļošanas visus bij. latviešu karavīrus

NESKAIDRĪBAS PĀRSŪDZĪBAS UN KOMPETENCES JAUTĀJUMĀ

Kopš š. g. 21. septembra Ventorfā no izceļošanas aizturēti visi bij. latviešu kaŗavīri, kopā ap 100 personu. Daļai no viņiem jau uz Gronu bija nosūtīta smagā bagāža, kad pašus pēkšņi noņēma no transporta. DP izceļošanas komisija tuvāk nav paskaidrojusi ne aizturēšanas iemeslus, ne ilgumu. DP komisija resp. CIC šajā laikā sīki nopratinājusi aizturētos par gaitām latviešu leģionā, un arī IRO izdara atkārtotas skrīnēšanas. DP komisijas ierēdņi izteikušies, ka bij. kaŗavīru lietas sūta uz Frankfurti, kur to izšķiršana var ilgt līdz 10 dienām.

LCK angļu joslas delegācijas pēdējā sēdē (skat. atreferējumu Latvijas 12. okt. numurā) A. Trapāns ziņoja, ka vairāki bij. kaŗavīri Ventorfā izskrīnēti un DP komisijas pārstāvji šajā sakarā paskaidrojuši, ka noraidītie lēmumus var pārsūdzēt, taču kopš 21. septembra lēmums par izskrīnēšanu vai noraidīšanu nevienam nav paziņots, bet visi tomēr aizturēti no tālāka transporta uz Gronu. Tāpēc arī līdz šim bij. kaŗavīri nogaidīja, jo pārsūdzībai bez oficiāla lēmuma nebija pamata.

14. oktobrī kāds DP komisijas ierēdnis paziņoja, ka visus bij. kaŗavīrus kopā ar ģimenēm tuvākajās dienās sūtīs atpakaļ uz pamatnometnēm. 15. oktobrī jau daži tiešām saņēma paziņojumus par atpakaļsūtīšanu. Jautāts, kas, kad un kur izšķirs bij. kaŗavīru lietas, DP komisijas ierēdnis atbildēja izvairīgi: „Varbūt Frankfurtē, varbūt pats prezidents Trūmens, varbūt pēc nedēļas, bet varbūt pēc gada. „Interesējoties par šo jautājumu pie amerikāņu konsula, paskaidrots, ka konsuls gan esot protestējis par ilgo kaŗavīru aizturēšanu, bet atpakaļsūtīšana uz pamatnometnēm esot atkarīga no IRO. Skrīnējot, IRO ierēdnis tāpat paskaidroja, ka IRO nesot iebildumu bij. latviešu kaŗavīru iceļošanai ASV.

Apstāklis, ka aizturētos kaŗavīrus kopā ar ģimenēm sūta atpakaļ uz pamatnometnēm, liek secināt, ka aizturēšana var ieilgt vai izceļošanu var pat aizliegt pavisam, tādēļ tas satraucis visus aizturētos.

Aizurētie savā laikā piespiedu kārtā mobilizēti latviešu leģionā, un to IRO atzinusi savos skrīningos. Tāpat līdz šim bij. kaŗavīriem nav liegta ieceļošana ASV, tādēļ nav saprotama pašreizējā aizturēšana. (in)

ASV ORGANIZĀCIJA MEKLĒ VAIRĀKU LATVIEŠU ĢIMEŅU DZĪVES VIETAS

Congregational Christian Service Committee Ņujorkā interesējas par zemāk minētajām latviešu ģimenēm, bet nezina to pašreizējās dzīves vietas, tādēļ tās nekavējoties jāpaziņo The Lutheran World Federation direktoram franču joslā H. Nurmetam (Nurmet), (14b) Schwenningen/N., Friedrich Ebert Str. 17, vai LCK pārstāvim 5. apgabalā A. Dzirnem, (14b) Fronhofen, Kr. Ravensburg.

Meklējamie: Jēkabs, Vilma un Ilga Vītiņi; Georgs, Monika un Jānis Freibergi; Helene Zvirgoda ar bērnu un māti Martu Richteri; Vera Gerica ar bērnu, vecmāmiņa un brāļadēls; Aleksandrs, Antonija, Andris, Baldis un Zinta Liepiņi; Arturs, Olga un Tamara Vilkini; Adolfs, Pēteris, Lūcija Lizete un Jānis Kleberi; Jānis Pelcis ar sievu, māti un bērnu; (2 ārsti, dvīņu māsas, jaunākā meita un māte); Aleksandra Rācene (5 personu ģimene); Indulis Eduards Rangulis ar sievu; Aleksandrs Saulītis; Ezeru ģimene, 4 personas; Reinholds Miķelsons ar sievu, dēlu un meitu; Ivanu ģimene, 4 personas; Rūdolfs (veterinārārsts) ar ģimeni; Kārlis Pēteris Birnbaums ar sievu un diviem bērniem; Dagmara Cielava (vīra māte); Ede Lapsa (vecmāmiņa); Pēteris un Karlīna Luci (tēvs un māte); Luize Matilde Priedīte (krustmāte); Kārlis un Zinta Dzintari un vīra māte Kristīna Greze; Elvīra un Kārlis Brieži un Baiba un Minna Sloga (vīra vai sievas māte).

LCK pārstāvis A. Dzirne informē, ka, pēc viņa rīcībā esošām ziņām, franču joslā minētās personas nedzīvo.

Var saņemt galvojumus

IRO publicētajā jaunākajā sarakstā par DP, kam pienākuši galvojumi, bet kas dzīves vietas maiņas dēļ nav atrodami, minēti arī šādi latviešu vārdi: Vilhelms, Karlīna, Ansis un Vilnis Plat a č i, pēd. d z.v. Herte Camp „D" bei Braunschweig; Pēteris H a r t m a n i s, pēd. dz. v .67. DPACCS. Lūdz atsaukties: 400 IRO HQs B. A. O. R. 15, Public Information Office, Lemgo, Germany.

Luterāņu pasaules federācija, IRO Area 2, Nellingen, saņēmusi galvojumu izceļošanai uz ASV: Kārlim B a l o d i m, Richardam K a l n i ņ a m, Teodoram N e i m a n i m un Valteram S t u r m a m visiem pēd. dz. v. Eslingenā Pieteikties māc. A. Liepiņam, Esslingen/N., Stuttgarterstr. 34—7.

JURĢU DIENAS DEDELSTORFĀ

Neilgu laiku Dedelstorfas nometne bija viena no lielākajām britu joslā. Te saplūda Altgardes un vēlāk Valterdingenas latvieši. Sākumā tautieši nejutās droši tuvās robežas dēļ, bet vēlāk pierada. Nometnes pārvaldē visu laiku galvenā noteikšana bija vāciešiem un angļiem, un latviešu komitejai nometnes dzīvē bija gaužām maza ietekme. Tāpēc nav brīnums, ka tautieši še piedzīvoja vienu otru pārestību vairāk nekā citās nometnēs. Starp citu šīs vasaras pēdējos mēnešos gandrīz visus latviešus atlaida no darba, to vietā pieņemot vāciešus.

Par spīti šiem traucējumiem te darbojas laba ģimnazija, tautskola un arī mūzikas skola Haralda Berino vadībā. Ar māc. N. Ozola rosmi bija izveidota skaista baznīciņa un YMCA ar lielu lasītavu. Nometnē dzīvoja arī laba tiesa kultūras darbinieku.

Kad vasaras sākumā Dedelstorfā rīkoja pirmās rakstnieku dienas, tad, nometni meklēdami, visi ielūgtie rakstnieki nomaldījās. J. Veselis, Olģerts Liepiņš un Em. Skujenieks ar vilcienu bija aizbraukuši līdz pašai krievu robežai, bet Eriks Raisters ar Vili Lesiņu Dedelstorfu meklēja kaut kur Hamburgas rajonā... tik vientuļā un mežainā vietā tā bija. Berlīnes gaisa tilta laikā pāri nometnei ik dienas un naktis nepārtraukti lidoja tūkstošiem lidmašīnu, bieži atgādinot nesenās kaŗa dienas.

Nu pienākusi šķiršanās katram uz savu pusi. Vecos ļaudis, nereti pret savu gribu, nosūta uz Bodenteichu, kas arī atrodas tikai 4 km no krievu robežas un zināmā mērā ietekmē šo cilvēku dzīvi. Pārcelšanai dod gaužām maz preču vagonu, tā ka nav iespējams uz jauno vietu pārvest visu savu iedzīvi. It sāpīgi rīkojums skaŗ tos, kas nodomājuši vai kam vajadzēs iekļauties vācu saimniecībā. Arī viņi nevar līdzi vest personīgās mēbeles un mājputnus. Bagažas svars nedrīkst pārsniegt 210 kg. Protams, ka ne visiem ir nauda pasūtināt savu vagonu, bet kaut kā tomēr grūtības pārvar. Tā dedelstorfieši, līdzīgi gājputniem, izklīst pa Lingenas, Burgdorfas, Dīpholcas, Volterdingenas, Lērtes, Eversburgas un Bodenteichas jaunajām mītnēm.

Osv. Akmentiņš.

DP speciālistu ievērībai

Lai apzinātu IRO 6. un 7. apgabalā dzīvojošos akadēmiski izglītotos DP un eventuāli palīdzētu tiem sameklēt piemērotu darbu emigrācijas zemēs, šo apgabalu IRO individuālās emigrācijas nodaļa uzaicina DP speciālistus (izņemot ārstus un žēlsirdīgās māsas) iesūtīt mašīnrakstā 3 eksemplāros sīku dzīves gājumu angļu valodā, pievienojot 3 pases formāta ģīmetnes. Var iesūtīt arī sevišķo speciālistu reģistrācijas anketu, kas saņemama nacionālās komitejās (tāpat 3 eks. ar 3 fotogrāfijām). Biogrāfija resp. anketa sūtāma atkarībā no dzīves vietas uz vienu no adresēm: Specialist Officer, c/o IRO Area 6 HQs Gauting, vai arī: Specialist Officer, c/o IRO Area 7 München, Ingolstädterstrasse 193.

Sniegtajām ziņām un datiem jābūt iespējami precīziem, sevišķi attiecībā uz aroda praksi. Jāuzdod arī kandidāta reliģija un valstis, uz kurām vēlētos izceļot. Ja iesūtīto pieteikumu vidū IRO atradīs tādus, kas atbildīs ārvalstu darba devēju piedāvājumiem, tad kandidātus par to informēs. IRO tomēr norāda, ka šīs akcijas izredzes nav sevišķi lielas, jo visas emigrācijas zemes vēl arvien meklē galvenokārt fiziska darba strādniekus. Tādēļ DP speciālistiem jācenšas arī pašiem rast kādas citas izceļošanas iespējas.

GRĒVENES YMCAs/YWCAs PASKAIDROJUMS

Grēvenes YMCAs/YWCAs nodaļa piesūtījusi redakcijai šādu paskaidrojumu pie Latvijas 17. sept. numurā ievietotā raksta DP nopelnītās markas liktenis:

Rakstā minēts par sarīkojumiem, ka — „...atlikušo daļu sastāda YMCAs rīkotie deju vakari..." Jāaizrāda, ka Grēvenes YMCA nenodarbojas ar deju sarīkošanu, bet tās darbs gan izvērties citos virzienos, par ko esam saņēmuši uzslavu no priekšniecības. Minētā pusgadā YMCA sarīkojusi tikai trīs deju vakarus.

Tālāk rakstā teikts, ka Ārgala pārzinātā YMCAs kantīnē var iestiprināties pie glāzes Šteinhēgera vai minsterlandieša. Aizrādām, ka YMCAs organizācija neuztur arī krogus, bet gan tos apkaŗo. Ārgala pārzinātā kantīne pieder 60. DPA'Ssam resp. ir Grēvenes nometnes visu tautību grupu īpašums, ko arī norāda liela izkārtne pie ieejas durvīm.

Nometņu dzīve

DĀNIJAS nometnēs šinīs dienās paziņots, ka jāpiesakās tiem bēgļiem, kam Vācijas amerikāņu vai angļu joslās dzīvo tuvinieki. Nav tuvāk paskaidrots, kādam nolūkam šo reģistrāciju izdara.

KĀDĀ DP NOMETNĒ pie Braunšveigas 15. okt. notika Antiboļševistisko nāciju bloka (ABN) Braunšveigas apgabala 1. kongress. Tajā piedalījās latvieši, lietuvieši, rumāņi, ukraiņi, baltkrievi un ungāri. Kongresa uzdevums bija nodibināt apgabala nodaļas.

175 LATVIEŠIEM ieceļošanas iespējas ASV sagādājis latviešu labvēlis Palmers Fjelstats Dakotas štatā. Lielākā tiesa izceļotāju uz viņa sagādātajiem galvojumiem ir tautieši no Memingenas nometnes.

ESLINGENAS YMCAs sarīkojumā 22. oktobrī notika koncerts labdarīgiem mērķiem, kurā piedalījās un klausītāju bagātīgu atzinību izpelnījās aktrise Lilija Štengele ar Fr. Bārdas dzejoļu skandējumiem, arfiste Marga Millere-Grasmane, dziedātāja Ella Žagariņa un operas solists Jūlijs Borgs.

FIŠBACHAS UN VALKAS NOMETNES MIRUŠAJIEM LATVIEŠIEM

6. novembrī pl 13 Fišbachas pagasta kapos pie Nirnbergas iesvētīs pieminekli. Mirušo piederīgie aicināti labprātīgi piedalīties pieminekļa celšanā, kas izmaksās ap DM 1500.—; tas būs granita ar betona pamatu un iekaltu tekstu: „Tek saulīte tecēdama, Es paliku pavēnī" un „Tavs prāts lai notiek" (Mat. ev. 6, 10) un vāciski „Šeit atdusas dzimteni zaudējušie no Latvijas un Igaunijas, 1945—1950".

VĒSTULES REDAKCIJAI

„TAUTAS DEMOKRATIJAS"

Pēdējā laikā kā vācu, tā mūsu trimdas presē sevišķi bieži esmu pamanījis apzīmējumu „tautas demokratijas", ja runā par valstīm, kur valda terrors un komūnistu diktatūra. Vismaz mums taču ir zināms, ka komūnisti šo apzīmējumu izvēlējušies ārpus viņu ietekmes esošo ļaužu krāpšanai, un, ka šim apzīmējumam ir tikpat maz kopēja ar patiesību, kā visiem pārējiem komūnistu saukļiem un lozungiem, kuŗu uzdevums ir mazināt pretīgumu viņu asiņainam režīmam. Bez tam vārdi „tautas demokratijas" jau savā būtībā ir neloģiski, jo demokratija jau pati par sevi nozīmē tautas valdību.

Ja agrāk vārdus „tautas demokratijas" lika pēdiņās, tā uzsverot to apšaubāmo ticamību, tad tagad to pasniedz lasītājiem tā, kā tas varētu patikt Maskavai. Tādā veidā mēs, paši negribot, no komūnisma pretiniekiem esam pārgājuši to ļaužu pusē, kas mēģina slēpt viņu īsto seju. Kādēļ nesaukt lietas īstos objektīvos vārdos: policijas valstis, diktatūras, totalitāro režīmu valstis? Ja to nedarām, tad būsim konsekventi līdz galam arī ar citiem apzīmējumiem: sabiedroto valstsvīri tad saucas kaŗa kūdītāji, policija—asinssuņi, valstis, kas dod mums patvērumu un darbu — vergu tirgotājas un mēs paši visi bez izņēmuma — kaŗa noziedznieki.

R. Zutis, Pinebergā.

ATBILDE ED. LIEPIŅAM PAR VIENINIEKIEM UN ĢIMENĒM

Sakarā ar manu vēstuli Latvijas 95. numurā, atsaucies Ed. Liepiņa kungs (sk. Latvijas 99. num.), kas brīnās, ko esmu gribējis panākt ar ievietoto rakstu Glābsim ģimenes, un pārmet, ka esmu teicis neapdomātus vārdus par vieniniekiem. Gribu atbildēt, ka ar raksta ievietošanu neko neesmu gribējis panākt, bet izteicu tikai savas domas. Un mana doma ir, ka lielāka vērība būtu pievēršama bērniem bagātu ģimeņu izvietošanai. Neesmu teicis ne pušplēsta vārda, ka vieniniekiem emigrāciju vajadzētu liegt.

Manā oriģinālrakstā, ko redakcija bija saīsinājusi, bija teikts, ka, latviešu vieninieku pasivitātes dēļ emigrēt uz Austrāliju 1948. gadā, šī zeme sāka uzņemt ne tikai baltiešus, bet arī citas tautības, un šo tautību vieninieki aizsteidzās mūsējiem priekšā. Tie daudzie vieninieki, kas izceļoja uz ASV, bez šaubām samazināja baltiešu resp. latviešu ieceļošanas kvotu un netieši aizstājās ceļā ģimenēm, kas tagad vieglāk atrastu galvojumus uz ASV, kur ģimeņu galvas vecums lielāko tiesu nav ierobežots.

Un ko neapdomātu biju teicis attiecībā par 45 gadus veciem vieniniekiem? Ja L. kungs atceras, tad uz saucienu — Glābsim Latviju! — 1944. gadā un agrāk neatsaucās un netika mobilizēts gandrīz neviens no tiem, kam tagad 43—45 gadi. Tādus varam saskaitīt uz pirkstiem, un tie visi bija ģimeņu tēvi. Nekādā gadījumā mans raksts nebija vērsts pret tēvijas sargiem; pretējo var apgalvot tikai tas, kas nav izlasījis raksta sākumu.

Beidzot varu vēlreiz apstiprināt, ka bez bērniem bagātu ģimeņu saglabāšanas nebūs latviešu tautas un valsts. **E. Ūdris, Minchenē.**

DEDELSTORFĀ

dzīvoja arī laba tiesa kultūras
binieku.
ad vasaras sākumā Dedelstorfā
ja pirmās rakstnieku dienas, tad,
etni meklēdami, visi ielūgtie
stnieki nomaldījās. J. Veselis, Ol-
s Liepiņš un Em. Skujenieks ar
enu bija aizbraukuši līdz pašai
vu robežai, bet Ēriks Raisters ar
 Lesiņu Dedelstorfu meklēja
t kur Hamburgas rajonā... tik
ntujā un mežainā vietā tā bija.
dīnes gaisa tilta laikā pāri no-
nei ik dienas un naktis nepār-
ikti lidoja tūkstošiem lidmašīnu,
i atgādinot nesenās kaŗa dienas,
u pienākusi šķiršanās katram uz
u pusi. Vecos ļaudis, nereti pret
u gribu, nosūta uz Bodenteichu,
 arī atrodas tikai 4 km no krie-
robežas un zināmā mērā ietek-
šo cilvēku dzīvi. Pārcelšanai dod
žām maz preču vagonu, tā ka
 iespējams uz jauno vietu pār-
 visu savu iedzīvi. It sāpīgi rī-
ums skaŗ tos, kas nodomājuši vai
 vajadzēs iekļauties vācu saim-
cībā. Arī viņi nevar līdzi vest
sonīgās mēbeles un mājputnus,
gažas svars nedrīkst pārsniegt
 kg. Protams, ka ne visiem ir
da pasūtināt savu vagonu, bet
t kā tomēr grūtības pārvar. Tā
elstorfieši, līdzīgi gājputniem, iz-
t pa Lingenas, Burgdorfas, Dip-
as, Volterdingenas, Lērtes, Evers-
gas un Bodenteichas jaunajām
nēm.

Osv. Akmentiņš.

VĒSTULES REDAKCIJAI

„TAUTAS DEMOKRATIJAS"

ēdējā laikā kā vācu, tā mūsu
das presē sevišķi bieži esmu pa-
ījis apzīmējumu „tautas demo-
tijas", ja runā par valstīm, kur
 terrors un komūnistu dikta-
. Vismaz mums taču ir zināms,
komūnisti šo apzīmējumu izvēlē-
ies ārpus viņu ietekmes esošo
u krāpšanai, un, ka šim apzī-
umam ir tikpat maz kopēja ar
esību, kā visiem pārējiem ko-
nistu saukļiem un lozungiem, ku-
zdevums ir mazināt pretīgumu
asiņainam režīmam. Bez tam
i „tautas demokratijas" jau sa-
būtībā ir neloģiski, jo demokra-
jau pati par sevi nozīmē tautas
dību.
agrāk vārdus „tautas demokrā-
" lika pēdiņās, tā, uzsverot to
ubāmo ticamību, tad tagad tos
iedz lasītājiem tā, kā tas va-
 patīkt Maskavai. Tādā veidā
, paši negribot, no komūnisma
inieklem esam pārgājuši to ļau-
usē, kas mēģina slēpt viņu īsto
. Kādēļ nesaukt lietas īstos ob-
īvos vārdos: policijas valstis, dik-
ras, totalitārie režīmu valstis?
to nedarām, tad būsim konsek-
i līdz galam arī ar citiem apzī-
umiem: sabiedroto valstsvīri tad
as karu kūdītāji, policija—asins-
, valstis, kas dod mums patvē-
 un darbu — vergu tirgotājas
mēs paši visi bez izņēmuma —
 noziedznieki.

R. Zutis, Pinebergā.

ATBILDE ED. LIEPIŅAM PAR VIENINIEKIEM UN ĢIMENĒM

akarā ar manu vēstuli Latvijas
numurā, atsaucies Ed. Liepiņa
s (sk. Latvijas 99. num.), kas
ās, ko esmu gribējis panākt sa
totoo rakstu Glābsim ģimenes, un
et, ka esmu teicis neapdomātus
ārdus par vieninieklem. Gribu at-
t, ka ar raksta ievietošanu ne-
esmu gribējis panākt, bet iz-
 tikai savas domas. Un mans
a ir, ka lielāka vērība būtu pie-
a bērniem bagātu ģimeņu iece-
šanai. Neesmu teicis ne puš-
a vārda, ka vieniniekiem emig-
 vajadzētu liegt.
a originālrakstā, ko redakci-
bija saīsinājusi, bija teikts, ka
ešu vieninieku pasivitātes dēļ
rēt uz Austrāliju 1948. gadā, šī
 sāka uzņemt ne tikai baltiešus,
arī citas tautības, un ka tautību
vieninieki aizsteidzās mūsējiem
. Tādēļ daudzie vieninieki, kas
pija uz ASV, bez šaubām sama-
a baltiešu resp. latviešu ģimeņu
kvotu un netieši aizstāja
ģimenēm, kas tagad vieglāk at-
ējušas iespēju uz ASV, kur ģi-
 galvas vecums lielāko tiesu
ierobežots.
 ko neapdomātu biju teicis at-
bā par 45 gadus veciem vieni-
em? Ja L. kungs atceras, tad
aucienu — Glābsim Latviju! —
 gadā un agrāk neatsaucās un
a mobilizēts gandrīz neviens no
 kam tagad 43—45 gadi. Tādus
n saskaitīt uz pirkstiem, kas
bija ģimeņu tēvi. Nekādā gadī-
 mans raksts nebija vērsts pret
m sargiem; pretējo var apgal-
ikai tas, kas nav izlasījis raksta
.
izdot varu vēlreiz apstiprināt,
ez bērniem bagātu ģimeņu sa-
Jesenas nebūs latviešu tautas un
.

E. Ūdris, Minchenē.

„VIRS MAN PIENES BROKASTIS PIE GULTAS..."

Mūsu speciālkorespondenta vēstule Latvijai no Austrālijas

42 jaunaustrālieši, to vidū vairāki latvieši, kas Austrālijā ieradās ar pirmo transportu un pašreiz strādā Kanbērā, ļoti svinīgā aktā 4. oktobrī saņēma dokumentus par atbrīvošanu no darba līguma. Valdības iestāžu pārstāvji imigrantiem pateicās par čaklo darbu un novēlēja labākas gaitas nākotnē. Rakstiski brīvlaistos sveica arī imigrācijas ministrs A. Kalvels, kas, slimības kavēts, pats aktā nevarēja ierasties. IRO pārstāvis Austrālijā ģenerālis Loids pateicās Austrālijas valdībai, ka tā devusi darbu un maizi tik daudziem tūkstošiem Eiropas bēgļu. Līdz oktobra sākumam 72 kuģi Austrālijā atveduši ap 60.000 bij. DP. Nobeidzot IRO darbību 1950. g. jūnijā, no DP nometnēm Eiropā būs atbraukuši 110.000 cilvēku. Ap Ziemsvētkiem sagaida 500 dažādu tautību bēgļus un DP no Dānijas. Pirmā transporta dalībnieku vārdā daudzajiem runātājiem atbildēja latvietis Ģirts Broderis. Nākamajā rītā The Canberra Times ievietoja četrslejīgu uzņēmumu, kurā ar atbrīvošanas dokumentiem redzami 4 latvieši — Irēne Frīdenberga, Vera Rudzīte, Ģirts Broderis un inž, Verners Ozols.

Pirmā transporta dalībnieki Austrālijā nodzīvojuši jau gandrīz 2 gadus. Lielākā daļa mūsu jaunavu, kas te atbrauca 1947. g. novembra beigās, apprecējušās ar austrāliešiem. Nedaudzajos mēnešos, kamēr esmu Kanbērā, te vien notikušas kādas sešas jauktas austrāliešu un latviešu laulības. Šo notikumu nopietnāku komentēšanu atstājot citai reizei, paraudzīsimies, kā jūtas latviešu meitene, kad viņai pie sāniem austrāliešu vīrs?

Kāda tautiete, gan ne no pirmā transporta, vēstulē paziņām raksta: „Esmu devusies svētajā laulībā ar kādu austrālieti. Vīrs ir ļoti labs. Ar viņu iepazinos, kad tikko no Bonegillas biju ieradusies savā darba vietā, Melburnas tuvumā. Visu laiku uzticīgi turējamies kopā. Tagad esmu X. kundze. Pašreiz dzīvojam pie vīra vecākiem, kamēr, kā saka, „iegruntēsimies". Vīrs brauc katru rītu darbā uz Melburnu, un es guļu līdz pusdienām. Ja nevēlos, strādāt man nevajaga. Tādu slinkošanu laikam tomēr ilgi neizturēšu. Manam vīram ir auto, un kājām neiznāk pat pastaigāties. Ja gribas apciemot draudzenes agrākajā darba vietā—slimnīcā, tikai ½ kilometra no mājām, arī tad jābrauc ar auto. Saderināšanās dienā vīrs uzdāvāja jauku gredzenu ar dimantu. Jūtu, ka laikam tomēr kļūšu slinka, jo kad vīrs nestrādā, tad viņš gatavo arī brokastis un pienes man tās gultā. Būs jālabojas — vai nē?" Nobeigumā rakstītāja lūdz paziņot tās vecajam draugam, ka viņa apprecējusies un saka: „Es jau arī viņam papūlēšos uzrakstīt kādu skaistu vēstuli."

Šis raksts ļoti ierosina uz pārdomām, bet, kā jau teicu, lai tās paliek citai reizei...

*

Daži latvieši Austrālijā dūšīgi noņemas ar naudas pelnīšanu, un tiem slinkot nav laika. Nupat Kanbēru apskatīties bija atbraucis bijušais Eslingenas tautietis J. Timrots. Liela vai maza, bet galvaspilsēta paliek galvaspilsēta, un tādēļ tautieši to apciemo bieži. J. Timrots jau 15 mēnešus strādā mežā — cērt eikaliptus. Šajā laikā viņš sakrājis lielu naudu — 250 mārciņas.

„Apmēram tikpat daudz naudas būs arī maniem 3 draugiem. Esam mežā 4 vīri, visi latvieši. Pirmajos 2 mēnešos gāja grūti, bet nu vairs tik ātri no meža ārā laisties negribam, jo kur gan citur vēl tik labi nopelnīsim! Tagad zinām visu — kurš koks mīksts, kurš ciets. Austrāliešu priekšniecība ar mūsu četrinieku sevišķi lepojas. Apkārtnē ļaudis galvenokārt brīnās tādēļ, ka mums tik daudz naudas, jo mežinieki parasti labi pelna, bet jauki arī naudiņu aizlaiž. Dzīvojam meža teltīs. Mūsu draugi ir putni un zvēri, sevišķi oposumi. Naktīs tie gan reizēm rīko tādus tračus, ka gluži vai trakam jāpaliek. Kādu vakaru mežā piekūlās arī kaķis, bet mēnesi padzīvoja un atkal aizgāja, kur nācis. Šajā mēnesī kaķis rūpējās, lai oposumi būtu mierīgāki. Izslavētās čūsku briesmas vēl neesam jutuši. Visā šajā laikā esmu nositis tikai vienu čūsku. Ēdienu gatavojam paši. Pēc pasūtinājuma no pilsētas pieved produktus, kādus vēlamies. Esam vairāk metušies uz cūkgaļu un pašu skābētiem kāpostiem. Pēs darba katru vakaru peldamies Murejas upē. Tuvākā pilsēta Mildūra ir 36 jūdzes. Mildūra interesanta tādēļ, ka tā atrodas uz 3 štatu robežām, kur krustojas Ņusautvelsa, Dienvidaustrālija un Viktorija. Pati pilsēta skaitās Ņūsautvelsā. Mildūrā ir 9000 iedzīvotāju, bet mēnešos, kad vāc vinogas, tur saplūst 60.00 cilvēku, jo ogu novākšanas laikā var pelnīt labu naudu."

„Timrota kungs, vai tad ilgi ņemsities pa mežu?"

„Domāju vēl kādu gadiņu. Tad laikam būs jāpērk smagais auto, jo transporta nozare Austrālijā izdevīga." Apskatījies Kanbēru, tautietis aizbrauca vēl uz Sidneju, tad pie draugiem Bonegillā un pēc tam—atpakaļ meža teltī.

*

Šī vēstule iznākusi diezgan „kanbēriska". Lai tādēļ iet vēl pāris vārdu par Austrālijas galvaspilsētu, kaut nekas patīkams nav sakāms. Lūk, Kanbēras latviešu biedrība kopš atklāšanas dienas, kas notika Līgo svētkos, nekādas dzīvības zīmes vairs nav rādījusi. Biedrības pirmā vadība darbības ievadījumā bija strauja, bet tad nāca atplūdi. Nupat oktobra sākumā tautieši ievēlēja jaunu vadību — atkal gan vienīgi pagaidu valdi, pie kam 5 vajadzīgo valdes locekļu vietā izdevās izraudzīt tikai 4 (Dr. Bārduli, Jansonu, Girstūnu un Kokli). Ir izredzes, ka smagi saslimušo organizāciju varbūt varēs ārstēt. Šajā sapulcē no Kanbēras apm. 250 latviešiem ieradās tikai 10 proc., tajā pašā vakarā citā vietā latviešu akadēmiskā saime atcerējās Latvijas universitātes gada dienu, un 15 cilvēki klausījās mūsu universitātes bij. sekretāra J. Vēliņa referātu par Rīgas studentiem un profesoriem.

Tā mums, lūk, te iet — nevaram un nevaram visi nekad kopā tikties. Šoreiz bija no vietas 3 svināmas dienas, taču abi sarīkojumi izrādījās organizēti vienā vakarā — katrs savā pilsētas pusē... Varbūt priekšpusdienās kopējais ceļš virzīsies uz vienu vietu!

*

Vēl par Kanbēru, un — atkal nekas labs: kad Sidnejā ar 13 tautību 765 bij. DP ieradās kuģis Canberra, transportā no 198 bērniem 17 Austrāliju sasniedza slimi, to vidū sevišķi bīstams stāvoklis bija 2 latviešu bērniem — 18 mēn. v. Inesei Muižniecei un 16 mēn. v. Venitai Apsei. IRO pārstāvis, kas pavadīja kuģi, avīžniekam paskaidroja, ka dažos gadījumos vainojami arī bērnu vecāki, jo, sevišķi Sarkanajā jūrā, nav klausījuši viņa un ārstu norādījumus. Adelaidē ar 883 DP ieradās kuģis Wooster Victory, un arī šajā transportā 60 cilvēku, galvenokārt bērni, ceļā bija saslimuši.

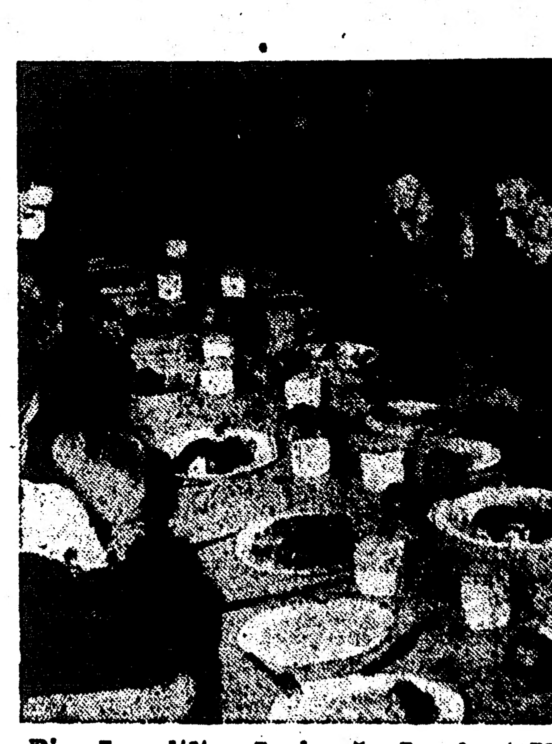

Pirmā maltīte pēc ierašanās Austrālijā garšo labi.

Mazo imigrantu saslimšanas un miršanas gadījumu dēļ ievērojami pastiprināta medicīniskā aprūpe izvietošanas nometnēs, un arī IRO vadība solījusi radikālus uzlabojumus uz imigrantu kuģiem. Pēdējos transportos tie jau manāmi.

Kanbērā, oktobrī.

Arnolds Šmits.

Mūsu tautieši Ģirts Broderis un Irēne Frīdenberga ar brīvlaišanas dokumentiem pēc svinīgā akta Kanberā.

Latvietes stāsts, kas ierosina pārdomas — Mežinieks Kanberā — Kad sadarbības ceļš ir šaurs — Bērnu slimošana vēl nav beigusies.

Sekmīga galvojumu sagādes akcija Teksasā

Latvijas 17. 9. numurā ievietojām tautieša E. Smilgas vēstuli no Dentonas pilsētiņas Teksasas štatā ASV, kurā rakstītājs izteica savu gatavību iespējami palīdzēt galvojumu sagādē citiem latviešiem. Jaunākajā vēstulē E. Smilga pastāsta, ka saņēmis šajā sakarā no Vācijas latviešiem apm. 200 galvojumu lūgumu, tā ka ar labāko gribu nevar visiem tieši atbildēt.

„Līdz 10. oktobrim sagādāti un jau iesniegti galvojumi 34 pieprasītājiem," raksta enerģiskais tautietis, „bet apm. 70 pieprasītājiem saņemti gan solījumi tos izsaukt un attiecīgie dati nodoti to nākošajiem saimniekiem, tomēr jārēķinās, ka daļa no šiem galvotājiem var vēlāk izšķirties arī negatīvi. Galvojumus sūta vai nu tieši uz DP komisiju Vašingtonā, vai arī ar Church World Service starpniecību. Katrs darba devējs, iesniedzot galvojumu, noteikti raksta arī vēstuli savam nākošajam strādniekam, norādot darba un algas apstākļus un pieprasot DP piekrišanu. Uz šīm vēstulēm būtu nekavējoties jāatbild pa gaisa pastu, jo citādi var gadīties, ka galvojumu atsauc.

Galvojumu saņēmējus lūdzu man tūlīt piesūtīt attiecīgo apliecību norakstus, sabiedrisko darbinieku atsauksmes un citus dokumentus, kas nepieciešami pirmajā vēstulē uzdoto ziņu pierādīšanai. Tos vēlas gandrīz visi darba devēji, lai iegūtu pilnīgu drošību par saviem nākošajiem strādniekiem, — kaut arī tie savās vēstulēs DP nebūtu takta dēļ šādas atsauksmes prasījuši. Dokumentiem lūdzu pievienot īsu pavadvēstuli ar galvojuma devēja un saņēmēja vārdu un adresi, lai novērstu eventuālos pārpratumus."

E. Smilga tālāk norāda, ka sakarā ar negaidītajām sekmēm pašā akcijas sākumā tautieši var turpināt sūtīt viņam galvojuma lūgumus (angļu valodā), uzdodot nepieciešamos datus un sevišķi izceļot kāda galvenā aroda prasmi. Noteikti vajadzīgas fotografijas. Protams, drošus solījumus nevienam dot nav iespējams. Tāpat nav iespējams palīdzēt galvojumu sagādē tautiešiem ārpus Vācijas, kam nav DP statūta. Neparastā kārtā izrādījies, ka vēstules rakstītāja dzīves vietā vismazāk izredžu atrast galvojumus vīriešiem-vieniniekiem, bet visvairāk pieprasa strādnieces mājturībā. Vēl jāpiebilst, ka galvojuma saņēmējam jārēķinās ar pakāpenisku izdevumu atmaksu, kas saistīti ar viņa izsaukšanu (ceļa nauda no ostas, dzīvokļa īre, algas avansi utt.) un, piem., 5 personu ģimenei var svārstīties ap 200 dolariem.

Vēstulē redakcijai E. Smilga vēl uzsver, ka ārkārtīgi palīdzīgi galvojumu sagādē latviešiem ir pulkv. Maksvells un tā kundze, kas nežēlo šim mērķim ne darbu, ne laiku, ne līdzekļus, un visi līdzšinējie panākumi īstenībā ir viņu plašo sakaru un enerģijas nopelns. „Būtu jauki, ja galvojumu saņēmēji to atcerētos un atsūtītu pulkvedim un kundzei pateicības vēstuli, adresējot to uz manu dzīves vietu: Col. F. W. Maxwell and Mrs. F. W. Maxwell, 1313 W. Oak Street, Denton, Texas, USA. Pulkvedis ir liels filatelists, tā ka viņu iepriecinātu arī, ja vēstuļu apmaksai izlietotu kādus vācu speciālmarku izlaidumus."

PASKAIDROJUMS

Sakarā ar kādu mūsu laikrakstā publicētu vēstuli no ASV, Arturs Aivars, Vircburgā, mūs lūdz paskaidrot, ka ASV jau kopš 1948. g. jūnija iznāk nacionāls latviešu laikraksts Tālos Krastos (P. O. Box 3513, Philadelphia, Pa., U. S. A.).

Īpašām „sociālām darbiniecēm" jāatvieglo Austrālijas jauno ieceļotāju dzīve

Austrālijas imigrācijas ministrija nesen visos kontinenta štatos izraudzījusi sevišķas darbinieku grupas, kuru uzdevums būs palīdzēt jaunajiem ieceļotājiem no Eiropas iekļauties austrāliešu vidē. Šīs t. s. sociālās darbinieces, kas visas iepriekš guvušas speciālu divgadīgu izglītību universitātēs, strādās visos imigrācijas centros un štatu galvaspilsētās. Laikraksts The New Australian, ko bez maksas saņem visi ieceļotāji, sniedz sociālo darbinieču adreses, kā arī tuvākus norādījumus par viņu darba mērķiem un nozīmi. Laikraksts pastāsta, ka valdība iecēlusi sociālās darbinieces, lai palīdzētu jaunajiem austrāliešiem tikt pāri sākuma grūtībām, kādas sagaida lielāko daļu eiropiešu pēc ierašanās svešajā kontinentā.

Kopš brīža, kad kāds IRO kuģis piestāj Austrālijas ostā, ikviens ieceļotājs var vajadzības gadījumā griezties pie sociālām darbiniecēm un lūgt to padomu un palīdzību. Sociālās darbinieces arī jau pašas izjautās kuģa transporta virsniekus, lai noskaidrotu, vai kādām iebraucēju ģimenēm nav pa ceļam radušās kādas sevišķas grūtības. Imigrācijas centros šīs darbinieces it sevišķi rūpēsies par topošām mātēm un daudzbērnu ģimenēm. Viņas informēs arī ieceļotājus par visām nepieciešamajām formālitātēm sakarā ar jaunās dzīves uzsākšanu un palīdzēs tiem rast kontaktu ar iestādēm, organizācijām, baznīcu darbiniekiem utt. Tāpat sociālo darbiniešu uzdevums būs palīdzēt darba izvēlē, noskaidrojot katra ieceļotāja piemērotību tādam vai citādam darbam.

Arī pēc tam, kad ieceļotājs būs jau atradis sev darbu, viņam vienmēr būs iespējams palikt kontaktā ar sava štata sociālām darbiniecēm un eventuālu sarežģījumu vai pārpratumu gadījumā lūgt to atbalstu. Pēc līdzšinējiem vērojumiem spriežams, ka lielākas grūtības jaunajiem austrāliešiem rodas tieši vientulības, nepierastās vides un sabiedrības dēļ. Tādēļ sociālās darbinieces gādās arī par viņu izklaidēšanās iespējām, rodot izdevību iestāties klubos, sporta biedrībās, reliģiskās organizācijās utt.

Par visu sociālo darbinieču priekšnieci kontinenta mērogā iecelta miss Hēzele Dobsone, ko skaita par vienu no ievērojamākām ausrāliešu speciālistēm sociālo zinātņu jautājumos un kas guvusi arī plašu praktisku pieredzi dažādās labklājības darba nozarēs.

*

Par jaunieceļotāju ērtībām un brīvā laika nodarbībām Hobartā (Tasmanijas štatā) ļoti rosīgi rūpējas vairākas vietējās organizācijas, kas iekārtojušas sevišķu jauno austrāliešu atpūtas mītni, apgādājot šacha, galda tenisa un citu spēļu komplektus, rīkojot kino izrādes un sanāksmes, kā arī cenšoties ievest imigrantus veco austrāliešu sabiedrībā. Sevišķi aktīvas šajā ziņā dažas austrāliešu kaŗa veterānu apvienības.

Braitonas imigrācijas centrā šinīs dienās atklāta liela sarīkojumu zāle, kas var uzņemt visus centra iemītniekus. Betherstā ieceļotāju garīgās aprūpes vajadzībām iekārtota sevišķa halle, kurā rīkos visu konfesiju dievkalpojumus. Par halles izdaiļošanu gādājuši pa daļai paši imigrācijas centra iedzīvotāji, bet šim nolūkam ziedojumus nodevušas arī Betherstas organizācijas un privātpersonas. Šajā sakarā tā īpaši jāmin austrāliešu mācītāju sniegtais atbalsts.

Veidojas latviešu centrs Mičiganas štatā

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Latvijas 62. numurā savā laikā rakstījām par valcenieti E. Dinvaldu, kas, aizbraucis pāri okeanam, Kalamazū pilsētiņā Mičiganas štatā ieinteresēja galvojumu sagādē rosīgo turienes latvieti Jāni Laupmani. Laupmanis starp citu apņēmās sagādāt Mičiganas štatā galvojumus visiem Dziesmu vairoga koŗa dalībniekiem, lai tie, viņā krastā nonākuši, varētu svētdienās dziedāt baznīcu dievkalpojumos. Arī viņa pirmos panākumus aprakstījām jau augstāk minētā mūsu laikraksta numurā. Par tālāko mums raksta J. Goršvāns no Grandvilles.

Cik zināms, galvojumi sagādāti visiem (ap 80) Dziesmu vairoga koŗa dalībniekiem līdz ar ģimenēm. Bez tam šai akcijā galvojumus saņēma daudzi Valkas un Fišbachas latvieši, kas korī nedzied. Koŗa dalībnieki tagad, sākuma posmā, izsvaidīti pa visu Mičigānu, kādēļ par regulāru dziedāšanu baznīcās pagaidām nav ko domāt. Varbūt to varēs pēc zināma laika, kad katram būs sava automašīna; bez tās sakari ASV diezgan neiedomājami. Automašīnas šeit var nopirkt jau, sākot ar 50 dolariem.

J. Laupmanim galvojumu sagādē izdevies ieinteresēt arī apkārtējo pilsētu iedzīvotājus. Tā netālajā Grand Rapidā š. g. pavasarī, īpašā apspriedē, vietējās amerikāņu sabiedriskās darbinieces nolēma visiem līdzekļiem veicināt latviešu DP ieceļošanu. Sevišķi aktīva šī mērķa iedzīvināšanā bijusi Ritera kundze, kuŗai pateicīgi daudzi latvieši. Viņa viena pati sagādājusi galvojumus turpat 200 tautiešiem(!), galvenokārt no Valkas, bet arī no Eslingenas, Fišbachas, Ansbachas, Hanavas uc. nometnēm. Daļa galvojumu saņēmēju ir jau Mičiganā, galvenokārt ap Grand Rapidu, daļa ceļā, bet daļa vēl gaida izceļošanu. Galvojumu sagāde vēl nav pārtraukta, bet rosīgi turpinās.

Grand Rapidā un tās apkārtnē pavisam sagādāti galvojumi apm. 300 cilvēkiem, no tiem vismaz 50 jau ieradušies jaunajās mājvietās. Lielākā daļa ar dzīvi un darbu apmierināta, kaut gan ir arī gadījumi, kur varētu vēlēties labākus apstākļus. Sevišķi tas sakāms par mājkalpotājām, kuŗu atalgojums un dzīves apstākļi neapmierina.

Grand Rapidas apkārtnē ļoti daudz holandiešu, daudzi ieceļojuši pēc otrā pasaules kaŗa. Klimats mazliet mitrs, bet saulainu dienu netrūkst. Daba jauka, daudz lapu koku, skuju koku tikpat kā nav.

Šejienes lavieši rosīgi gatavojas 18. novembrim, lai kopīgā sanāksmē pienācīgi atzīmētu mūsu valsts dibināšanas gada dienu. Domā arī par tautisko izstrādājumu skates rīkošanu.

Grandvillē, 14. oktobrī.

Jānis Goršvāns

18. NOVEMBRIS AUSTRĀLIJAS VALSTS RAIDĪTĀJĀ

Austrālijas valsts radiofona komisijas (ABC) raidītājs 18. novembrī sniegs savas Sidnejas studijas īpašu raidījumu, veltītu Latvijas valsts svētkiem. Paredzams, ka raidījuma mūzikālajā daļā piedalīsies dziedātāja Pijole-Skudra un pianiste Mirdza Stūre.

Septembra beigās ar Gen. Langfitt Austrālijā ieradās 110 latviešu, to vidū Liepājas operas tenors J. Franks, jurists A. Fridenbergs un Mērbekas teātra direktors J. Zaļkalns.

PIRMIE NEDROŠIE SOĻI UZ JAUNĀ KONTINENTA

Rūpju un neziņas pilnām sejām bijušie DP dodas pa ligano tvaikoņa laipu uz Austrālijas krastu. Ko nesīs nākamās dienas, nedēļas un mēneši? — Šis jautājums bieži vien atrisinās daudz vieglāk nekā domāts, jo austrāliešu valdība un organizācijas cenšas palīdzēt visiem imigrantiem sākuma grūtību pārvarēšanā

Latviešu trimdas saimē pastāv nacionālais gars un vienotība

(Turpinājums no 1. lpp.).

viešu mājās, kur valda latviska doma un pukst latviska sirds!" Sūtnis iepazinās ar pārējiem sagaidītājiem un tad devās uz nometnes sarīkojumu zāli, ko čaklas tautiešu rokas augstajam viesim par godu bija pārvērtušas svētku noskaņas pilnā telpā. Plīvojošu sveču gaismā uz tumša fona iespaidīgi izcēlās liels Latvijas karogs ur spožu rudens ziedu klāsts. Akta ievadījumā, visiem klātesošajiem pieceļoties, zālē svinīgi ienesa divus nacionālos karogus, ko novietoja katrā paaugstinājuma pusē. Pēc koŗa dziesmas Ceļš uz dzimteni un vairākām deklamācijām, uzrunu teica komitejas priekšsēdis, apliecinādams sūtnim: „Mēs visi uzskatām Jūs par ceļvedi uz dzimteni." Viņš pasniedza sūtnim Zariņam nometnes dzīves attēlu krājumu, bet sūtņa kundzei — krāšņu neļķu pušķi.

„Jūs tikko teicāt, ka uzlūkojat mani par ceļvedi uz dzimteni," iesāka savu runu sūtnis, „bet kas gan būtu ceļvedis, ja tam nebūtu, ko vest? Ir vajadzīga tauta, kas ceļvedim seko baltās un nebaltās dienās, aizvien saglabājot dzīvu savu vienotību un nacionālo garu. Šai nedēļas laikā, apmeklēdams trimdinieku nometnes Vācijas amerikāņu joslā, es .nu jau paguvis pārliecināties, ka latviešu trimdas saimē šis nacionālais gars un vienotība tiešām pastāv." Runājot tālāk par mūsu pašreizējo politisko stāvokli, sūtnis pakavējās seno dienu atmiņās, atgādinot apstākļus, kādos dzīvojām tad, kad vēl nebija brīvās Latvijas. „Salīdzinot toreizējos laikus ar tagadējiem, jāatzīst, ka tagad mūsu stāvoklis ir nesalīdzināmi vieglāks, jo mūs jau pazīst visā pasaulē, un esam savā brīvvalsts laikā pierādījuši, ka varam godam pastāvēt kā neatkarīga valsts." Sūtnis aicināja visus trimdiniekus grupēties ciešāk ap mūsu centrālajām organizācijām — LNP un LCK. Runai sekoja kopīgi nodziedātā valsts himna.

LCK priekšsēdis H. Klarks, uzrunājot akta dalībniekus, norādīja, ka šodien paiet nedēļa, kopš sūtnis devies savā apmeklējuma braucienā pa amerikāņu joslas latviešu nometnēm. Runātājs pateicās LCK vārdā traunšteiniešiem un visu citu nometņu iedzīvotājiem, ko sūtnis apmeklējis, par izrādīto lielo sirsnību un gādību mūsu valsts augstākā pārstāvja uzņemšanā. Pieskaroties sūtņa K. Zariņa ārkārtējo pilnvaru jautājumam, H. Klarks norādīja: „Katras valsts raksturīgās iezīmes ir territorija, tauta un valsts vara. Sūtnis Zariņš ir mūsu valsts varas iemiesotājs. Līdz ar to, ka rietumu valstis, it īpaši Anglija un ASV, turpina atzīt sūtņa ārkārtējās pilnvaras, tās atzīst arī mūs kā valsti. Kā mēs spēsim saglabāt otru nepieciešamo faktoru valsts eksistencei — tautu, — tas atkarīgs no mums pašiem. Svarīgākā

Sūtnis K. Zariņš un kundze tautu meitu vidū Memingenā.

prasība te ir vienotība. Domāsim vienu domu, un iesim vienu ceļu!"

Pēc akta sūtnis ieradās Traunšteinas latviešu saimes rīkotajās vakariņās, kuŗās piedalījās arī kaimiņu nometņu pārstāvji un IRO pārstāvis Mr. Vūds, kas pavadīja sūtni visā braucienā pa šo apgabalu. Nometnes komandants L. Līdums, nododot viesiem tautiešu vissirsnīgākos sveicienus, teica: „Kamēr vien virs zemes dzīvos latvieši, pastāvēs arī Latvijas valsts ideja. Sūtni Zariņu mēs šovakar suminām kā šīs idejas nesēju un pirmo Latvijas valsts pilsoni."

Traunšteinas otrās latviešu nometnes vārdā runāja Latgolas izdevējs V. Locis. Viņš apsveica sūtni kā suverēnās Latvijas valsts augstāko pārstāvi un izteica prieku par viņa apmeklējumu Vācijā. Tālāk V. Locis, atgriežoties pie agrāko runātāju uzsvērtās prasības pēc vienotības un vienprātības, piebilda, ka vienība mums tiešām vajadzīga, bet visiem trimdiniekiem esot liegts šai vienībā piedalīties, jo nepastāvot proporcionālas trimdas pārstāvju vēlēšanas. Sūtnis K. Zariņš, atbildot apsveicējiem, sevišķi pieskārās šai V. Loča izteiktajai domai un norādīja: „Arī Anglijā un vairākās citās lielajās rietumu demokratijas valstīs nav — un arī agrāk nav bijušas — proporcionālas vēlēšanas, bet tomēr mēs neviens nedomājam, ka šīs valstis tādēļ nav demokratiskas, un ka tur nav demokratisko brīvību. Ar proporcionālitāti vien mēs vienību radīt nevaram, ja mums nav vienības sirdīs."

Latviešu māmuļas adījums — velte sūtnim

Sestdienas rītā sūtnis izbrauca uz netālo Prīnu pie Kīmezera, lai apciemotu mūsu trimdinieku veco ļaužu mītni. Tur sūtni sagaidīja mītnes latviešu pārstāvis R. Lazdiņš un 74 g. vecā Emma Reinerta, kas pasniedza ciemiņam pašas adītu siltu vilnas puloveru līdz ar vienkāršos vārdos ietērptu novēlējumu: „Mīļais ministra kungs, lai Jums nepietrūktu siltuma, par mums domājot!" Dziļi aizkustināts sūtnis pateicās un saņēma sirmās latviešu māmuļas velti. Brīdi vēlāk, sēdēdams kopā ar mūsu vecajiem trimdinieku tēviem un mātēm pie kafijas galda, viņš vēlreiz atcerējās šo sirsnīgi jauko dāvanu un savā uzrunā teica: „Man šis siltais adījums patiešām sildīs sirdi un liks jūs vienmēr atminēties. Bet mana sirds arī jau tagad stāv nomodā par jums. Esmu par jums vienmēr domājis, jo arī man ir tāda pat sirma galva kā jums. Es redzu jūsu vidū savu seno jaunības dienu paziņu Krisonu, ko atceros no tiem laikiem, kad brīvās Latvijas valsts ideja varēja pastāvēt tikai mūsu sirdīs. Jau toreiz Krisons bija sarakstījis mazu grāmatiņu Divreiz divi ir pieci, — kas vērsās it īpaši pret marksismu. Toreiz viņu gandrīz neviens nesaprata, bet tagad ir pierādījies, ka viņa doma bijusi pareiza."

Pievērsdamies tieši veco ļaužu stāvoklim, sūtnis aicināja savus klausītājus: „Esiet mierīgi un nezaudējiet cerības, — par jums gādās, un liktenim jūs nepametīs. Es stingri ticu un ceru, ka atgriezīšos brīvā dzimtenē. Arī jaunie, kas tagad brauc prom no Vācijas, vecos neaizmirsīs, jo jūsu lielā dzīves pieredze būs vajadzīga arī jaunajai paaudzei. Roku rokā ar jaunatni mēs visi reiz atgriezīsimies Latvijā!"

Laikam gan reti kādā citā nometnē tik sirsnīgā un dziļi izjustā pacilātībā bija dziedāta mūsu Tautas lūgšana, kā tā izskanēja šeit pēc sūtņa runas, un ne vienam vien sirmajam trimdiniekam vajadzēja slaucīt no acīm slepeni iezagušos valgumu. Dodoties projām, sūtnis vēl iegriezās vairākās nometnes istabās, lai iepazītos sīkāk ar veco ļaužu ikdienas dzīves apstākļiem. „Jūsu ierašanās bija gaišums mūsu drūmajā dzīvē," — šie viena nometnes iemītnieka teiktie atvadu vārdi sūtnim pauda visu sirmo tautiešu domas, kad beidzoties īsi ierobežotajam viesošanās laikam, tie pulcējās pie nometnes izejas pavadīt savu reto ciemiņu, novēlēdami viņam dievpalīgu tālākajā dzīves ceļā.

Visur, kur vien sūtnis ieradās, latvieši uzņēma viņu ar īstu sirsnību, no savas nelielās rocības sataupot kaut ko arī svētku galdam. No kreisās — sūtņa kundze, Berchtesgādenas nometnes komandants T. Cirķelis un sūtnis K. Zariņš sarunā ar Cirķeļa kundzi.

Mazā Andra sveiciens draugam Anglijā

Atgriežoties vēlreiz Traunšteinā, sūtnis pēcpusdienā devās apmeklēt nometnes tautskolu un bērnu dārzu. Arī šeit bērni un audzinātāji saņēma viņu ar redzamu prieku un sajūsmu. Pie bērnu dārza ieejas mūsu vismazāko trimdinieku vārdā sūtnim ziedus pasniedza 6 g. v. Jānis Starcs un Rudīte Bandiniece. Noklausījies mazā zēna spirgtajā balsī teiktajos tautasdziesmas vārdos „Skaista mana tēvu zeme pār visām zemītēm", — sūtnis noglaudīja viņam galvu un sacīja: „Tas ir pareizi, bērni, — mūsu tēvu zeme tiešām ir visskaistākā, un ir labi, ka audzinātāji to māca arī jums, vismazākajiem, kas paši Latviju nepazīst." Tad sūtnis noskatījās bērnu rotaļas uzvedumu „Div' pļaviņas es nopļāvu." Jauks brīdis visā apmeklējumā bija, kad no kuplā bērnu pulciņa gluži negaidīti iznāca 5 g. vecais Andris Purs un, piegājis ciemiņam, teica: „Onkul, pasveicini Anglijā Andri!" Sūtnis smaidīdams jautāja, kā tad Andri sauc tuvāk. „To es nezinu, to zina tikai tētis!" Tālākā sarunā noskaidrojās, ka mazā Andŗa draugs — arī Andris — nesen devies uz Angliju, un mozais zēns, dzirdēdams no tēva, ka pie mums brauks ciemā „onkulis no Anglijas", pats sadomājis nosūtīt draugam sveicienus.

Traunšteinā sūtnis vēl apmeklēja A. Krūmiņa ģimeni, kas viņam pazīstama no Pēterpils laikiem, kā arī 11 bērniem svētīto Herberta Brieža ģimeni, kam laikam gan pieder viens no kuplākajiem bērnu pulciņiem mūsu trimdinieku saimē. Sūtnis iegriezās arī pie invalidiem un apskatīja nometnes darbnīcas.

Pie sūtņa K. Zariņa Traunšteinā ar vizīti ieradās apgabala vācu landrāts Ūnicers, kas apsveica sūtni un izteica prieku par viņa ierašanos. Ūnicers piedalījās arī Traunšteinas latviešu nometnes apskatē un sevišķi uzsvēra labo sadarbību un saprašanos, kāda visu laiku valdījusi starp latviešu komiteju un vācu iestādēm. Landrāts atzīmēja, ka latviešu rosība un godīgums stipri atšķiroties no agrāko Traunšteinas nometnes iemītnieku stājas.

Pašā vakarā, kad masīvie Alpu silueti bija jau grimuši tumsā un vienīgi Vacmaņa galotnē atmirdzēja jaunā sniega sega, viesu automašīnas piebrauca pie vistālākās Bavārijas latviešu nometnes — Insulas Berchtesgādenā. Pie goda vārtiem ar uzrakstu „Mēs suminām Tevi, tautas sūtni!" — viesus sagaidīja nometnes komandants T. Cirķelis. Neaizmirstams bija skats nometnes laukumā, gar kuŗa malām tautieši bija iedeguši spulgas, bet centrā nostādījuši lielu, starmešu apgaismotu Latvijas karogu.

„Ilgus gadus mūsu skati vērsās uz Londonu," teica komitejas priekšsēdis apsveikuma uzrunā, kad tautieši bija sapulcējušies rudens lapām rotātajā nometnes zālē, — „mēs zinājām, ka tur dzīvo un darbojas atzīts mūsu valsts pilnvarotais. Dažkārt mēs jutāmies arī vīlušies, vērodami nelabvēlīgo notikumu attīstību pasaulē. Bet tomēr ceļinieks, kas ar savu spieķi izmests pasaules lielceļos, jūtas vieglāk, ja viņam blakus soļo cīnītājs, kāds esat Jūs."

Vīlusies visa rietumu pasaule

Savā atbildes runā sūtnis norādīja: „Ir tiesa, ka esam sajutuši arī vilšanos. Vīlusies tagad ir visa demokratiskā pasaule, kas sāk atzīt, ka ar austrumiem sastrādāt nav iespējams. Nav vīlies tikai viens, — tas, kas sēž Kremlī." Runājot par tautiešu emigrācijas gaitām, sūtnis skaidrāk kā jebkad uzsvēra: „No Vācijas jāmēģina izceļot visiem. Es gan neesmu sajūsmināts par aizbraukšanu no Eiropas, bet tāda nu ir nepielūdzamā dzīves īstenība. Ja jūs paliksit arī aizjūrā stipri un vienoti savā nacionālā garā un kultūras rosībā, tad mēs tomēr nepazudīsim. Gribu piezīmēt, ka mums ir daži nogrupējumi, kas iedomājas esam zināmā priviliģētā stāvoklī. Bet angļu un amerikāņu vadītājas aprindas, kas atzīst manas pilnvaras, man vairākkārt ir norādījušas: ja Jūs pakļausities kādai grupai vai personai, ko mēs neesam atzinuši, tad mēs nevarēsim atzīt vairs arī Jūsu pilnvaras. Tādēļ es esmu par savu ceļu izšķīries, un neatkāpšos no tā ne soli, jo zinu, ka man reiz būs jādod norēķins par savu pilnvaru izlietošanu Latvijas un latviešu tautas labā. Protams, es būtu ļoti priecīgs, ja rietumu demokratijas atzītu kādu mūsu trimdas valdību, — tad es labprāt ar saviem septiņdesmit gadiem ietu atpūtā. Bet tagad mums ir jācīnās un jāstrādā, jo dzimtenē palikušie gaida un cer uz mums."

Sapulcējušos uzrunāja arī LCK priekšsēdis H. Klarks, norādot, ka sūtņa apmeklējums notiek izšķirīgā stundā, kad sācies jauns posms mūsu trimdas dzīvē, un mēs izklīstam prom no nometnēm. Klarks pasvītroja nepieciešamību stāvēt visiem vienotiem aiz mūsu augstākā pārstāvja un pilnvarotā, jo tieši pēdējo mēnešu notikumi pierādījuši, ka sūtņa pilnvaras Anglija un ASV respektē, un šīs abas valstis ir vienīgās, kas var mums palīdzēt.

Pēc svinīgā akta viesi un nometnes tautieši sapulcējās laukumā, kur notika karoga nolaišana, piedalotie mazpulku un skautu goda sardzei a aizdegtām lāpām.

Svētdienas priekšpusdienā sūtni ar pavadoņiem devās izbraucien Berchtesgādenas kalnos, bet pēcpus dienā apskatīja skaisto Königssee Starplaikā sūtni apsveica speciāl ieradusies Mīldorfas latviešu nomet nes delegācija ar R. Ozolu priekšga lā. Ierobežotā laika dēļ sūtnim pa šam nebija iespējams Mīldorfas no metni apmeklēt.

Sūtnis piedalījās arī nometnes lat viešu dievkalpojumā, ko vadīja mā J. Osis un doc. F. Treus.

Berchtesgādenā pie sūtņa K. Za riņa no Lemgo ieradās britu kont rolkomisijas DP daļas vadītāja pa līgs Mr. Šins, lai atvestu sūtnim kontrolkomisijas un IRO kopīgi iz strādāto projektu par DP lietu kārto šanu pēc IRO darbības izbeigšanā Šo projektu, kas gan izstrādāts, ne sazinoties ar pašiem DP, apsprie arī latviešu centrālo organizāciju pa plašinātajās sēdēs pirmdien un ot dien Augsburgā, kuŗās piedalījās ar sūtnis.

Vakarā sūtnis ieradās Berchtesgā denas latviešu rīkotajā groziņu va karā, kur bija pulcējušies gandr visi nometnes iedzīvotāji. Te sūtni negaidīti sastapās atkal ar vairākie Latvijas laiku paziņām, starp citu savu kādreizējo skolas biedreni K zikovsku. Sūtni apsveica nometn komitejas priekšsēdis J. Spūle, p sniegdams viņam un kundzei tauti ku dūraiņu pāŗus. No Insulas latvie šu draudzes augsto viesi sveica mā J. Osis un YWCAs — Dr. Disle u studiju centra — doc. F. Treus.

Austrijas latviešu apliecinājums

Ierodoties Augsburgā, viesus pie Haunštetenes nometnes vārtiem sveica plīvojošie triju Baltijas valstu karogi. Sūtnim ziedus pasniedza maza tautu meita un tautu dēls L. Stede un Z. Cukurs. LCK pārstāvis Bavārijas apgabalā A. Šteinhards iepazīstināja sūtni ar latviešu komitejas priekšsēdi V. Zeltkalnu un nometnes administrāciju. Sūtni sagaidīja arī nometnes Field Supervisors V. Karovskis. Austrijas latviešu pārstāvis O. Siktars nodeva sūtnim kaimiņvalsts latviešu sveicienus, teikdams: „Austrijas latvieši labprāt vēlētos redzēt jūs savā vidū, bet, tā ka tas nav iespējams, varu Jums apliecināt, ka esam visi sirdī pie Jums."

Sūtnis sirsnīgi sasveicinājās ar saviem vecajiem paziņām M. Bencīni un E. Švēdi, pēc kam ieradās Augsburgas latviešu svinīgajā sanāksmē. Pēc komitejas priekšsēža Zeltkalna uzrunas aktā runāja Field Supervisors Krasovskis, kas, būdams poļu tautības, savu uzrunu tomēr nolasīja latviešu valodā. „Arī poļu tauta savās likteņu gaitās ir cieši saistīta ar latviešiem," uzsvēra runātājs, „tādēļ man ir divkāršs prieks apsveikt pie mums Latvijas valsts sūtni. Mūsu tautas abas cenšas trimdā atrast ceļu uz dzimteni." Komitejas priekšsēdis Zeltkalns pasniedza sūtnim dāvanu—nometnes iedzīvotāja J. Priedīša gleznu „Jāņuguns". Tad sūtni apsveica igauņu centrālās komitejas pārstāvis A. Kārsna, norādot uz Baltijas tautu seno likteņu kopību.

Uzrunājot svinīgās sanāksmes dalībniekus, sūtnis K. Zariņš vispirms pateicās IRO pārstāvim par šīs organizācijas sniegto atbalstu latviešu trimdiniekiem, pēc kam teica dažus vārdus mūsu kaimiņtautas pārstāvjiem igauniski. Runas turpinājumā sūtnis starp citu norādīja: „Ikviens trimdinieks īstenībā ir tāds pats latviešu tautas sūtnis kā es. Ikvienam no mums, lai kur viņš atrastos, ir vienmēr jāapliecina, ka viņš ir latvietis, un vienmēr jāstāsta visai pasaulei, ka mums ir nodarīta smaga pārestība." Runājot par mūsu nākotnes izredzēm, sūtnis teica: „Mūsu rīcībā gan nav ieroču, bet tomēr mēs uzvarēsim, jo mums pieder likumīgās tiesības, un, salīdzinot ar cit tautām, varam teikt, ka nesam a garīgos atomieročus — šie ieroči mūsu nesalaužamais nacionālais ga un kultūra."

Akta dalībniekus uzrunāja arī LC priekšsēdis H. Klarks, pateicoti Haunštetenes tautiešiem par lielo sir nību sūtņa uzņemšanā. Sekoja sko jaunatnes dziesmas un deklamācij Apmeklējuma dienu noslēdza kop gas vakariņas, kuŗās ieradās un sū ni apsveica IRO apgabala direktr Robertsone, savā uzrunā uzsvēr ma: „Es ceru, ka problēmas un ja tājumi, ko jūs, latvieši, uzstādīsit s vam sūtnim, būs visas tautas kop bas jautājumi, bet nenāks no at višķiem individiem. Ir patīkami šo vakar apzināties, ka jums ir cilvē kas var jūsu jautājumus kārtot a ārpus Vācijas un reizē apgaismo jum visu pašreizējo trimdinieku si tuāciju."

Otrdien sūtnis K. Zariņš piedalījā LCK un LNP sēdēs un pēcpusdien apmeklēja Augsburgas - Hochfeld nometni.

ČECHOSLOVAKIJĀ SĀKUSIES GARĪDZNIEKU MASVEIDĪGA APCIETINĀŠANA

Roma (D). — Vatikāna raidītāj ziņo, ka Čechoslovakijā sākusie masveidīga garīdznieku apcietināšana. Bohēmijā cietumos ieslodzīti jau vairāk nekā 10 proc. priesteŗu, bet Slovakijā šis skaits pārsniedz pat 30 proc. Represijas pret garīdzniekiem komūnisti sevišķi asi sāka pielietot pēc tam, kad izdeva jauno baznīcas likumu. Iekšlietu ministram Nosekam sevišķi nepatīkams ir tas apstāklis, ka pat visattālākās draudzes aizsniedz Prāgas archibīskapa Dr. Berana un Olmicas archibīskapa Matochas gana vēstules, kaut arī šie garīdznieki jau ilgāku laiku atrodas mājas arestā un viņus rūpīgi apsarga. Garīdznieku vajāšanas Čechoslovakijā apstiprina arī prof. Karels Maivalds, kuŗam šinīs dienās izdevies pārbēgt uz Bavāriju. Maivalds bija socioloģijas katedras vadītājs Prāgas universitātē un ilgāku laiku vadīja valsts plānošanas komisiju.

Sūtnis Augsburgā sasveicinās ar Haunštetenes nometnes komit. priekšsēdi V. Zeltkalnu; pa labi — sūtņa kundze.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Valentīns Pelēcis

ZIBEŅI

Nav valguma vējiem un debesis plaisā
Ar milzīgām—sarkanām strēlēm,
Tvan degums un ērgļi vairs netvērās gaisā,
Žūst lūgsnas uz svētnieku mēlēm!

Ar briesmīgiem zibeņiem mākoņi aizsvilst,
Bez rasas nakts atveras cieta —
Vairs tālumu nava kur cilvēkiem glābties,
Līst uguns — ūdeņu vietā!

It viss mums noderēs

Prof. Jureviča rakstā „Kas pirmā vietā, tautas kopība vai individs?" (Latvija Nr. 102) pamācīgi noskaidro izšķirību starp materiālo vērtību ražošanu un gūšanu un materiālistīgo gara ievirzi. Par to cienījamam autoram esam parādā reveransu, jo būs tādi, kas šo patiesību uzzin pilnīgi no jauna. Taču rakstā ir vietas, pret kurām ir iebildumi. Atsaukdamies uz manu rakstu „Tas nav" chocking" (Latvija Nr. 99) prof. Jurevičs saka: „Propagandēt mantrausību, kas lielajā gadījumu vairumā saistīsies ar garīgu materiālismu un dzīves labumu baudīšanu, būtu briesmīgs pārpratums, un būs ausis, kurām tas skanēs kā neganti zaimi — kā zaimi īpaši pret tiem, kas tur tālumā vēl ikdienas gan sāk, gan beidz staigāt savu Golgātas ceļu..."

Lai atļauts šeit citēt dažas vietas no minētā raksta: „...šī cīnīšanās iegūtu jaunu un visai konstruktīvu uzdevumu, ja mēs paši apzinīgi un deklaratīvi par vienu no tās principiem liktu materiālās labklājības veicināšanu, līdzekļu uzkrāšanu, saimnieciskās neatkarības nostiprināšanu emigrācijā.. Lai tā nebūtu materialistīgā katķisma sludināšana. Lai tā būtu tikai jaunu līdzekļu meklēšana šajā cīņā, kurā ar gara ieročiem vien nav iespējams uzvarēt."

Jākonstatē, ka vai nu šis raksts nav sacerēts tā, lai atbilstu prof. Jureviča brīdinājumam, vai arī šis brīdinājums attiecas uz kādu nezināmu cita autora uzskatu.

Taču šis konstatējums neko negroza augšējā teikumā par mantrausības propagandēšanu kā zaimiem pret tiem, kas staigā Golgātas ceļu. Tajā pašā laikā mēģinot pēc prof. Jureviča rakstā dotajiem pieturas punktiem sazīmēt tā cilvēka tipu, kādam latviešu trimdiniekam jābūt, atrodam viņa pazīmes noenkurotas sekojošos spriedumos: „Tikai ar mantu nesaistītais var būt cīnītājs par kādu ideju." — Jautājot, vai pietiks ar to, ka būsim saglabājuši savu latviskumu un dzīvo spēku, noteikti jāatbild, ka pietiks." — „Kā katrā mīlestībā, tā arī te būs vajadzīgs... „neprāts", bet manta nebūs tas spēks, kas šo „neprātu" stiprinās, bet gan apslāpēs."

Citiem vārdiem — esi pliks un nabags, tad tu būsi krietns latvietis un drīzāk atgriezīsies dzimtenē...

Ir jautājums, vai ir nepieciešams mums būtiski svarīgo lietu pārrunās ikreizes citēt arī mūsu Golgatas ceļu gājējus. Bet ja jau reizi to daram, tad būsim konsekventi un mēģināsim raudzīties paši sevī no viņu, šo Golgatas ceļu gājēju viedokļa. Vai tie gan nebūs daudz negantāki zaimi, ja viss, ko savās cerībās, nebrīvībā un ciešanās viņi reiz no mums sagaidīs — būs šis plikais un nabagais latvietis? Vai mēs nedomājam pārāk daudz par sevi? Vai mēs patiesi esam nokļuvuši šeit, lai sevi tikai saglabātu,

Tā, tikai pa citu ceļu, nonākam pie tā paša jautājuma — kas ir mūsu trimdas uzdevums. Un ja jau prof. Jurevičs pats atgādina, ka mūsu uzdevums trimdā ir — būt cīnītājiem, lai tad atļauts jautāt — ar ko? Vai patiesi tikai ar memorandiem un rakstiem? Kādi līdzekļi tad mums vēl ir? — Tā var iznākt, ka ar pašapmierinātu vaibstu kādā vēl nezināmas nākotnes brīdī pārvedam sevi mājās kā kādu dāvanu — te mēs esam, tas viss, lūdzu priecājaties. Itkā tas būtu kāds nopelns. Bet var arī iznākt, ka no jebkāda riska baidīdamies un sevi konservēdami, sakalstam un esam pagalam gluži kā ķēniņš Piķamice tai skaistajā Sudrabkalna dziesmā.

Bet mēs esam veseli, brīvi, apgādāti, vitāli un spēcīgi cilvēki, turklāt jau četrus gadus pa nometnēm saglabāti. Mums slāpst gaismas, tīra gaisa un spraigas dzīves, pašu iniciatīvas un pašu darbu rezultātu, un tas lieliski saskan ar tiem uzdevumiem, kas mums šeit veicami: mums jādodas praktiskās dzīves cīņās, un jārada vērtības, jārada mūsu nacionālo līdzekļu fonds. Jo var pienākt laiks, kad mums būs jāapģērbj, jāpaēdina un jāievada atpakaļ dzīvē mūsu pārnākušie Golgatas ceļa gājēji... Un var pienākt laiks, kad mums būs jāatjauno mūsu valsts aparāts un izglītības iestādes, augstskolu ieskaitot. Ar ko mēs to darīsim, ja šo brīvo dzīvi un laiku līdzekļu uzkrāšanai atbilstošā vidē būsim pavadījuši sevi saudzēdami? Būdami gan cik iespējams nopūlēti uzturēt sevi, bet subordinēti tam pašam vispārīgajam sevis saglabāšanas uzdevumam? Ir pienācis laiks mūsu kopējos uzdevumus paplašināt—mēs varam kļūt par tās materiālās bazes veidotājiem, bez kuras nav iespējams nevienas valsts un nevienas kultūras organisms. Un šis uzdevums mūs ved nevis uz atkrišanu no tautas, nevis uz noslīkšanu materiālismā, bet uz garīgu uzplaukumu, ja vien gribam atcerēties, ka daža laba kultūra attīstījusies tikai uz materiālās labklājības pamatiem. Arī tad, ja tik drīz nepiedzīvotu atgriešanās brīdi, varam būt pārliecināti, ka saimnieciskā patstāvība mums nesīs vienīgi labus augļus un radīs arvien jaunus pozitīvus uzdevumus — mums būs jādod stipendijas mūsu māksliniekiem un studentiem, jāizdod grāmatas un jāuztur teātri.

Tautai kā bioloģiskam organismam ir savi instinkti un savas nemaldīgas nojautas, kam viņa seko. Ir jāprot tās atminēt, aizsteigties tām priekšā un novadīt kopībai vēlamajā virzienā. Katrā ziņā tam būs vairāk panākumu, nekā, spītējot jau pašā dzīvē apliecinātai notikumu attīstībai, mēģinot to grožot un griezt atpakaļ.

Protams, kā katrā cīņā, upuri būs neizbēgami, un būs latvieši, kas aizies pa materiālistiskās gara ievirzes ceļu, un būs dvēseles, kas degradēsies Bet ģenerālizējot šo spriedumu un izsakot šaubas tādā kārtā par visas latviešu trimdas saimes morāliskajām kvalitātēm, tikko tā „laiž saknes svešā zemē", — ar to mūsu dvēseles tiek degradētas vēl pirms tam, iekams materiālistisko emigrācijas zemju mentalitāte pa spējusi tās degradēt. Nav iemesla to darīt, iekams pati dzīve to nav apliecinājusi. Vai arī mēs neesam droši paši par sevi.

Bet iekams šaubāmies, ņemsim dzīvi aiz ragiem un saņemsim no viņas tās iespējamās kvalitātes, ko vien viņa mums spēj dot — viss, it viss mums noderēs, vēl jo vairāk tādēļ, ka esam šeit cīnītāji.

Pāvils Klāns.

Atskatīsimies vēsturē

Rakstnieks Pāvils Klāns (Latvija 99. nr.) ļoti saudzīgi oponē diviem mūsu ļoti cienītiem profesoriem garīgās un materiālās kultūras jautājumos. Neapšaubami liela dziļa taisnība mīt kā prof Bleses pārmetumos, tā arī prof. Jureviča aicinājumā Sargāsim mūsu dvēseles. Bet liela, dziļa patiesība atklājas arī Pāvila Klāna uztverē par materiālistisku centienu nepieciešamību, kam īpaša nozīme vēl tādēļ, ka viņa rakstā šis jautājums vispār pacelts pirmo reizi.

Lai atļauts piebalsot. Atcerēsimies laiku pirms 30 gadiem — proklamēja neatkarīgu Latvijas republiku. Ideālisma, augstākās inteliģences, garīgās kultūras un uzupurēšanās bija pārpilnam. Materiālo vērtību itnekādu. Zemnieki tukšoja klētis, paši aizvezdami jaunajai armijai graudus un drēbes. Rakstniece Ivande Kaija vāca pamatu zelta fondam, kurā plūda zelta laulības gredzeni, noslēptie cara piecnieki, tējkarotes un sudraba rubļi. Bet dolaru un mārciņu, kas toreiz valdīja pasauli tāpat kā tagad — to lūk nebija! Nebija ko maksāt ne par angļu armijas šaurajām drēbēm un Chesterfielda cigaretēm, ne par sliktajām siļķēm, ko 1919. g. oktobra sākumā Rīgā atveda S/S Eufemia.

Pašķirsim vēl vienu lappusi atpakaļ. 1919. gada vasara Liepājā. Latvijas valdība uz kuģa „Saratov". Nav ne territorijas, ne cilvēku, atskaitot mazu strēmeli gar Liepāju, par ko Edvards Virza toreiz dzejoja: „Tev priekšā bangojošā jūra, aiz tevis — nakts un ienaidnieks..."

Bet vīri uz „Saratova" nesnauda. Gar jūras krastu uz Tallinu devās Zemitans un Markus Gailītis, organizēt pretsparu sarkanajiem Ziemeļvidzemē. Bet uz Angliju aizbrauca spējīgais un dedzīgais Zigfrids Meierovics. Darbs propagandas plāksnē, ko viņš tur veica, nav vēl vēsturē novērtēts un varbūt aizmiglosies pavisam Ne tas vien. Viņš Londonā, Mančestrā, Edinburgā un Dievs zin kur vēl sameklēja latviešus, angļu kuģu kapteiņus, uzpūta viņu sirdīs to dzirksteli, kas tur gadiem bija kvēlojusi Latvijas valstij, un... lūdza aizdevumus šai valstij, bet—mārciņās. Un viņi deva, aizdeva vai ziedoja, jo to vīru, es uzsveru — praktisko un materiālistisko vīru krūtīs bija dzīva ideālisma uguns, gara lielums. Meierovics meklēja turīgos latviešus un arī atrada. Šie jūrnieki bija jau sen atstājuši dzimteni, svešumā tikuši pie turības, bet nebija dzimteni ne aizmirsuši, ne dolārus un mārciņas medīdami savās jūtās pret to auksti kļuvuši. Atmiņā pagaisuši viņu vārdi, bet divus atceros: Bērziņš un Krasts.

Tas ir vēstures fakts, ko šodien daudzi nemaz nezina. Nav bijusi izdevība lasīt Artura Krodera jauno grāmatu par tā laika notikumiem, bet domāju, viņam gan vajadzēja šos piemērus zināt un pieminēt. Mums jātic, ka arī nākošos gados kāds dedzīgs latvietis Kanādā, ASV vai Austrālijā brauks un meklēs turīgus latviešus, kas varētu aizdot vai ziedot līdzekļus atbrīvotai Latvijai. Jo mums atkal būs jāsāk no sasistas silītes, un par zilām acīm un blondiem matiem mums neviens neko nedos.

No kā tagad sastādas mūsu dažādie fondi Anglijā, Kanādā, Austrālijā? Tur sīkās summiņās rindojas vienīgi strādājošo tautiešu iemaksas. Mums vēl nav bagātnieku, bet būs. Mēs ticām, ka tad, kad ausīs mūsu gaisma, būs arī kāds latviešu miljonārs, kas pusi savas bagātības noliks pie Latvijas kājām. Viņš nebūs ne asimilējies, ne materiālizējies, ne dolaru slimības nomākts.

Divus ar pus gadu esmu nostrādājis fiziskā darbā pie amerikāņiem, kopā ar simts citu latviešu, kas senāk bija administratori, juristi, inženieri, mākslinieki uc., un kas šo fizisko darbu skaita par godu un latviskās stājas pasvītrojumu. Ir bijis jādzird no vāciešiem, ka latvietis ir universālcilvēks, bet no amerikāņiem — superman.

Tāpēc lai nepaliekam arī nedzirdīgi pret Krišjāņa Valdemāra tepat jau simtgadīgo bauslī: „Latvji, brauciet jūriņā, krājiet zeltu pūriņā." Mērķis ir Latvija, bet viens no līdzekļiem — materiālistiskā cenšanās, praktiskā pieeja tirdsniecībai, rūpniecībai, lauksaimniecībai. Bet vainags visam tam lai būtu latviešu augstā gara kultūra, iedzimtā inteliģence, kas nav ne atņemama, ne asimilējama, jo tā dzīvo latvietī un aug Latvijai.

Daži teiks — visi jau tādi neesam. Protams nē. Nekā neziedos neviens egoists, kuram ubi bene, ibi patria. Bet tos jau mēs šodien redzam Vācijas nometnēs — Anšlavs Eglītis viņus tik spoži notēlojis stāstā Cūka. Bet cik viņu ir? No tiem nav ne ko prasīt, ne gaidīt — tie tautiskai lietai un latviešu brīvības renesansei jau miruši tepat Vācijā.

Ar praktiskās dzīves centieniem ļoti stipri saistīta mūsu kopā turēšanās, mūsu viendomība, mūsu tautas un cilts koks un serde. Klausīsimies vēstures soļos: paraudzīsimies žīdu tautas visjaunākajā vēsturē un ņemsim piemēru īpaši no mūsu zemes dienvidu kaimiņiem. Un ticēsim, ka atbrīvotajā Latvijā izplauks mūsu augstā garīgā kultūra, svešās zemēs iegūtā materiālā atbalsta jau pašā sākumā veicināta.

Andrejs Iksens.

Prof. E. Blese

Par valodas saglabāšanu

Beidzamajā laikā mūsu apzinīgākos tautiešus daudz nodarbina domas par mūsu dzimtās valodas saglabāšanu ceļiem svešumā, kad būsim galīgi izklīduši pa visām pasaules malām (piem., A. Dravnieka raksts Latvijas 93. n.). Bet visas pūles valodu saglabāt būs veltas, ja paši nesajutīsim sevī dziļāku nacionālu dziņu to darīt, ja instinktīvi neapzināsimies, ka dzimtā valoda ir tautas raksturīgākā un svarīgākā pazīme, ka zināma ļaužu kopa tikai tik ilgi uzskatāma par tautu, kamēr tā runā savu valodu.

Katra latvieša dzīves atziņu pirmajam pamatprincipam jābūt: palikt par latvieti līdz mūža galam ikvienam, kas par latvieti dzimis. „No zemes šīs mēs izauguši esam, mums šajā zemē galva jānoliek."Citādi sakot, — par latvju tautas locekļiem mēs esam dzimuši, ar to mēs esam auguši un saauguši. Mēs nevaram nacionāli būt nekas cits, kā latvieši, un ar savu tautu mums jāpaliek arvien saistītiem.

Valoda ir tiešām tuvākā kārtā sakaru līdzeklis atsevišķu tautas locekļu starpā. To atzīdami mēs valodu nebūt nepazemojam, nedegradējam. Mums tikai jāapzinās, ka tā mums, latviešiem, ir vispilnīgākais sakaru līdzeklis. Lai cik labi mēs, kas par latviešiem dzimuši un par latviešiem uzauguši, runātu kādu svešu valodu, nevienu valodu mēs tomēr tik pilnīgi neizprotam, tik dziļi nepārdzīvojam un tā neizjūtam kā latviešu valodu. Šai ziņā lai ņemam paraugu no mūsu ievērojamā valodnieka prof. Endzelīna, kas runā un raksta daudzās valodās, bet kas jau 1940. g. kādā anketā par protamām valodām ar pacilātu pašapziņu ierakstīja, ka protot tikai vienu — latviešu. Katrs, kas drusku iedziļinājies valodas prasmes būtībā, būs spiests atzīt, ka pilnīgi viņš tiešām prot tikai savu dzimto valodu, ka tikai tajā viņš pilnīgi garīgi dzīvo.

Bet dzimtajai valodai visas tautas un arī katra indivīda dzīvē ir vēl plašāka nozīme. Ar to saistās vispirms emocionāli pārdzīvojumi: mums tā liekas skaistāka un mīļākā no visām valodām, jo esam no bērnības pie tās pieraduši, tajā ieauguši. Bet šis ieaugums saistās arī ar visai ciešiem intellektuāliem ,sakariem starp mums un mūsu valodu. Visa mūsu tauta ir ieaugusi savā valodā, un visa mūsu tautas attīstība — gan garīgā, gan materiālā, gan nacionāli individuālā, gan arī sakari ar citām tautām un kultūrālie aizguvumi no tām, — viss tas atspoguļojas mūsu valodā. Katrs vārds ir īpatnēja atziņa (piem., vārdi: labs, ļauns, jauks, skaists utt., ja tos izpētām pēc viņu izcelšanās, pauž mums īpatnējas atziņas par labu, ļaunu, jauku un skaistu, kādu par šiem jēdzieniem nav citām tautām), un šīs atziņas kopā veido īpašu nacionāli latvisku pasaules uztveri, pasaules skatījumu, jā — pat īpatnēju pasaules uzskatu, kas ir tik plašs, cik plaša ir vispārīgi uztveramā pasaule un cik spējīgs ir uztvērējs cilvēka gars. Cilvēka dvēsele, garīgie un fiziskie pārdzīvojumi, raksturs, uzskati par svarīgām sadzīves parādībām, sakari ar saviem tuviniekiem un nostāja pret tiem, nostāja pret svešiniekiem utt., — viss tas atradis īpatnēju nacionālu izpaudumu mūsu valodā, par visu to tur atrodam interesantus un oriģināli nacionālus aizrādījumus.

Bet arī par tautas ārējo dzīvi mūsu valoda mūs informē tikpat labi — par to, kāda ir mūsu zemes daba, kādi pie mums dzīvnieki un augļi, ko mēs protam darīt, kāda mūsu materiālā kultūra. Tādējādi uz valodas pamata var sarakstīt mūsu tautas materiālās un gara kultūras

(Turpinājums 6. lpp.).

Alfrēds Dziļums

KAŅAKI

ROMĀNA TORNAS GRĀVRAČI FRAGMENTS

(Beigas).

Draugi vēl apstulbuši raugas noklīdušajā puisī, kas bez mēteļa un mugursomas, ar norautām zīmotnēm guļ viņiem pie kājām kā izsprucis no velna nagiem. Tikai pēc laba brīža viņi attopjas un atrauj savas mugursomas. Protams, arī tās jau sen iztukšotas, vieglas, tomēr par visiem kāds sakaltis maizes gabals vēl atrodas.

Garais kaprālis rīstīdamies maļ zobos cietās garozas.

„Bet no kurienes tu nāc?"

„Baigi muduļi, veči!"

„Mēs jau domājām, ka tu paliki guļot."

„Nepabaidies, uz grauda vaņkas mani tik ātri nepaķers. Bet sakūlos kopā ar tādiem pekstiņiem un iekritu trubā. — Krievi paņēma aiz apkakles!"

„Tevi—?"

„Aizdzina atpakaļ uz Brombergu! Iegrūda pagrabā kopā ar dzeltenajiem fazāniem. Nu, ta' moin!"

Norāvis atkal ar baltajiem zobiem krietnu maizes kumosu, kaprālis steidz savu stāstu tālāk, bailīgi paraudzīdamies pār plecu, it kā viņam vēl sekotu sarkanarmiešu durkļi.

„Pats nodomāju — nu tu vienreiz esi norāvies, vecīt! Latgalē esmu laidis vaņkas no kātiem strīpām vien, bet tagad tu esi viņu nagos, nu tevi pataisīs tādu, ka ne zārkā vairs neieguldīs!"

Baigais Žanis vēlreiz pablenž apkārt, pārliecinādamies, vai viņš tiešām atkal sēž savu biedru vidū.

„Dūša pēc suņa! Solbuchu jau pa ceļam iegrūdu sniegā, zīmotnes arī paspēju noplēst, bet pulksteni, velni, atņēma! Izgrieza visas kabatas atrādi — nazis, spogulītis, ķemmītes — viss pa tīro!"

Žanis aptausta tukšās kabatas, lai pierādītu ka viņš nemelo un, elpu atņēmis, turpina: „Tad sāka ļasīt pašus. Vispirms izvilka vienu pēc otra dzeltenos fazānus — neviens neatgriezās. Viens vācietis pats pakārās!"

Žanis atkal paceļ galvu ausīdamies, vai aiz viesnīcas durvīm čab pašu vīru soļi, vai varbūt čekisti ielenc māju.

„Un tu—" Skara žurnālista ziņkārē nenociešas.

„Es—? Nepabaidies! Nedomā, ka es būtu aizgājis uz viņpasauli viens! Vismaz divi būtu nākuši līdzi! Bet klausos — laukā dragā patšautenes! Lodes sitas pret pamatakmeņiem — pakš, pakš! Kādu brīdi dun zeme, tad paliek tik riebīgi kluss, ka mati ceļas stāvus. Beidzot atsprāgst durvis! — Letiņi! Piecpadsmitās divīzijas puikas!"

Sastingums atslābst. Biedri ierēcas korī, it kā nupat paši būtu negaidot izglābušies no nāves.

„Tad nu šoreiz tava tukšā loze izslīdēja no pirkstiem..." Pēteris Kurbads dziļdomīgi novelk.

„Veči, man ir tāda cemme, ka es varētu uz galvas stāvēt! Padomājiet, no Pleskavas līdz Rīgai letiņi dragāja tik vēsi, ka pat vācieši ar savām nāves galvām raustīja plecus. Bet savos kara ziņojumos viņi mūs nepieminēja, it kā mēs arī pie savas robežas būtu mācējuši tikai grāvjus rakt! Bez mums viņi jau sen būtu apslīkuši Volchovas purvos! Es pats esmu palicis pēdējais grāvjos, dragājis pa labi un kreisi kamēr friči piesit pēdu. Bet tagad viņi mani atdzen uz Pomerāniju un pagrūž krievam taisni stobra galā! Pie velna, būtu mums bijušas vismaz tās pašas lāpstas pie rokas, mēs tos piecus tanku tovakar būtu iegāzuši grāvī. Ar lāpstām mēs viņus būtu apsituši. Bet tagad puikas noguldīja kā cāļus — nolādēts! Un mūsu operešu leitnanti tikai dragā uz Cempelbergu, ka ne panākt vairs nevar!"

Pēkšņi baigais Žanis apklust. Ēdamistabas durvīs stāv virsleitnants Pusgailis ar stingri uzpopētiem pleciem, kuri pat grūtajā pārgājienā nav nošļukuši.

„Dezertieris!" virsleitnants sasarcis šļupst.

„Kas ir dezertieris?"

Ar dzērumā apskurbušām acīm Pusgailis mana, ka garš karavīrs pietrūkstas kājās un tikko nozvārojas, lai neuzkristu viņam virsū.

„Nodevējs! Sabotētājs! Kur ir žurnāla vāki? Kur mana soma ar foto aparātiem?"

„Jūs meklējat savu somu, virsleitnanta kungs? Tā ir boļševiku nagos! Viņi sūta jums sveicienus un apjautājas, kur jūs gribat to saņemt atpakaļ, te, vai pēc kara Maskavā!"

Virsleitnants apmulst. Viņš gan jūtas mazliet iereibis, bet vai viņš būtu tik daudz dzēris, lai nepazītu savu mantzini? Pasarg Dievs! — šim lielajam, plecīgajam vīram, kas tagad gāžas viņam virsū, spīd vītie sudraba uzpleči! Jaunais virsnieks nogrūž delnu gar acīm — tiešām, pulkvedis Klijāns!

„Atvainojos ,pulkveža kungs?" Pusgailis pārbijies sten.

„Teļi! Iegrūduši purnus dziras spainī, tā kā osa uzkritusi uz ragiem — acis vairs neredz, kas apkārt notiek! — Pogu aizstaisīt, jūs!" pulkvedis Klijāns uzbrēc tāpat kā senāk, Lāču kalnā, kad viņš valdīja savu grāvraču baru.

Sestās nodaļas priekšnieks zvārodamies meklē atbalstu pret durvju stenderi. Diemžēl, tās vietā gadās tikai mīkstas portjēras, tās nodevīgi paslīd sāņus un noreibušais virs iestreipuļo atpakaļ ēdamzālē.

Pulkvedis Klijāns vairs neapsēžas. Viņš brīdi ieskatās pulkstenī, tad uzsviež plecos vieglo mugursomu un sniedz visiem pēc kārtas roku.

„Izturiet zēni! Kurzemē tiksimies." Pulkvedis aiziet taisni izslējis plecus, lai rīta tumsā viens turpinātu ceļu.

Palicēji klusēdami saskatās. Pirmais attopjas Baigais Žanis. „Veči, kādēļ viņš pēdējā laikā tik daudz ar to Dievu —?" Bet viņš negaida atbildi, viņš jūtas tik pārāk noguris, ka nokrīt biedriem līdzās uz cietās grīdas;lai vēl stundu līdz ausmai aizvērtu acis.

Rīta krēslā audams kājas Zvaigžņu Vilis dziļi noliecās pār apaviem. Īsajā snaudā viņš bija redzējis dīvainu sapni: Kurzeme izskatījās kā liela baznīca. Nepazīstams mācītājs svētīja pulkvedi Klijānu un viņa karavīrus . . .

Rasma Galeniece

TUKŠUMĀ

Es šajā tukšumā kā kalns, kas miglā tinas.
Acs saules redzējusi neatminas.
Tās lāses lejup velk, kas krājas plakstos manos.
Tiem vārdiem skaņas nav, ko kaisli saku.
Šai lielā tukšumā bez ceļu un bez taku
Kā vēja aizlauzts zars es sēri kļanos. —
Tik nezinu, tik nezinu vairs — kam?

Piezīmes par latviešu krustāmvārdiem

Apspriedēs un atsevišķās sarunās ar interesentiem par krustāmvārdiem noskaidrojies, ka tautisku krustāmvārdu vajadzība vispāri ir atzīta. Visām tautām, kā zināms, blakus internacionālajiem vārdiem ir arī savi tautiskie krustāmvārdi no pašu valodas. Ja nu mums tādu nemaz nebūtu, mums varētu pārmest, ka nespējam tautiskus krustāmvārdus savā valodā sacerēt.

Runājot par jauniem krustāmvārdiem, kas līdzšim uzņemti mūsu kalendāros, atzīts, ka daudzi no tiem labi sacerēti, bet daži to starpā nederīgi, pat ar nejauku nozīmi. Tādi turpmāk kalendāros nav paturāmi, jo kalendāri ir krustāmvārdu ieteicēji tautā un vārdu dienu nolicēji viņu svinēšanai. Un nejauks vārds dažam labam viņa dzīvē var sagādāt nepatikšanas. Piem., Laida nozīmē palaidni, slinku; Daira — apkārtstaiguli; Lauma — raganu; Kaira — kairinātāju; Melanija — melnu; Sārma — mazāku salnu; Atvars — dzelmi, kur noslīkst; Paija — bērnu rotaļlietu, lelli; Pārsla — sniega jeb auzugrauda drumslu; Rauna — kaķu nārtas laiku; Vija — žagaru žogu; Venera — romiešu netiklības elku; Olita — mazu olu. Arī Kalvis — t. i. kalējs, neder par krustāmvārdu tāpat kā Krīvs, t. i. senču garīdznieks, mācītājs. Arī Latviju nevar lietot par krustāmvārdu, nedz citu zemes nosaukumu, kā Kurzeme, Zemgale, Vidzeme, Latgale. Par Sprīdīti var gan nosaukt bērnu, bet kad viņš izaugs liels, šis vārds viņam nebūs patīkams. Tāpat par Alni var nosaukt kādu, kas nezina, ko tas nozīmē; kad viņš uzzinās, ka Alnis ir ragainais ziemeļbriedis, viņam tas nepatiks. Kādēļ mum darīt pakaļ senlaiku sveštautām, kas cilvēkus nosaukušas zvēru vārdos. Piem., persiešu pravieša Saratustras vārds nozīmē vecais kamielis; grieķi dažus saukuši par lauvu — Leonu, vācieši par Volfgangu vai Volfu — t. i. par vilku. Putnu vārdiem Kaiva un Zīle daži piekrīt, bet daži iebilst, ka tad jau varētu pielietāt arī citus putnu vārdus — cīrulis, strazds, dzenis, zvirbulis utt.

Vēsturiskos vārdus, kas līdz šim kalendāros uzņemti sagrozīti — Olģerts, Marģers, Viesturs, Namejs, esam pārlabojuši pareizā veidā: Alģirts, Marģirs, Viestards, Nameisis. Svešos vārdos līdz šim burta S vietā likts Z, piem., Zenta, Zelma, Zigrida. Pareizi ir S paturēt, jāsaka Senta, Sigurds, Sigrida, Selma, tāpat kā sakām septembris, senāts, seniors etc. Rietumeiropiešu valodās mīkstās Z skaņas nemaz nav, tikai kādā vācu dialektā. Paši vācieši nesaka Zachsen, bet Sachsen, nevis Zoldat, bet Soldat. Jāpārlabo arī mūsu rakstos ievazātā nepareizā vārdu forma mīla. Atvasinot no adjektīva mīļš ar mīksto ļ, rodas forma mīļa, bet substantīvs ir Mīle, tāpat kā no daiļš — daiļa un Daile, bet nekādā ziņā ne Daiļa. Arī no verbiem, piem., redzēt dabūjam redze, ne redza; dzirdēt — dzirde, ne dzirda; mirdzēt — Mirdze, ne Mirdza. Var lietāt adjektīvo formu ar pilno galotni Mīļā (ar mīksto ļ), tāpat Tiklā jeb subst. Tikle; Maigā, jeb Maidze.

Jaunus krustāmvārdus sacerot, lai tie nebūtu vienkārši ikdienišķi, bet interesantāki dzejiski, esmu pielietājis tiem savādāku senāku vārda formu, pārņemot arī dažus vārdus no mūsu radu valodām, sevišķi no leišu valodas, no kuras jau dažus vārdus esam pieņēmuši, piem., veikals, kareivis, virtuve. Vārdam labs leišu valodā ir derīgs blakus vārds gers. To esmu pielietājis krustāmvārdiem Gerdaugs, Gervils (labcerīgs) uc. Ģirts un Girs leišu valodā nozīmē slavens, tā piem., Daugirts, Algirts, Margirs. Malda leišu valodā nozīmē dievlūgšana. No senprūšu valodas pieņēmu Brutāns, Erma (mierīga), Arvis (patiess). Vidvuds, pareizāki Vidvads, t. i. Baltvads, jo senāk vīds kā sinonīms nozīmēja arī baltu, tā kā mūsu Vidzeme ir saprotama kā Baltzeme. No sanskrita pieņēmu Anda (puķe), Arta (kārtība) un Agnis -e (uguns). Dažiem latviskiem krustāmvārdiem pielietāju senākas formas, piem., Kaina, tagad Ciena; Nūda — vērtība, manta — tagad nauda; salikteņos — Alnūda, Gernūda, Daunūda uc. Pielietāju arī t. s. metatēsi, t. i. konsonantu pārstati, kas arī senāk mūsu valodā darīts, piem., cept (kept), agrāk bijis pekt, kā redzams no pekles (tagad ceplis). Tā arī miers agrāk bijis riems no vārda rimt, bet no krievu mir pārgrozīts par miers. Tādēļ Miervalda vietā var teikt Riemvalds jeb Riemalds; Jaunis (jung) — pārstatot zudis senais naujis (neu, novus).

Vārds krustīt saglabājis savu pareizo pirmatnējo veidu no krusta zīmes, vēlāk ar pārskaņu sagrozīts par krūstīt un beidzot kristīt, tāpat kā dubens — dūbens — dibens; sudrabs — sūdrabs — sidrabs uc.

Piezīme. Pārlabotie krustāmvārdi uzņemti J. Kadiļa Latviešu gada grāmatā 1950. gadam. **Dr. J. Sanders**

Jezuitu ordenis — latviskās kultūras un gara veicinātājs Latgalē

Pēc poļu-zviedru kaŗa, kas 17. g.s. plosījās gandrīz 30 gadus — no 1600. līdz 1629. g., latviešu zeme Daugavas labā krastā tika sadalīta 2 daļās: Vidzeme nokļuva zem Zviedrijas, bet Latgale zem Lietuvas-Polijas varas un palika līdz pat Polijas pirmai sadalīšanai 1772. g.

Reformācijas laikā, 16. g. s. pirmajā pusē, Lietuvā un Polijā izplatījās Kalvina mācība, bet visā Latvijā, arī Latgalē — Lutera mācība. Lietuvā, izņemot „Mazo Lietuvu", un Polijā protestantisms bij tikai laika parādība: uznākusī katoļu reakcija tā paša 16. g. s. otrā pusē un 17. g. s. pirmā pusē to iznīcināja. Lietuvā kalvinisms līdz mūsu dienām uzglabājies vairs tikai Biržu un Kedaiņu apriņķos un luterānisms Mazā Lietuvā, t. i. Klaipēdas un Tilzītes apgabalos.

Citādi tas bij Latgalē. Dr. J. Kleinjensena plašajā darbā: „Latvijas vēstures avoti Jezuitu ordeņa archīvos", kas izdoti Rīgā 1940. gadā, lasām, ka luterānisms turējies Latgalē vēl ilgi pēc tās pievienošanas Lietuvai-Polijai. Visā 17. g. s. un pat dziļi 18. g. s. visā Latgalē sastopamas luterāņu baznīcas. Annālēs lasām, ka katoļu baznīcai Latgalē tanī laikmetā stāvēja priekšā plašs un grūts darba lauks, vēl jo vairāk tāpēc, ka daudzās vietās pat 18. g. s. latgalieši turējās pie senču ticības: vīrieši lūdza zem ozola, sievietes — zem liepas, mirušos vairījās rakt kristīgo kapsētās utt. Tāpēc rekatolizācijas nolūkos Latgalē un Ilūkstes apriņķī vairākās vietās darbojās Jezuitu un Dominikāņu mūku ordeņi.

Jezuitu ordenis darbojās Daugavpilī, Ilūkstē, Krāslavā, Subatē, Laucesā, Skaistā, Indricā, Bukmuižā, tagadējos Ezerniekos, Dagdā, Kaunatā uc. Jezuitu ordenis pareizi saprata katoļu baznīcas uzdevumus Latvijā, ar cienību izturējās pret latviešu tautu un viņas garīgām vajadzībām un visur respektēja latviešu valodu. Lai tautu saprastu un pieietu tās dvēselei, ordeņa brāļi cītīgi mācījās latviešu valodu. Kad Indricā (netālu no tag. Indras) 1779. g. pietrūka misionāru, kas brīvi runātu latviešu valodu, misijas darbu uz laiku pārtrauca, kamēr ieradās valodas pratēji.

Galvenais un ievērojamākais Jezuitu ordeņa darbinieks Latgalē bij priesteris Miķelis Rots (Roth), pēc tautības vācietis. Viņš līdzīgi Vecam Stenderam no visas sirds bija iemīļojis latviešu tautu un tai tā pieķēries, ka rakstos nosaukts par latviešu apustuli. Viņa misijas darbs ap 18. g. s. vidu noritēja galvenā kārtā Kaunatā, Dagdā un Bukmuižā, kas ir tuvu pie tagadējās Padomju savienības robežas. Tur viņš iemācījās vietējo jeb augšlatviešu valodu un uzrakstīja un izdeva latviešu valodā lielāku garīgo rakstu krājumu 2 sējumos „Vyssāruoceiba katoliska". Bij vēl vairāki citi Jezuitu ordeņa garīdznieki, kuŗi laikmetā no 18.—19. g. s. darbojās latviešiem domātā literātūras laukā. Viņu nopelni latviešu tautai ir lieli, un tajos pierobežas un aizrobežas novados, kā piemēram ap Osvejas ezeru Drisas apriņķī, kur sniedzās ordeņa misijas darbība, latviešu valoda pa daļai palikusi dzīva līdz pat mūsu dienām.

Darbības centrs bij Daugavpils kolēģija, vēlāk Izvaltas un Krāslavas semināri. Tur latviešu labā darbojās Ertmanis Tolgsdorfs un Juris Elgers, kuŗu vārdi iegājuši Latvijas vēsturē; godam minami arī citu darbinieku vārdi, kā Johans Lukševičs, Toms Kosovskis, Miķelis Jackevičs, Jānis Kurmīns, Ferdinands Smilgevičs, Jāzeps Kirkello, Jāzeps Maciļevičs, Jāzeps Akiļevičs.

Pavisam citāds gars un raksturs bija Dominikāņu mūku ordenim. Šī ordeņa misionāru darbība bij kaitīga latviešu tautas dzīvības interesēm. Viņi ignorēja latviešu prasības un latviešu valodu. Kristietības propagandu tie dzina svešā, tautai nesaprotamā poļu valodā. Dominikāņu mūku ordenis darbojās arī Latgales austrumu novadu klosteros Aglonā, Pasienā un citur. Viņu darbība izplatījās arī kaimiņu novados Sebežas apriņķī, kur toreiz runāja latviski. Poļu šajos novados nebija un poļu valodu ļaudis dzirdēja tikai baznīcā. Dzīvodami kaimiņos ar baltruteņiem un krieviem, tie sāka piesavināties šo valodu vārdus. Tā radās latviešu, poļu, baltrutēņu un krievu valodu žargons, kuŗu paši runātāji vēl šodien sauc par „prastu" valodu; sevi viņi nepieskaitīja ne pie vienas tautības, bet dēvējās pēc ticības par katoļiem, jeb pēc dzīves vietas par „tutješiem", t. i. vietējiem.

Tikai Latvijas neatkarības laikā viņiem atkal bija iespējams baznīcā, skolā un iestādēs dzirdēt savu valodu. Sakarā ar to arī notika masveidīga atgriešanās pie savas tautas, kā to rāda 1925. g., 1930. g. un 1935. g. tautas skaitīšanas.

Mag. hist. K. Stalšans.

Cīnītājs pret badu un kaŗu —

ŠĪGADA NOBEĻA MIERA PRĒMIJAS LAUREĀTS LORDS BOIDS-ORS

Arī šogad, tāpat kā pāris iepriekšējos gadus, Nobeļa miera prēmijas komisija, piešķirdama augsto cildinājumu angļu lordam Džonam Boidam-Oram, pārvilkusi svītru daudziem zīlējumiem, kas par laureātiem minēja varenus pasaules valstsvīrus.

Šīgada laureāts lords Boids-Ors, kas 10. decembrī Oslo saņems Nobeļa miera prēmiju, nekad nav kārojis pēc slavas, bet no agras jaunības tagad 69 gadus vecā skotu zemnieka dēla lielākā vēlēšanās bija kļūt par zemnieku; tādēļ vēl tagad skaistākā atpūta viņam ir darbs laukā un dārzā. Ar saviem 69 gadiem sirmais lords būtu pelnījis mierīgu atpūtu, taču nerimstošais temperaments un jaunekļīgais ideālisms viņam neļauj ne brīdi palikt mierā. Viņa ideāli ir: maizi un mieru visai cilvēcei, viņa brīdinājums — bads un kaŗš.

Būdams Apvienoto nāciju Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) direktors, Boids - Ors iestājās par pasaules pārtikas pārvaldes dibināšanu, kas būtu savienota ar Pasaules banku, no kuŗas fondiem visām tautām pieplūstu krediti savas pārtikas ražošanas dubultošanai. Bada katastrofu novēršanai viņš ierosināja labas ražas gados starptautiskā kontrolē ierīkot lielas labības un citu pārtikas līdzekļu krātuves un šos krājumus pēc neražas gadiem novirzīt uz piemeklētajiem apgabaliem.

Redzēdams savus projektus nepiepildamies, sirmais lords pirms pusotra gada atkāpās no sava amata, lai pēc visa laika uzņemtos Pasaules valdības kustības prezidenta pienākumus, kuras mērķu iedzīvināšanā viņš ieliek visus savus spēkus.

Miera prēmijas laureāts no Nobeļa mantojuma pasniegtās 156.289 kronas (21.879 dol.) grib visas izlietot pasaules valdības idejas veicināšanai. (b)

KULTŪRAS CHRONIKA

Dr. ing. A. Pakalniņš saistīts par mācības spēku Mak Gilla universitātē Kanadā, kur lasīs lekcijas par pilsētu ūdens apgādi un kanalizāciju. A. Pakalniņš beidzis Latvijas universitāti 1941. gadā un pēc Dr. A. Tauriņa ir otrais latvietis, kas saistīts šajā Kanādas universitātē. Savu darba līguma laiku A. Pakalniņš pavadījis dzelzs raktuvēs, kur strādājis apakšzemes ģeodēzijas darbus.

Baritons Roberts Briedis oktobra sākumā Vatikāna raidītājā dziedājis latviešu programmu, atskaņojot tautas dziesmas un dažas Haralda Berino kompozicijas. Kārtējie latviešu programmas raidījumi Vatikānā notiek ceturtdienās plkst. 18.30 pēc Viduseiropas laika.

Alberts Prande, kas pavadīja DP gleznu izstādes Holandē un Francijā, tagad devies uz Ženēvu, lai noorganizētu tur DP daiļamatniecības darbu izstādi. Nedaudzie latviešu daiļamatnieku eksponāti Parīzē radījuši dzīvu interesi, kas devis ierosinājumu sarīkot plašāku izstādi-tirgu Šveicē, tā demonstrējot DP daiļamatnieku darba prasmi netikai Šveices publikai, bet arī IRO augstākai vadībai, par cik tai nav bijis izdevības līdzīgas skates apmeklēt Vācijā.

Eslingenas latviešu teātris pašreiz sagatavo J. Jaunsudrabiņa lugas „Jo pliks, jo traks" izrādi. Dekorācijas glezno prof. Kuga. Iespējams, ka pirmizrādē ieradīsies arī lugas autors, kas pirms neilga laika gluži nepamanīts uzkavējās Eslingenā veselu dienu.

Sarkanās muižas laukos

Mana vecā māte sadzīvoja turpat vai simts gadus. Savās jaunības dienās bij Bejas barona Volfa melnajās rijās labību sprigulējusi un bļaurīgos Matīsenes muižas vēršus no smagiem koka toveriem ar brāgu dzirdinājusi. Dūmaina un sūra bij viņas gaŗā mūža lielā puse! Vagars kokodams tai bij vienu aci izsitis, bet manu māti tā dzemdējusi mežā un vēlā naktī pārnesusi mājās kopā ar zāļu nastu — savām trim raibaļiņām. Tomēr viņa piedzīvoja melnā Volfa galu un sadzīvoja vēl brangu tiesu labākos laikos. Izšūpoja un izžāvēja autiņus arī man, jau gaišā istabā dzimušam meitas pastarītim.

Līdz 98 gadiem viņa ar savu vienīgo, dzedri zilo aci lasīja grāmatas bez „skunstīgām glāzēm" un kad apgūlās zārkā, tad viņas tumšajos matos palika mirdzam tikai rets sirms pavediens. Tāds izskatījās viņas dzimtais Bejas sils, raugoties no tālienes — ar retu baltu bērziņu. Vecmātes mūžs bij gana sūrs, un tā, allaž plāceni lauzdama, viņa pieminēja paparžu un liepu mizu maizi, bet taupīja savu aci un teica: „Ko nu, dēls, pieraudāsi, kad smiekli nāk!.." Jā, viņa mācēja par izbijušo bēdu skanīgi un pie reizes kodīgi pasmieties, jo ne barons, ne vagari viņas jaunībā vēl nebij izgudrojuši līdzekli, kā nokaut cilvēka dvēseli! Varbūt tādēļ, ka tolaik nebija dzelzceļa līdz viņam Sibirijas galam uz kolchozu. Nu ir sarkanie baroni, sarkanās muižas un vagari, un diez' vai kāda mute vairs tur iedrošināsies, pat nevienam nedzirdot, skaitīt:

Poļitrukam zili svārki,
Sarkanādu zābaciņi —
Tas varēja kaulus mīt,
Asins upes pāri brist!

Mums šobrīd nav ne sīksto veco tēvu, ne māsu, kas varētu stāstīt par sarkano muižu, un maz cerams, ka tādi kādreiz būs. Varbūt retais. Toties par mūsu gaŗa modrību ar paša Kremļa visaugstāko „ukazu" un žēlastību rūpējas Cīņa. Mēs, kapitālistiskos režīmos dzīvodami, sociālistisko dzimtbūšanu grūti izprotam, un sevišķi smagi tanī ir iedziļināties tai tautiešu daļai, kas Amerikā pavada jau vairākus gadu desmitus. Tādēļ, lai neradītu ļaunas aizdomas, izvilkumus no š. g. Cīņas 12. aug. Nr. 189 sniegšu bez sabotierētājiem komentāriem. Uz Asūnes kolhoznieku jautājumu par zirgu nodarbināšanu un barošanu sniegta šāda atbilde: „Lūk dienas kārtība, kāda jāievēro kolhozos: plkst. 3 rītā zirgus atved no ganībām, tīra, dzirdina un dod spēkbarību, plkst. 5 uzsāk darbu, plkst. 8 zirgu ēdina ar sienu uz lauka darba vietā, no pulkst. 12—14 pusdienu pārtraukumā zirgu atkal ēdina, un darba ražības dēļ ieteicams to darīt uz lauka. No 18—19 vakarā vēlreiz mazliet iebaro un tad nodarbina līdz plkst. 22, pēc tam līdz 23 zirgs jānoved ganībās."

Tālāk Trapenes pagasta kolhoznieki jautā: „Mums ir ierādīts 0,6 ha piemājas zemes, bez tam gotiņas izganīšanai vēl bija ierādīts 0,5 ha ganības bijušos zāļājos. Govs visu zāli nenoēda, vai arī viens otrs izganīja tā, ka puse no ierādītās zāles palika dzīva. Vai šo ietaupīto ganības daļu drīkstētu noplaut sienā personīgā īpašumā lopa vajadzībām?"

Atbilde skan: „Spriežot pēc kolhoznieku vēstulēm, kas iesnieguši šo jautājumu, kolhozi pielaiduši smagu kļūdu. Personīgā īpašumā govīm ierādītas atsevišķas ganības un tādas platības, ka kolhoznieki lopus izganījuši un zāle palikusi pāri. Šāda rīcība ir kaitnieciska valsts mantas izkroģēšana, rupja kolhozu statūtu, partijas un valdības likumu pārkāpšana. Tik tiešām mūsu partija un kolhoza statūti nosaka, ka piemāju zeme nedrīkst pārsniegt 06 ha uz ģimeni, bet Trapenes kolhozos tie sasniedz jau 1 ha! Un daži kolhoznieki sabiedrisko piemājas zemi pārvērtuši par savu privātīpašumu, ar kuŗu rīkojas nevis kolhozs, bet kolhoznieks pēc sava prāta: grib — nogana ar govi, grib — noplauj sienā, vai varbūt vēl izrentē citam kolhozniekam! Tas nav nekas cits, kā buržuāzijas ievazāšana kolhozos, kuŗu te ienes sakautās budžu atliekas (Burtliča jautājums: Vai te būs domāti vēl nedeportētie 1940./41. gada desmithektārnieki?) un grauj darba disciplīnu kolhozos.

Spriežiet paši: kāda interese kolhozniekam piedalīties kolhoza darbos, ja viņa piemāju zeme ir pārvērtusies par viņa galveno ienākumu avotu? Tāds, kurš pļaus pats savu sienu, nepiedalīsies kolhoza siena pļaujā, vai arī — ja piedalīsies, tad būs tikai kaitnieks un sabotieris. Tāpēc nedrīkst atļaut kolhozniekam pļaut sienu personīgā īpašuma govij ierādītās ganībās.

Tad vēl mazliet par labības pļaušanu, kulšanu un graudiem: „Labību var pļaut un tā ir jāpļauj jebkādos laika apstākļos. Ir noziegums gaidīt, kamēr lietus pāriet. Ar Staļina prēmiju godalgotais akadēmiķis Jakuškins māca, ka lietainā laikā pļautā labība jākrauj šaurās stirpās, bet īpašu jaunu metodi pielieto Kandavas kolhozi, kas lietainā laikā pļauto labību žāvē nojumēs, šķūņos un pirtīs. Kulšana jāuzsāk reizē ar labības pļaušanu, un kulšanas agregātiem pēc izstrādātiem grafikiem jādarbojas diennakti bez pārtraukuma, reizē ar kulšanu un pļaušanu jānodod arī graudi valstij, jo kolhoznieku pirmais bauslis (!?) ir, kā biedrs Staļins jau 1933. g. VK(b)PCK plenumā mācija — labības sagādes plāna izpildīšana, otrs bauslis — sēklas atbēršana, un tikai tad kolhozs var sākt domāt par savām vajadzībām. Tāds ir goda pilnais uzdevums, kas jāizpilda mūsu republikas kolhoziem!" Ar šādiem vārdiem noslēdzas raksts Cīņā.

Tādu mazu nesaprašanu manī radīja vēl kāds „bauslis" otrā lapas pusē — proti: kolhozu raža ir apsargājama visu diennakti, kā tīrumos, tā šķūņos un klētīs.

Ļoti daudzi kolhoznieki interesējas arī par debesu parādībām, un ir vesela nodaļa, kurā Michails Astarovs izskaidro vaŗavīksnas izcelšanos, zibens rašanos, saules aptumšošanos un citas kolhozniekiem neizprotamas lietas. Vienīgi par prāta aptumšošanos neviens nekā nevaicā, bet to jau kautrējās darīt arī kapitālistu zemēs...

Malēniešu Lauskis.

Par valodas saglabāšanu

(Turpinājums no 5. lpp.).

vēsturi, atšķirot, kas šajā kultūrā savs, kas aizgūts. Par sakariem ar svešām tautām valoda stāsta it īpaši sīki, glabādama sevī visdažādākos no svešām valodām aizgūtus vārdus un frazeoloģiskas īpatnības. Kas mūsu tautā pārnācis no lībiešiem, kas no kuršiem, kas ieceļojis no gotiem, skandināviem, krieviem un vāciešiem, to visu atrodam visdažādākā veidā izpaustu mūsu valodā, it īpaši, ja ievērojam daudzos mūsu valodas dialektus un izloksnes. To palīdz izcelt arī mūsu zemes vietu nosaukumi, mūsu toponomastika.

Ja nu vēl atcerēsimies, ka mūsu valoda pieder pie plašās un arī pie pasaules valodu pašas centrālākās un svarīgākās — indoeiropiešu valodu saimes, ka mūsu valoda ar visām tās pārvērtībām tomēr vēl mūsu dienās ir viena no pašām senatnīgākām indoeiropiešu valodām, kas savu seno raksturu uzglabājusi cauri gadu tūkstošiem labāk par daudzām mūsu dienu lielo pasaules tautu valodām, tad varam būt tieši lepni uz to, tad varam arī tīri ar prātu atzīt, ka mums tiešām mūsu valoda jāmīl, ka tajā ir kaut kas, par ko to tiešām var mīlēt. Mums jau nav sava valoda nekur pārmērīgi jāreklamē, mums nav jābūt savā valodā arī pārmērīgi skaļiem un trokšņainiem, kā to nereti varam Vācijā novērot, piem., dzelzceļu vagonos. Mums jāmācās svešas valodas, jo esam tomēr tikai nelielas un garīgi no citām tautām stipri atkarīgas tautas locekļi, un jo vairāk svešu valodu pratīsim, jo tas mums labāk un izdevīgāk. Bet svešu valodu dēļ likt savējo novārtā un pat sākt to aizmirst, tas mums nekādi neklājas, tas nav mūsu cienīgs. Tas būtu mums arī neatsveŗams garīgs zaudējums, tas būtu zaudējums arī visai apzinīgai cilvēcei. Arī citi mūs necienīs, ja tā darīsim.

Būsim apzinīgi savas tautas locekļi, būsim pilni nacionāla lepnuma par savu piederību pie senās, cienījamās un godājamās latviešu tautas, un šo savu nacionālo lepnumu droši paudīsim, runādami savā starpā pareizi savu dzimto latviešu valodu, sargādami un kopdami to un mācīdami runāt arī savus bērnus.

IZNĀCIS
ROMĀNS
Ilonas Leimanes
Mātes cilts
Cena DM 5.50.
Dabūjams LCK apgāda LATVIJA grāmatu galdā, Esslingen/N., Breite Str. 6 (14a);
izsūta arī ar pēcmaksu, pieskaitot pasta izdevumus.
Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

Kāpēc izjuka auto kursi?

FEĻETONS KABATAS FORMĀTĀ

„...Mēs, zin', bijām kopā braši mikas," viņš, noskumis, sāka stāstīt: „Janka, Džeris, Fuchtiņš un es. Norunājām iet auto kursos; saprot — pārskoloties. Okē! Atnāk treneris, atstumj Fordiņu, jā: tā būda rūc! Iet maigi!

Norunājām tā — cik reizes dienā kuŗam noslāpst motors, tik kurš maksā pudeles alus. Nu, — pirmā dienā, kā jau pirmā dienā, — Janka dabūja blekot septiņas, Džeris sešas un es četras; (Fuchts, mērga, izbrauca pa tīro). Vakarā, kā nonāts, uz krogu: salaidām divas pa virsu. Otrā dienā tāpat. Trešā dienā sāka mācīt otro ātrumu. Nu, brat', ar to bija vagā: motors slāpst kā vaks! Man sanāca vienpadsmit blašķes, Fuchtam sešpadsmit! Vakarā visi pilli kā spidiķi. Nākamo dienu aizeju uz kursiem: O, jēzīt! Janka ir, pārējo nav: mīksti. Nu, diviem viens, pats saproti, iznāk vairāk braukt; vakarā saskaitām — sanācis pusotras kastes uz purna! Šodien galva kā spainis. Aizeju uz kursiem, skatos: brālīt baltais, — es viens tur! Nu, Janka arī nav: tas ar' mīksts! Nu, vienam, pats saproti, ne tur braukšana, ne dzeršana. Teicu trenerim, lai jūdz un lasās. Ka' nav, kas jauda: bet viņš nikni atmeta ar roku. — Ar diegiem nav aršana! —

Pārskolojies nu, kad spaļi vien apkārt!"

Adalberts Auka.

Kā es izbēgu no vācu gūsta

Franču ģen. H. Žiro dēkainais ceļš uz brīvību

Visu savu mūžu ģenerālis Henrijs Žiro bija Francijas karavīrs. Tomēr nekad viņš neizdarīja savai tēvzemei tik lielu pakalpojumu, kā 1942. gadā, izbēgot no vācu gūsta. Ģenerāļa drosmīgā rīcība ievērojamā mērā pacēla toreiz iedragāto franču pašapziņu un deva spēku pagrīdes cīnītājiem. Arī pirmā pasaules karā ģen. Žiro kā jauns zuāvu kapteinis krita vācu gūstā un izbēga. Īsi pirms nāves pag. gada sākumā ģenerālim piešķīra franču drosmīgākā virsnieka titulu.

Žiro piezīmes, kas tagad publicētas Parīzē, radījušas lielu ievērību visā Francijā. „Mani sagūstīja 1940. g. 19. maijā pie Kambrē," stāsta Žiro. „Tas notika tais traģiskajās dienās, kad Hitlera tanki pilnīgi sadragāja franču 9. armiju. Vispirms mani novietoja kādā lepnā vasarnīcā Bonnā, bet 25. jūnijā pārveda uz Kēnigšteinas cietoksni. No tā brīža es sāku domāt par bēgšanu."

Kēnigšteinas cietoksnis atrodas Elbas tuvumā un uzcelts gandrīz 300 m augstajās klintīs. Ap 5 ha lielo laukumu klinšu galā iežogo celtnes un dārzs. Mūra sēta norobežo šo nepieejamo „vanagu lizdu" no pārējās pasaules. Tūlīt aiz žoga izbūvēts speciāls ceļš, pa kuru patrulēja sardzes. Kēnigšteinas cietoksnis celts 13. gadsimtenī un sākumā bija domāts karaļa rezidencei. Pēc franču armijas sabrukuma tur mita vairāki simti Francijas ģenerāļu un admirāļu. Tumsai iestājoties, visus vārtus un durvis noslēdza un iededzināja starmešus. „Jau pašā sākumā man bija skaidrs," raksta Žiro, „ka bēgt iespējams vienīgi dienā. Bez tam bija nepieciešami labi pārvaldīt vācu valodu, jo līdz Francijas robežai no Kēnigšteinas bija ap 600 km.

Ar maz izņēmumiem gandrīz visi ieslodzītie ienīda vāciešus un Hitlera režīmu. Neradot aizdomas, man izdevās noorganizēt vācu valodas kursus. Cietokšņa vadībai es iegalvoju, „ka vācu valodas prašana var veicināt tuvāku attieksmju nodibināšanu." Jūlija sākumā ģen. Žiro saņēma pirmo vēstuli no sievas. Gūstekņiem bija atļauts saņemt un nosūtīt nedēļā vienu vēstuli, ko rūpīgi cenzēja. 1940. g. septembrī no cietokšņa atbrīvoja ģen. Boelu, kas bija saslimis, un atļāva tam doties uz Franciju. Ar viņa palīdzību ģen. Žiro izdevās nosūtīt savai sievai uz Lionu slepenu vēstuļu kodu. Izmantojot pavisam nevainīgus vārdus un jēdzienus, ģen. paziņoja piederīgajiem, ka nolēmis bēgt. Lai tiktu ārā no cietokšņa, vajadzēja nolaisties pa kādu ārkārtīgi stāvu, 50 m augstu klinti. Ar kāda sava karabiedra palīdzību ģenerālis sāka gatavot virvi. Vajadzīgos virves gabalus pasta nodaļā ieguva kāds drosmīgs franču kaprālis, ko vācieši nodarbināja gūstekņiem domāto sūtījumu atsaiņošanā. Gada laikā bija gatava 50 m gara un pusotra cm resna virve, kuras galā piestiprināja ap 60 cm garu koka gabalu.

Jau priekšlaicīgi ģen. Žiro paziņoja uz Lionu savu bēgšanas plānu. Tas bija vienkāršs, bet asprātīgs. Noteiktā dienā no Francijas vajadzēja ierasties Vācijā kādai uzticības personai ar ģenerāļa privātām drēbēm un viltotiem dokumentiem un sagaidīt bēgli kaut kur Kēnigšteinas tuvumā. Žiro kundzei bija saglabājies viens vīra foto uzņēmums. Kāds veikls fotografs noretušēja ģen. Žiro bārdu un piefotografēja klāt melnas raga acenes. Pēc jaunā dokumenta ģen. Žiro saucās par Hansu Greineru un bija kādas Elzasas mākslīgā zīda fabrikas inženieris. Ar izgatavotās virves palīdzību ģenerālim vajadzēja nolaisties pa stāvo klinti un tad pazust mežā. Pa to laiku no gūsta atbrīvoja ģenerāli Mastu, kas apsolīja par bēgšanu informēt franču slepeno dienestu.

1942. g. sākumā viss vajadzīgais bija sagatavots. Apslēptu konservu bundžā Žiro kundze atsūtīja vīram zaļu tiroliešu cepuri ar spalvu, kā arī kompasu. Vēlāk par lielu atlīdzību ģenerālis nopirka no kāda Kēnigšteina strādnieka vecas bikses un vilcienu sarakstu. Ģen. Piro, ko arī atbrīvoja slimības dēļ, atstāja Žiro savu veco lietus mēteli. Likās, ka nu viss ir kārtībā. Bet tad nejaušs gadījums gandrīz pārvilka svītru visiem bēgšanas plāniem.

Pats ģenerālis par to raksta: „1942. gada janvārī manā cellē pēkšņi ienāca cietokšņa komandanta vietnieks ar diviem zemākiem virsniekiem. Es izturējos pret vāciešiem ļoti rezervēti un vēsi. Viens no virsniekiem komandanta vietniekam pasniedza manu konservu bundžu. Tur atradās kartupeļi un burkāni. „Liekas, pulkveža kungs," teicu es, „ka kartupeļu un burkānu uzglabāšana nav aizliegta." Pulkvedis mēmi papurināja galvu, bet viņš, protams, nezināja, ka zem kartupeļiem un burkāniem atrodas mana tiroliešu cepure. Vācieši interesējās arī par otru konservu bundžu, kur zem sausi novārītiem zirņiem es slēpu nesen iegūto vilcienu sarakstu. Jau likās, ka kontrole beigusies, bet tad pēkšņi viens no virsniekiem izstiepa roku pēc manas franciski vāciskās vārdnīcas, kur es glabāju savu lielāko dārgumu — 800 vācu marku 20 un 10 marku banknotēs. Tās es biju ieguvis, divi gadus no vietas vācu sardzei pārdodams savu šokolādi. „Virsleitnanta kungs, lūdzu neiekārojiet manu seifu," teicu es vēsā tonī.

Vācieši izbrīnā saskatījās. Es uzšķīru grāmatu un parādīju viņiem divas franču banknotes, piebilzdams, ka Ženēvas konvencija arī gūstekņiem atļauj kabatas naudu. Pēc tam es nevērīgi uzmetu grāmatu uz galda, uzsēdos tai virsū un teicu: „Jūsu virsnieku izturēšanās mani apvainojusi, pulkveža kungs. Lūdzu par to ziņojiet cietokšņa komandantam." Par zīmi, ka vairāk nevēlos sarunu turpināt, es piecēlos, atvēru celles durvis un palocījies devu zīmi, ka vācu virsnieki var aiziet. Otrā dienā pie manis personīgi ieradās cietokšņa komandants, arī ģenerālis, tērpies parādes uniformā, ar zobenu un baltiem cimdiem un atvainojās par savu virsnieku netaktisko izturēšanos.

7. aprīlī es saņēmu ziņu, ka visi priekšdarbi Francijā paveikti. Mana sieva sazinājās ar franču mūķeni Helēni, kas jau bija palīdzējusi daudziem mūsu karavīriem slepeni atstāt Mecas slimnīcas. Viņa ieteica izmantot kāda jauna francūža Rožēra Girlacha palīdzību. Tas bija inteliģents un drosmīgs jauns cilvēks, kas pie tam perfekti runāja vāciski. Rožērs bez vārda runas bija ar mieru man palīdzēt. Kā brīvprātīgais strādnieks viņš ieradās Vācijā, bet pēc dažām dienām no savas darba vietas aizbēga, pārģērbās citās drēbēs un pierādīja savu personu ar viltotiem dokumentiem. Bija norunāts, ka Rožērs 17. aprīlī pl. 13 mani sagaidīs Bad-Šandavā.

(Turpinājums sekos)

Catopeks atkal sasniedz jaunu pasaules rekordu 10.000 m

Kā jau ziņojām sestdienas numurā, „cilvēks-lokomotīve" Emils Catopeks bija pieteicis pasaules rekorda labošanas mēģinājumu 10.000 m skrēj. Vieglatlētikas sacīkstēs Vitkovicē fainomenālais čechs distanci veica 29:21,2 min., pārsniegdams līdzšinējo soma Heino rekordu par 6 sek. Soms rekordu sasniedza pirmajā septembrī, bet pirms viņa rekords savukārt piederēja Catopekam. Catopekam skrējienā bija vāja konkurence, taču viņš pēdējos riņķus veica apbrīnojamā formā un demonstrēja neredzētu finišu. Catopeka starplaiki rekorda skrējienā: 1000 m 2:55,0 min., 2000 m 5:50,9 min., 3000 m 8:45,0 min., 5000 m 14:38,0 min., 6000 m 17:36,0 min., 8000 m 23:33,0 m., 9000 m 26:20,5 min.

Latviešu jaunatnes sportistu panākumi Kanādā, Vācijā un Zviedrijā

Rekordista Jūrmalieša dēls labo Kanādas jaunatnes rekordu lodes grūšanā

Mūsu svara celšanas rekordists A. Jūrmalietis jau kopš pusotra gada kopā ar ģimeni dzīvo Kanadā. Viņa 15 g. v. dēls Bruno, kas apmeklē Pembrokas kolledžas institūtu, jau ir teicāms sportists un nesen sacīkstēs pārspējis Kanadas jaunatnes rekordu lodes grūšanā, un izcīnījis arī institūta meistartitulu vieglatlētikā. Bruno ir arī labs sprinters un vidus distanču skrējējs un treniņos vairākkārtīgi pārspējis arī jaunatnes rekordu tāllēkšanā. Viņa spējas un daudzpusība ir vēl lieliskāka — radiofona sarīkotajā amatieru mūziķu sacensībā viņš, spēlējot akordeonu, ieguvis pirmo vietu.

Pats rekordists A. Jūrmalietis pašreiz pārgājis no svara celšanas uz mājas celšanu un, kā pats saka, ir diezgan daudz „jātrenējas", lai „jaunajā sporta nozarē" gūtu panākumus. Pagaidām viņa „labākais sasniegums" ir trīsstāvu blokēka, kurā meistars dzīvo un kur ir arī viņa veikals.

Sengvardenes jaunieši vēl arvien cītīgi sporto

Sengvardenes jaunieši, kas, laikam, sporta dzīvē, īpaši vieglatlētikā, ir paši rosīgākie, salīdzinot ar citām nometnēm, 9. un 16. oktobrī atkal rīkoja vieglatlētikas sacīkstes. Labākos rezultātus jaunieši sasniedza 16. oktobrī: augstlēkšanā 1. Bergmanis 1,60. 2. U. Bluķis 1,50, 3. I. Cinks 1,50; tāllēkšanā U. Bluķis sasniedza jaunu nometnes jaunatnes rekordu — 5,69, 2. G. Grīslītis 5,40, 3. L. Bergmanis 5,10; 5 kg lodes grūšanā: 1. A. Zāns 10,88, 2. E. Ļesiņš 9,98, 3. I. Cinks 9,90; šķēpa mešanā 1. L. Bergmanis 36,83, 2. E. Ļesiņš 34,03, 3. I. Cinks 25,86. 9 oktobrī šķēpa mešanā un trissoļlēkšanā piedalījās arī jaunākās grupas dalībnieki un I. Emmermanis sasniedza 20,94 m un 8,00 m, bet V. Cābelis — 20,48 un 7,37.

G .G.

Eslingenas basketbolisti, izmantojot pēdējās saulainās dienas, rīkoja trīs sacensības kurās spēkojās vecākā paaudze ar jaunākajiem. Visās reizēs pārākie izrādījās „vecie", kuru rindās ar patīkamiem iemetieniem un cīņas sparu izcēlās Burkevics un Bundulis kamēr no „jaunajiem" sekmīgākie grozu guvēji bija brāļi Galiņi un Veldre.

14 g. v. Biruta Saliņa aizstāvēdama Lībekas sporta biedrības „Poenix" krāsas jaunatnes vieglatlētikas sacensībā pret Hamburger SV, uzvarēja augstlēkšanā ar krietnu 1,38 m rezultātu. Treniņos Saliņa vairākkārt veikusi pat 1.40 m, un, ja viņai arī turpmāk būs izdevīgi apstākļi un krietns treneris, varam gaidīt jaunu latviešu talantu augstlēkšanā.

Dzintars Ābelīte un Ivars Kizans, kas abi ir bij. Ebenveileras latviešu ģimnazijas audzēkņi, nesen piedalījās galda tenisa sacīkstēs Rotveilā, kur startēja spēcīgi Šveices galda tenisisti. Jaunie puiši pret spēcīgajiem pretiniekiem gan vēl nespēja gūt uzvaras, tomēr visās spēlēs turējās godam. Schwarzwälder Post Rotveilas izdevums, rakstot par sacensībām, veltī mūsu puišiem atzinīgus vārdus.

17 g. v latvietis Vidvuds Freivalds (Upsalas Sports) Upsalas baltiešu meistarsacīkstēs vieglatlētikā skrēja 1000 m 2:51,0 un 1500 m 4:48,6.

I. Priedītis (Kepingas JKS) uzvarēja 1000 m skrējienā ar 3:02,0 min. Kungseras — Arborgas — Kepingas 3 pilsētu vieglatlētikas meistarsacīkstēs jaunatnei.

Pirmajā starptautiskajā basketbola turnīrā Zviedrijā uzvar latvieši

Pirmo reizi Zviedrijā notika starptautisks basketbola turnīrs, kurā bez baltiešiem piedalījās arī zviedru vienības. Zviedrijas latviešu JKS dāvātā ceļojošā kausa izcīņā piedalījās 7 vienības, spēlējot pēc vienmīnusa sistēmas. Uzvarēja Stokholmas LSB. Spēļu rezultāti: Stokholmas JKS — Stokholmas igauņi 8—32; Stokholmas JKS Hegersten — Stokholmas LSB 16—40; Upsalas igauņi — Upsalas Sports 18—31; Stokholmas zviedru JKS (KFUM) — Stokholmas igauņi 18—30; Stokholmas LSB — Upsalas Sports 47—6; Stokholmas zviedru JKS — Upsalas Sports 12—54; finālā — Stokholmas LSB — Stokholmas igauņi 36—23. Uzvarētājas — Stokholmas LSB rindās spēlēja: V. Šmits (no vienības 3 spēlēs iegūtiem 123 p. izcīnīja 52), E. Klaišis, G. Raits, E. Janovskis, A. Strunke, J. Reneslācis, A. Saulīte un K. Grīvainis.

A. Gr.

Zviedrijas latviešu pirmajās tenisa meistarsacīkstēs Stokholmā vīriešu vienspēlē pirmo vietu izcīnīja M. Viegliņš (Halstahamaras Liesma), 2. v. Lansdorfs (Stokh.); dāmām 1. v. Erna Vītola, 2. v. Marta Bagātā (abas Stokh.); vīriešu dubultspēlē 1. v Viegliņš — Ritums, 2. v. Kreicbergs — Lansdorfs (abi Stokh.); jauktā dubultspēlē finālā iekļuva Vītola — Kreicbergs un Bagātā — Ritums. Spēles notika pēc vienmīnusa sistēmas.

Itālijas basketbolisti uzvarējuši starptautiskajā turnīrā Neapolē, kurā piedalījās Francija, Jugoslavija, Turcija, Holande un Šveice. Finālspēlē itālieši uzvarēja olimpisko spēļu 2. vietas ieguvēju Franciju ar 48—30 punktiem.

Latvieši arī otrreiz pārspēj dāņu karavīrus basketbolā

Klausot Vācijā novietotās dāņu brigādes aicinājumam, septembra pēdējā dienā tās mītnē Aurichā viesojās Sengvardenas latviešu YMCAs basketbolisti. Sacensībā ar dāņiem pārliecinošu 46—30 (22—12 uzvaru guva latviešu YMCAs spēlētāji: Priedītis (22 p.), Kažotnieks (10), Cipulis (6), Jankēvics (2) un Vidzirkste.

Dāņu spēlētāji, kas pirms sacensības latviešiem piemiņai pasniedza šķīvi ar Dānijas emblēmu, rādīja vēl visai primitīvu spēles veidu. Viņi galvenokārt izmantoja Dānijā populārās rokas bumbas techniku un paņēmienus. Tomēr interese par basketbolu dāņu karavīru vidū ir liela, ko liecina arī viņu izbūvētais labais basketbola laukums un nopietnie treniņi.

Ir cerības, ka drīz izdosies noorganizēt angļu joslas latviešu basketbolistu izlases viesošanos Dānijā, kur basketbols pēdējā laikā gūst arvien lielāku popularitāti.

G. G.

Ērtība un greznums dominē šagada Parīzes auto izstādē

VĒSTULE LATVIJAI NO FRANCIJAS GALVASPILSĒTAS

Līdz ar rudens iestāšanos Parīzē sākusies īsta izstāžu sezona: Sēnas krastā notiek starptautiskā kuģniecības izstāde, tālāk starptautiskā kino un foto izstāde, Mazajā pilī mākslas, puķu un augļu izstāde, bet katrā ziņā no visām pārākā ir Lielajā pilī sarīkotā trīsdesmit sestā gadskārtējā auto izstāde, ko droši var nosaukt par Parīzes rudens „naglu". To dienā apmeklē ap 100.000 cilvēku un par tās popularitāti var spriest kaut vai no tā, ka uz izstādi no visām Francijas malām sarodas tik daudz ļaužu, ka ceļotājiem grūti atrast viesnīcās istabu.

Ieejot izstādē, galvenajai ieejai pretī, kā parasti, apmeklētāju pārsteidz franču luksa mašīnu izlase ar „Delahaye" firmu priekšgalā. Elegantās mašīnas ir ultrā modernas, bet tomēr ne pārspīlētas; tās ir draiskas līnijā, tomēr viscaur patur savu izteikto eleganci; pārdrošas savā krāsu kombinējumā, un tomēr nav banālas. Uz rotējoša diska uzstādīts „Delahaye", ar Fidžoni — Falaša karosēriju. Šim vāģim bez pārējiem greznumiem stūres rats un citas vadīšanas ierīces pārklātas ar krokodiļa ādu, bet iekšiene izklāta ar mīkstu baltu lācādu. Pajautāju firmas pārstāvim, cik tāda mašīna maksā. Biju gan iedomājies „greznu" cenu, tomēr pārstāvja atbilde — 5 000.000 franku (ap DM 65.000) — mani pilnīgi satrieca.

Blakus šiem stendiem redzamas „Delage" un „Talbot" mašīnas, kas, līdzīgi iepriekšējām, pieskaitāmas franču luksa mašīnu sērijai. Tālāk seko rindā citu franču firmu izstādītie modeļi — „Citroen", „Renault", „Peugeot", „Hotchkiss", „Simka", „Panhard". Ar 228.000 frankiem (apm. DM 3000) lētuma rekords šāgada izstādē pieder „Citroen" firmas mazvāģim, limuzīnam ar atbīdāmu jumtu, kurā vietas 4 personām. Vienkāršotās konstrukcijas dēļ mašīna atgādina amerikāņu armijas džīpu. Pārējās šīs firmas mašīnas, kā jau kopš gadu desmitiem, arī šogad patur savu eleganto standarta līniju (cena 391.000—418.000 fr., un 580.000 fr. (apm. DM 7500) luksa modelim).

„Renault" firmai šogad ievērojamu jaunumu nav. Tā reklamē jau pag. gadā izlaisto četrvietīgo ģimenes vāģi, kas pēc saviem izmēriem visai mazs, bet braucienā ērts. Četrcilindru motors novietots pakaļējā galā, un tā kā mašīna šogad pavadījusi Tour de France riteņbraucējus visā garajā ceļojumā bez klizmām, firma to dēvē par īstu „kalnu mašīnu" (cena no 280.000—310.000 fr.).

Bez frančiem izstādījušās arī visas pazīstamās amerikāņu firmas, sākot ar „Ford-Vedette" līdz „Cadillac" kabrioletam, kura cena ir 4400 dol. Neapšaubāmi, pašreizējais amerikāņu mašīnu „grāvējs" ir „Studebacker 1950" modelis ar savu ekscentrisko raķetlidmašīnai līdzīgo priekšdaļu.

Italieši izstādījuši savus jaunkonstruētos zemos „Fiat" (cena 3600 dol.) un „Lancia", kā arī luksa pārstāvi „Alfa Romeo". Čechu autorūpniecību pārstāv „Škoda" un jau agrāk pazīstamais īpatnais „Tatra".

No angļu mašīnām redzamas „Austin" un „Villys", kuru ārējā izbūvē jaunumu nav. Par angļu pārstāvi jāuzskata arī majestātiskais „Rolls-Royce", kas savā stendā stāv pašapzinīgi, bez reklāmām un dekorācijām. Tā vien liekas, ka pats vāģis ar savu lielumu, masīvumu, visai skopo 1932. gada modeļu līniju, gribētu spītēt saviem uzstādītājiem līnijās un krāsās pārspīlētajiem kollēģām.

Interesanti atzīmēt, ka šogad pēc kara pirmo reizi pārstāvēta Vācija, izstādot „Mercedes 170". Katalogi pievērš šim vāģim uzmanību un piebilst, ka tas ar savu kvalitāti un cenu var būt nopietns konkurents franču auto rūpniecībai.

Kopsavilkumā interesanti novērot, ka šogad priekšrocība vairs neskaitās automašīnu ātrums, ko firmas arī nemaz necenšas izcelt, bet gan mašīnu komforts kā pasažieriem, tā vadītājiem, automātiskā signālizācija, radio, apsildīšana, apgaismošana utt.

Ātrākā no visām izstādītajām mašīnām ir itāļu „Alfa Romeo" ar maksimālo ātrumu 175 km st. Pēc tam seko „Tatra", „Lancia", „Packard" ar 160 km st. Amerikāņu mašīnu lielākais ātrums svārstās no 130—150 km st. bet franču mašīnām 130 km stundā.

Parīzē, oktobrī.

Bruno Rozītis

Sengvardenes nometnes iemītniece

Emilija Akmeņkalns, dzim. Vītols

dzimusi 1874 g. 23. septembrī Mazsalacas pagastā, Latvijā. Mirusi 1949. g. 11. oktobrī Sengvardenā, Vācijā. Apbedīta 1949. gada 15. oktobrī Sengvardenas kapu latviešu nodalījumā

Aizgājēju mīļā piemiņā paturēs
meita Ida Graudulis, Sengvardenas nometnes komandants, komiteja un nometnes iedzīvotāji.

S. g. 18. augustā šķīrās no mums mans mīļais dzīves biedrs, mūsu tēvs un vectēvs

burtlicis

Jānis Eduards Birnis

dzim. 1883. g. 25. februārī Blomes pagasta Aizdaros. Apbedīts 1949. g. 22. augustā Memingenas Meža kapu latviešu nodalījumā.

Dusi saldi, mīļo tētiņ,
Savās sirdīs klusi, klusi,
Turēsim Tev' piemiņā.

Sērojošie
dzīves biedre, meita un mazbērni Vācijā, dēls un māsas dzimtenē un mazdēls Austrālijā.

Pēc īsām, grūtām ciešanām Eslingenas vācu slimnīcā savas acis slēdza uz mūžu mans mīļais vīrs, mūsu sirdsmīļotais tēvs, sievastēvs un vectētiņš

Heinrichs Zēbergs

dz. 1883. g. 12. apr. Valgundes p. Mastiķos, miris 1949. g. 20. oktobrī Eslingenā.

Viņu neaizmirstamā piemiņā paturēs dziļi satriektie pakaļpalicēji
sieva, meita, dēls un znots Vācijā,
meita, znots un mazbērni Venecuēlā.

JAUNA ADRESE!

A. Augstums,

Foto - Vervielfältigungsanstalt,
(20a) Hänigsen b/Burgdorf, DP Camp „Colorado 2", Baracke 8—12.

Iznākušas un dabūjamas sekojošas grāmatas:

	DM
1) Žila Verna Kapt. Granta bērni, II. d. DM 3 —, III. d.	2.75
(populārās jaunatnes grāmatas noslēgums).	
2) Laulība un ģimenes dzīve (no mājturības leksik.)	1.50
3) Rokas grāmata audējām	5.—
4) J. Siliņa Psicholoģija un loģika	6.—

Bez tam krājumā agrākie izdevumi; lūdzu pieprasīt katalogu. Nosūta ar pēcmaksu plus porto. Grāmatnīcām 20 proc. atlaide.

Iespiešanā: Straucha Vācu valodas pašmācība, ar sarunām un atslēgu, 490 lpp. Iznāks pagaidām tikai 200 eks. un maksās DM 8 —, kādēļ nosūtīs pieprasījumu saņemšanas kārtībā. (457)

PAZIŅOJUMS

Hanavas latviešu kooperātīvās apgādes kopas kantīne, sakarā ar paredzamo likvidēšanos, lūdz pieteikt vēlākais līdz 1949. g. 1. novembrim visas prasības Hanavas latv. kooperātīva valdei, Latvian DP Camp, Hanau a/M. (16). Valde (452)

Vairāk nekā 8000 latviešu — jauniebraucēju tagad dzīvo Kanadā un ASV. Par viņu dzīvi un darbu jaunajos dzīves apstākļos lasiet

vienīgajā un Amerikas kontinentā izplatītākajā nedēļas laikrakstā

"Brīvā balss"

Abon. maksa lasītājiem Vācijā par 3 mēn. DM 3.—.

Laikrakstu piesūta tieši no izdevniecības Kanadā.

Ģenerālpārstāvis Vācijā: Izdevniecība

JAUNAIS VĀRDS,

(23) Sengwarden / Wilhelmshaven, DP Camp. (444)

SAGATAVOJAM JAUNU IZDEVUMU!

Brāļu Kaudzīšu

Mērnieku laiki

ar Brencēna ilustrācijām

Brošēts DM 10.—.

Kas vēlētos iegādāties (Vācijā un citās zemēs) šo neatsveramo latviešu grāmatu, lūdzam iepriekš pieteikties:

(14a) Esslingen/N., Breite Str. 6, Germany.

LCK GRĀMATU APGĀDS LATVIJA.

Ed Paeglès

LATVJU RAKSTU ĀBECĪTE

(DM 5.—) un Krāja (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materialiem, kas der izšuvumiem, audumiem, adās, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam".— „A charming little book". — Izsūtu uz visām valstīm. — (17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (455)

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS, AROLSENĀ, MEKLĒ:

Jākabu Ā b o l i ņ u, dz. 1905. 25. 7, dzīv. Talsu apr., Zentenes pag., ieslodzīts Ventspils konc. nom., vēlāk pārsūtīts uz Vāciju, pēd. z. 1945. g. janvārī; Galdu E g l ī t i, dz. 1921. g 5. 1 Vecsalacā, 1944. 8. 10. atstāja Latviju, pēd. z. no garīgi slimo slimnīcas Ribnikā, Silēzijā; Dilberu E l b e k u, apm. 26 g. v.; Jarķi E l b e k u, apm. 38 g. v; Petrošu E l b e k u, apm. 30 g v.; Kristapu Eberhardu Aleksandru E v e r š t e t u, dz. 1894. g. 14. 1. Liepājā, pēd. z no tvaikoņa „Arethusa" Liepājas ostā, deport. uz Krieviju; Zeniju F i š e r i, dzim. Petersu, apm. 65 g. v., dzīv. Gdiņā, Polijā; Elzu G a l - l ī t i, dzim. Rozentāli, dz 1922. g. 16. 4., dzīv. Jelgavā, pēd. z. 1946. g.; Aleksandru M a l k i, dz. 1905. 12. 11. Rīgā, 1943. g. decembrī bijis Štuthofas konc. nom., pēd reizi redzēts 1945. g pavasarī Austrijā; Elmāru Z a ķ i, dz. 1926. g. Sinolē, pēd. z. no Čechoslovakijas, bijis mobilizēts latviešu leģionā. (456)
94

LATVJU MEITENES!

Kanada ir skaista zeme, bet tajā ir grūti dzīvot vientulim. Ja arī jūs jūtaties vientuļas mīlat visu latvisko, mūziku, deju, dabu un dabisko, spējat patiesi un dziļi mīlēt un domājat par labākas nākotnes izveidošanu, tad rakstiet 2 vientuļiem zēniem Kanadā. Uz visām nopietni domātām vēstulēm atbildēsim. Vēlama ģimetne.

Tautietes līdz 40 g. v, neizslēdzot bezbērnu atraitnes, rakstiet Jānim Klusajam — augums 176, tumši blonds, zilām acīm; tautietes līdz 25 g. v., Jānim Vērotājam — augums 177, tumšmatis, zilām acīm.

Adrese: 250 Mary St., Hamilton/Ontario, Canada.

Saprašanās gadījumā tūlītēja izsaukšana uz Kanadu. (451)

Kominforma partizāni iebrūk Jugoslavijā

ASV UN LIELBRITĀNIJA GATAVO GAISA TILTU UZ JUGOSLAVIJU EČESONA TUVĀKAIS LĪDZSTRĀDNIEKS — JAUNAIS ASV VĒSTNIEKS BELGRADĒ. NOVĒROTĀJI PAREDZ KARSTO KAŖU JUGOSLAVIJĀ 60 DIENU LAIKĀ

Belgrade (B). — „Bruņotas provokācijas Jugoslavijas pierobežā kļuvušas ikdienišķa parādība. Slepkavības, sabotāžas, zemnieku un robežsargu nolaupīšanas, ciemu dedzināšanas un neatļauti ielidojumi no Padomju savienības un tās satelītu puses vairojas no stundas stundā." Tā ziņo oficiāls komunikē, ko Jugoslavijas iekšlietu ministrs Rankovičs izdevis pag. sestdien. DPD un Agence Presse pat ziņo par kauju starp 500 kominforma partizāniem un jugoslavu kaŗaspēku pie Kidikas dzelzceļmezgla. Višinska draudi, pēc Jugoslavijas ievēlēšanas UN Drošības padomē, ka Padomju savienība „ķersies pie radikāliem līdzekļiem", sāk piepildīties ātrāk nekā gaidīts. Londonā pirmdien pulcējās ASV vēstnieki no Austrumeiropas valstīm, lai spriestu kā rīkoties aukstā kaŗa saasināšanās gadījumā. No Vašingtonas vēstī, ka par ASV jauno vēstnieku Belgradē iecelts ārlietu viceministrs Džordžs Elens. Daži novērotāji paredz, ka karstais kaŗš pret Jugoslaviju varētu sākties nākamo 30 dienu laikā.

Jugoslavijas ievēlēšana Apvienoto Nāciju Drošības padomē un ASV demonstrātīvā nostāja pret Padomju savienību Jugoslavijas jautājumā, neapšaubāmi aukstā kaŗa temperātūru pacēlusi līdz tādiem pat augstumiem, kā pirms 18 mēnešiem, kad vajadzēja vairs tikai mazliet nesavaldības, lai sāktos bruņots konflikts krievu bloķētās Berlīnes dēļ. Par to, ka stāvoklis Jugoslavijā pašreiz nopietnāks nekā jebkad, liecina daudzi fakti. Pirmkārt, pasaules prese un politikas analizētāji vienis prātis, ka komūnistu partizānu cīņas uzdošana Grieķijā notikusi galvenokārt tādēļ, lai šos labi trenētos algotņu pulkus atbrīvotu cīņai pret Tito. Newsweek 24. 10. ziņo, ka amerikāņu izlūkošanas dienestam jau pirms vairākām nedēļām ziņots par grieķu partizānu galvenā štāba iekārtošanu Komotavā, Čechoslovakijā. Pag. nedēļu izlemta štāba pārcelšana uz Prāgu, kur pārcelšoties arī grieķu komūnistu valdība.

Partizānu aktīvitāti Jugoslavijas pierobežās pašreiz var salīdzināt ar mērenu kaŗu. Bandas, kas iebrūk no Rumānijas un Ungārijas pierobežas, ir līdz 500 vīru stipras un darbojas tanku un artilērijas atbalstā. Agence Presse 24. 10. ziņoja par kauju, kas notikusi naktī no pagājušās piektdienas un sestdienu pie Kidikas ciema. Kominforma partizāni ar divi tankiem tur ielauzušies 9 km Jugoslavijas territorijā. Tito kaŗaspēks pēc 14 stundu kaujas partizānus atmetis atpakaļ Rumānijā. Par līdzīgām kaujām pirmdien ziņoja arī Montekarlo raidītājs, itaļu ziņu aģentūras un īsi pieminēja arī Belgrade raidījumos angļu valodā. Zīmīgā kārtā par šīm sadursmēm pagaidām neziņo nedz oficiālās jugoslavu, nedz angļu un amerikāņu aģentūras.

ASV vēstnieku konference Londonā

Lai koordinētu turpmāko politiku pret Padomju savienību, pirmdien Londonā sanāca ASV vēstnieki no Maskavas, Varšavas, Prāgas, Belgrades, Budapeštas, Sofijas, Atēnām un ASV ārlietu ministrijas nodaļu vadītāji. Konference, kas notiek ASV vēstniecībā Londonā, risinās lielā slepenībā un nekāds komunikē netikšot publicēts. Žurnālistiem paskaidrots, ka šī konference „esot tīra rutīnas sanāksme, kas notiek katru gadu." Herald Tribune korespondents Rasels Hils uzsver, ka ar šādu nostādījumu mēģina maskot konferences nozīmīgumu. Pēc Jugoslavijas ievēlēšanas Drošības padomē ASV Maskavas acīs esot kļuvusi Jugoslavijas sabiedrotā cīņai pret Maskavu. Višinskis esot pagājušo nedēļu gan oficiāli, gan privāti pietiekami skaidri uzsvēris, ka Padomju savienība neturēs rokas klēpī šīs jaunās situācijas priekšā. Līdz ar to esot skaidrs, ka amerikāņu diplomātijai arī jāmobilizē visi spēki cīņas jaunajam posmam.

ASV par jauno vēstnieku Belgradē šai sakarībā izraudzījušas Džordžu Elenu, līdzšinējo ārlietu viceministru. Šis tuvākais Ečesona līdzstrādnieks līdz šim vadīja Vašingtonā ārlietu ministrijas pretkomūnistisko propagandu un oficiāli bija informācijas daļas vadītājs. Acīm redzot, Ešesons Belgradē vēlas bīstamo spēli turpināt līdz pēdējai robežai un tādēļ atvietojis līdzšinējo ļoti spējīgo, bet divu gadu ilgajā darbā pārgurušo Kevendišu Kenonu ar svaigo un labi informēto Elenu.

Tanī pat laikā arī kaŗa ministrijā, kā to 24. 10. ziņo Newsweek, risinās apspriedes par turpmākiem soļiem ASV palīdzībā Jugoslavijai. Sevišķi labi informētais Vašingtonas diplomātiskais korespondents Veintāls, kuŗa pareģojumi parasti piepildās ar pulksteņa precizitāti, sagaida, ka reāls kaŗš Jugoslavijai ar kominforma bruņotajiem spēkiem sāksies nākamo 30—60 dienu laikā.

„ASV izlūkošanas dienesta materiāli liecina, ka kominforms paredzējis par nākamo soli cīņai pret Jugoslaviju aktīvu bruņotu iebrukumu," raksta Veintāls. „Amerikāņu ārpolītika pašreiz galvenokārt vadās no mūsu slepenā dienesta ziņojumiem. Pirms gada mūsu aģenti neparedzēja Maskavas aktīvu iejaukšanos Jugoslavijā. Mēs tad arī attiecīgi pieskaņojām mūsu politiku šīm izredzēm. Pareģojumi piepildījās. Tāpēc nav iemesla pieņemt, ka šoreiz tie paši avoti būtu sliktāk informēti nekā pirms gada. Un tagad mums jārēķinās ar pilnīgi jaunu situāciju Jugoslavijā."

„Pirmais uzbrukums Jugoslavijai," teikts tālāk Veintāla sensācionālajā publikācijā, „notiks nākošo divu mēnešu laikā no Ungārijas pierobežas. Ieņemtajās territorijās nekavējoties izsludinās jauno Jugoslavijas tautas republiku. Pēc tam Maskava paziņos, ka tā atbalsta jauno tautas republiku ar visu savu militāro spēku. Tādu pat viedokli, pasludinot savu solidāritāti ar Jugoslavijas tautas republiku, ieņems visi Tito Jugoslavijai naidīgie, bet kominformam uzticīgie kaimiņi."

Vašingtonas labi informētās aprindās sagaida, ka tuvākajās dienās, kad būs beigušās apspriedes ārlietu un kaŗa ministrijas attiecīgo nodaļu starpā, ASV un Lielbritānija paziņos par visu eksporta ierobežojumu atcelšanu zīmējoties uz Jugoslaviju. Tas nozīmē, ka uz Jugoslaviju varēs sūtīt arī pirmās šķiras kaŗa materiālus, lidmašīnas, municiju utt. Bez tam sagaida, ka abas rietumu lielvalstis paziņos gaisa satiksmes nodibināšanu ar Jugoslaviju un uzaicinās arī pārējās Rietumeiropas valstis pievienoties šim solim.

Pasaules prese pašreizējo ASV rīcību palīdzības sniegšanā Jugoslavijai apzīmē par „bīstamāko soli, ko jebkad ASV uzņēmušās". Maskavai ar to esot mests izaicinājuma cimds. Šķiet, ka nebūs ilgi jāgaida, līdz varēs redzēt, vai Staļins šo izaicinājumu pieņēmis un kādā veidā viņš gatavs atbildēt.

Ungāriju, Rumāniju un Bulgāriju tiesās Hāgas starptautiskajā tiesā

Ņujorka (D). — Apvienoto nāciju pilnsapulce pag. nedēļas beigās ar 47 balsīm nolēma nodot Ungāriju, Rumāniju un Bulgāriju Hāgas starptautiskajai tiesai, kuŗai vajadzēs izšķirt, vai minētajās valstīs notiek cilvēku tiesību pārkāšana. Pret balsoja vienīgi Padomju savienība ar saviem satelītiem, bet atturējās 7 valstis, to vidū arī Jugoslavija. Hāgas starptautiskajai tiesai lēmums jāpieņem līdz 1950. g. 1. septembrim. Pirms balsošanas notika ļoti asas debates, kuŗās gaŗāku runu teica padomju ārlietu ministrs Višinskis. „Es nerunāju kā aizstāvis, bet kā apsūdzētājs," patētiski sauca viņš. „Cilvēku tiesību pārkāpšana notiek nevis Ungārijā, Rumānijā un Bulgārijā, bet Savienotajās valstīs." Runas turpinājumā Višinskis apgalvoja, ka 11 notiesātajiem amerikāņu komūnistiem neesot bijis „nekādas iespējas" aizstāvēties. Komentējot šo Višinska uzstāšanos, Amerikas balss ironiski piebilst, ka padomju ārlietu ministrs atkal reiz bija novilcis savu diplomāta mantiļu un apvilcies valsts prokurora togu. Trūka vēl vienīgi tā, ka Višinskis, tāpat kā lielo prāvu laikā Maskavā, būtu saucis: „Mēs viņus nošausim kā trakus suņus!"

PĒC MOKA UN MEIERA TAGAD BIDO

Parīze (I). — Kā to jau pravietoja pesimisti, arī R. Meieram nav izdevies atrast ministrus jaunai valdības koalīcijai.

Tagad prezidents aicinājis par valdības galvu bij. ilggadīgo ārlietu ministru Žoržu Bido, bet pirmajos no Parīzes saņemtajos komentāros arī viņam sevišķi drošus panākumus nepareģo. Vispārējais spriedums tāds, ka franču politiķi ne tikdaudz interesējās par darba spējīgas valdības nodibināšanu, cik par poziciju sagatavošanu nākamajām vēlēšanām.

NESKAIDRĪBAS ATLANTIKA PAKTA REALIZĒŠANĀ

Sacelšanās Albanijā apspiesta

Atēnas (E). — BBC pārstāvis ziņo no Atēnām, ka pag. nedēļas beigās Albānijā notikusi sacelšanās. To organizējuši albāņu virsnieki. Pēdējās ziņas, kas saņemtas Atēnās, vēstī, ka Hodžam sacelšanos izdevies apspiest. Tas noticis kāda nodevīga virsnieka dēļ, kas priekšlaicīgi atklājis sazvērestības plānus. Virsnieki sacelšanos organizējuši galvenokārt provinču garnizonos. Ģen. Enveram Hodžam uzticamais kaŗaspēks un politiskā policija sākusi masu arestus. Vienai daļai sazvērnieku esot izdevies aizbēgt uz kalniem un pievienoties partizāniem.

Tāpat kā pārējās tautas demokratijās", arī Albānijā jau sen bija vērojama liela neapmierinātība ar pašreizējo komūnistisko režīmu. Maskavas uzticamajam kalpam ģen. Hodžam līdz šim izdevies paturēt varu vienīgi politiskās policijas dēļ, kas organizēta pēc NKVD parauga un ko patiesībā vadot kāds no Maskavas atsūtīts krievs. Albānija ir tikai 28.000 kv. km liela un to apdzīvo apm. 1,1 miljons cilvēku. Līdz otram pasaules kaŗam un tad, kad Tito vēl nebija izslēgts no kominforma, albāņi ieveda gan no Jugoslavijas, gan no citām valstīm lielu daļu pārtikas līdzekļu un naftu. Mazās kalnainās un neauglīgās valsts stāvoklis krasi mainījās tad, kad Tito no Maskavas drauga vienā naktī pārvērtās par „sociālistiskās lietas nodevēju un imperiālistu kalpu". Paklausot Kremļa rīkojumiem, arī Albānija bija spiesta pievienoties Jugoslavijas blokādei.

Maskava solījusi Albānijai visplašāko saimniecisko atbalstu. Informētas aprindas tomēr zina stāstīt, ka līdz šim padomju atbalsts bijis visai vienpusīgs. Kāroto pārtikas līdzekļu un naftas vietā Kremlis licis nosūtīt uz Tirānu veselus kalnus propagandas literātūras un Staļina bilžu. Lai arī kā tautas demokratiju dēli un meitas mīlētu visas pasaules strādnieku tēvu un skolotāju, vēders no tā tomēr nevienam pilnāks netiek. Tā Albānijā jau kopš laba laika sākusies spēcīga partizānu kustība, kas no nepieejamiem kalniem uzbrūk valdības konvojiem un nolikvidē vienu otru komūnistu dižvīru. Pagrīdnieki kļuva sevišķi rosīgi pēc tam, kad Parīzē nodibināja Brīvās Albānijas komiteju. Speciālos radio raidījumos un pa slepeniem ceļiem Albānijā komitejas uzdevumā ieplūdis liels propagandas materiālu daudzums, kas atvēris acis daudziem albāņiem un parādījis Maskavas īstos mērķus. Otrs faktors, kas lielā mērā stiprināja albāņu pagrīdes kustību, bija pilsoņu kaŗš Grieķijā. Mazajai valstij vajadzēja ne vien organizēt partizānu vienības, bet tās arī izmitināt un paēdināt. Saprotams, ka šāda rīcība pašu albāņu maizes riecienu padarīja vēl plānāku. Ja arī šoreiz Hodžam vēl izdevies sacelšanos apspiest, tā tomēr ir visai svarīgs simptoms. Tito ļaunais piemērs gūst aizvien vairāk atzinības arī tautas demokratijās, tādā kārtā padarot Maskavas apgalvojumu par „lielo vienotību un vienprātību" visai apšaubāmu.

Pēc ilgākas klusēšanas sacelšanos Albānijā apstiprinājis arī Tirānas raidītājs. Nolasītajā paziņojumā valdība deklarē, ka nemierus organizējuši turienes „reakcionārie spēki", Jugoslavijas, Grieķijas un Italijas atbalstīti. Albāņu ziemeļu pierobežā Tito esot sapulcinājis lielas kaŗaspēka vienības.

Eiropā strīdas par personām, Amerikā par principiem

Londona (I). — Pēc tam, kad Atlantika pakta valstu kaŗa ministri un ģenerālstābu priekšnieki savā pirmajā formalajā konferencē Vašingtonā vienojušies par augstākās vadības principiem un iecēluši „stratēģisko trijotni", mēneša beigās Londonā notiks apspriede, lai noteikti fiksētu trīs Eiropas galveno aizsardzības joslu robežas. Vašingtonā nolemts vispirms nodibināt Ziemeļ- un Rietumeiropas, kā arī Vidusjūras joslas štābus un tikai pēc tam arī ASV un Kanādas aizsardzības augstāko vadītāju organu. Bet ļoti zīmīgi, ka līdz šim nekur vēl nav minētas personas, kuŗām paredzēts uzticēt šo atsevišķo aizsardzības joslu vadību. Tā vietā sākušās diskusijas par Vašingtonā izstrādāto vadlīniju pareizību.

Sevišķi asi 12 kaŗa ministru un štābu priekšnieku lēmumus kritizē Beneluksa valstu aizsardzības šefs Montgomerijs. Viņš atrod, ka Vašingtonā spriests pārāk teorētiski, nerēķinoties ar faktiskajiem bruņošanās un apgādes apstākļiem Eiropā. Bet tanī pašā laikā radusies spēcīga opozicija arī pret pašu Montgomeriju, un, kas vissavādāki, tieši viņa paša dzimtenē Anglijā. Pat Times raksta, ka Montgomerijs laikam vairs ilgi nepalikšot savā līdzšinējā postenī. Par viņa pēcnācēju Fonteneblo štābā min Anglijas gaisa maršalu lo[rdu] Tederu, kuŗš nākošā gada pava[sarī] atstāj aktīvo ierindas dienest[u]. Kaut šīs diskusijas arī nav ievērt[…]jamas pozitīvi, viņas tomēr rāda […] lielo interesi, kas pakta valstīs r[a]dusies par to, kam uzticēt svarī[go] Rietumeiropas aizstāvēšanas uzd[e]vumu.

Jaunu momentu debatēs par E[i]ropas un Ziemeļamerikas aizsardz[ī]bu ienesis Daily Telegraph militā[rais] lietpratēja plkv. Pēna (Payne) ko[n]statējums, ka ASV aizsardzības m[i]nistrs Džonsons arī pēc pēdējā la[i]ka atklājumiem joprojām pietur[as] pie savas jau agrāk daudz apstr[…]dētās stratēģijas, kas ASV piedalīš[a]nos nākošā kaŗā ierobežo ar amer[i]kāņu bumbvedēju uzbrukumiem. N[o] šī viedokļa arī izriet ASV ģenerā[l]štāba plāni par Anglijas, Ziemeļafr[i]kas, Arābijas un Klusā okeāna sa[lu] aizsardzību. Tas nozīmējot, ka AS[V] samierinājusies ar Rietumeirop[as] atstāšanu pretiniekam. Bet arī pa[ts] angļu pulkvedis atzīst, ka pašrei[zē]jos apstākļos Rietumeiropas armij[as] vēl nevar pretoties austrumu agr[e]sora sauszemes spēkiem un saka[rā] ar to citē dažu amerikāņu augstā[ko] virsnieku domas, kas arī nebūda[mi] vienis prātis ar Džonsonu, sāku[ši] runāt par vāciešu piesaistīšanu E[i]ropas aizsardzībā. Līdz pašam pēd[ē]jam laikam gan neviens necerēja, [ka] šādai izrīcībai varētu piekrist Fra[n]cija, bet nupat no Parīzes nāk [zi]ņas, ka zināmos apstākļos arī fra[n]čiem nebūtu vairs iebildumu pret d[a]lēju vāciešu suverenitātes atjau[no]šanu arī šajā nozarē.

Tā, piemēram, par Vācijas pies[ai]stīšanu Atlantika paktam bez apli[n]kiem iestājies lielais laikraksts A[u]rore, pēc tam, kad ārlietu ministr[i]jai tuvais Le Monde pilnīgi nega[i]dīti jau bija aicinājis rietumu sa[]biedrotos noslēgt ar Rietumvācij[as] federāciju separātu miera līgum[u]. Par vācu sauszemes armijas atjau[]nošanu iestājies arī angļu liberā[lais] organs Observer, pretēji London[as] oficiālajās aprindās joprojām atkā[r]totajai tezei, ka par Vācijas apbru[]ņošanu vispār nedrīkstot runāt n[e] tagad, nedz kādreiz atkal nākotn[ē]. Ja angļu pulkvedis tomēr iedroš[i]nājies visā atklātībā sludināt cita[s] domas, tad gandrīz jādomā, ka viņ[š] nebūs vienīgais angļu virsnieks, ka[s] situāciju novērtē citādi, nekā tie, kas sēž valdības kabinetos.

To apstākli, ka Londonas apspriedē par Atlantika pakta organizēšanu šoreiz nebūs amerikāņu un kanādiešu pārstāvju, daži komentātori mēģina izskaidrot ar to, ka ASV bruņoto spēku virspavēlniecībai vispirms jānodibina zināma kārtība pašu mājās. Kaut gan prezidents un kongress izteikušies par visu ieroču šķiru virsvadības koncentrēšanu vienās rokās, Vaišngtonas militārajās iestādēs sākušās jo niknas debates par flotes un aviācijas stratēģisko nozīmi. Izrādās, ka flotes vadība nav apmierināta ar to lomu, ko apvienotais ģenerālštābs tai piešķīris nākošajā kaŗā. Džonsons, kā zināms, par galveno faktoru nākošajā kaŗā izvēlējies aviāciju, atstājot flotei tikai sekundāras funkcijas. Amerikāņu admirāļi turpretim domā, ka ja viņu rīcībā būtu lieli aviācijas bazu kuģi, viņi itin labi varētu pildīt arī patstāvīgus uzdevumus. Bet Džonsons bazu kuģu būvi svītrojis ministrijas budžetā. Šis „brāļu kaŗš" ASV ģenerālštābā tāpat kavē Atlantika pakta īstenošanu, kā strīdi par personām Eiropā. Sagaida, ka pēc kongresa sesijas slēgšanas, prezidents Trūmens tagad mēģinās šo strīdu izbeigt ar savu noteicēju vārdu.

Arī bij. virspavēlnieks D. Eizenhauers, kas piedalās štābu priekšnieku apspriedēs kā prezidenta uzticības persona, jau akārtoti aicinājis atsevišķo ieroču šķiru pārstāvjus izbeigt neauglīgos strīdus, kas iepriecina vienīgi Padomju savienību. Lai pārliecinātos, kā uz vietām izlieto ASV kongresa atvēlētos līdzekļus bruņošanai, Rietumeiropu apceļo amerikāņu senātoru grupa sen. E. Elendera vadībā.

ATLANTIKA PAKTA MILITĀ[…]RĀ VADĪBA

Divpadsmit Atla[n]tika pakta vals[tu] kiŗi ministru [un] ģen. štābu priek[š]nieku konferen[cē] izraudzītais milit[ā]rās aizsardz. s[…] dzeņu trests (… kreisās:: angļu ģe[]nerālis V. Mo[nt]gans, ASV ģene[]rālštāba priekš[…] O. Bredlijs un franču aviācij[as] ģen. P. Elijs.

„Bez Berlīnes nebūtu Atlantika pakta

Bijušais Berlīnes amerikāņu komandants ģen. Haulijs, kas atstāja amatu reizē ar ģenerāli Kleiju, pašlaik apceļo Savienotās valstis, referēdams par savu pieredzi sadarbībā ar krieviem.

„Mēs Berlīnē mācījāmies pazīt krievus," saka Haulijs, „un ja šīs skolas mums nebūtu bijis, tad nebūtu arī Atlantikas pakta un brīvo tautu savienības."

Pēc Haulija domām, krievi sāks kaŗu tikai tad, ja tiem būs puslīdz drošas izredzes uzvarēt. Ja Sav. valstis būs labi gatatavotas, krievi nekad neuzdrošināsies uzbrukt pirmie. Padomju savienība patlaban veltī visus savus spēkus komūnisma iepotēšanai, kamdēļ zinātnes un technikas laukā tā citas valstis nekad nevarēšot panākt.

Aizskaŗot bieži pieminēto jautājumu par iespējamu Staļina nāvi, ģenerālis saka, ka tā neko negrozīšot. „Krievu aparāts darbojas gludi, un viens nāves gadījums to nevar iespaidot." (hn)

Vai Rietumvācijai būs savs ārlietu ministrs?

Bonna (I). — Pagājušā numurā atzīmējām, ka Francijā pavisam negaidīti pacēlušās balsis par separātu miera līguma parakstīšanu ar Rietumvāciju. To uztvēruši arī vācieši un savukārt spriež, ka ar kaŗastāvokļa formālu izbeigšanu viņiem būtu stipri līdzēts ne tikai politiskā, bet jo sevišķi saimnieciskā ziņā. Bonnā min, ka kanclers Adenauers jau tuvākā laikā iesniegs attiecīgu priekšlikumu sabiedroto augstajiem komisāriem.

Tā kā arī vācieši labi saprot, ka par īsta miera līguma parakstīšanu ar visām četrām bij. ienaidnieku valstīm pašlaik nevar domāt, tad tie apmierinātos ar trīs Rietumvalstu deklarāciju, ka tās sevi vairs neuzskata kaŗa stāvoklī ar Vāciju. Šāda deklarācija pēc vācu politiķu domām jau būtu liels solis uz priekšu, jo nodibinātu ar sabiedrotajiem tādas pat attiecības, kādas tagad jau ir Austrijai. Bonnā cer, ka pēc šādas deklarācijas atbrīvosies vāciešu bloķētie īpašumi ārvalstīs un viņiem ļaus dibināt arī savas konsulārās pārstāvības.

Gaidot šīs pārmaiņas, Bonnas valdības kancelejās jau izstrādājot nākamā ārlietu resora statūtus. Ja sabiedrotie neļautu dibināt tūliņ pilntiesīgu ārlietu ministriju, tad tās uzdevumus varētu pildīt kaut par ārlietu padomi vai pārvaldi nosaukta iestāde. Par jaunā resora nākošo vadītāju min bavārieti Dr. Pfeiferu, kas pirms kaŗa bijis Vācijas ārlietu ministrijas ierēdnis. Sabiedroto augstie komisāri no savas puses pagaidām gan nav vēl izteikušies, kā viņi raugās uz šādiem ierosinājumiem. Ir zināms vienīgi diezgan vispārīgs solījums par vācu tirdzniecisku delegāciju sūtīšanu uz ārzemēm vajadzības gadījumos un tieši pēdējās dienās Bonnas valdībai vēl aizrādīts, ka Vācijā esošie ārvalstu diplomātiskie un konsulārie pārstāvji neskaitās vis akreditēti pie Rietumvācijas valdības, bet gan pie sabiedroto komisāriem.

Okupācijas statūtā, kas stājās spēkā reizē ar Rietumvācijas satversmi, ārlietu vadība atstāta uzvarētāju valstīm. Bet tā kā jau runā par šī statūta vairāku citu noteikumu atcelšanu vai mazākais mīkstināšanu, tad nebūs nekāds pārsteigums, ja Dr. Adenaueram atļauj iecelt arī ārlietu ministru.

LATVIA
Latvian Newspaper
[Publi]shed under EUCOM Civil [Affair]s Division Authorisation [Num]ber UNDP 196. Publisher [an]d Editor: Valdemārs Lam[…] [Ess]lingen/N., Breite Str. […] Printer: Ungeheuer & […] Ludwigsburg, Körner[…] […] Published twice weekly.
Circulation 11.000.

…ums katram

MŪSU AUGSTĀKIE VADĪTĀJI PĒ[…]
[…] LNP prezidija un LCP priekšs[…]
LCK priekšsēdis H. Klarks.

[N]EPIELAUS VĀCIJ[Ā] DP DISKRIM[…]

Sūtnis K. Zariņš un LC[…] pie augstā k[…]